

УРЯД ПОТРЕБУЄ ПОВНОГО ОНОВЛЕННЯ!

ЗВЕРНЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Дорогі співвітчизники!

Останніми днями сталося кілька важливих подій, приємних і не дуже, які так чи інакше пов'язані між собою. Як Президент хотів би висловити свою позицію з цих питань. Після того, як ми ще в червні добилися підписання Угоди про асоціацію з ЄС, після того, як у вересні Верховна Рада та Європарламент одночасно її ратифікували, 1 листопада виконання цієї угоди розпочалося офіційно. Я вас усіх вітаю з цим.

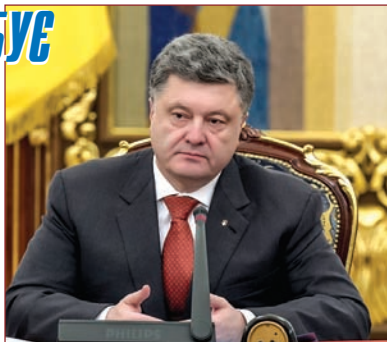
Я ніколи і нікому не дам зупинити нашого поступу в бік Європи. Стремління українців до ЄС визначено самою нашою природою як європейського народу. А боротьба з самою природою — абсолютно безглуздо.

Символічно, що саме цими днями українці остаточно та безповоротно підтвердили свій європейський цивілізаційний вибір. Центриборчком майже завершив попередній електронний підрахунок. Він, подібно екзит-полам, підтвердив, що конституційна більшість виборців схвалила курс на Європу. І саме за таку громадянську позицію я глибоко вдячний вам, українським виборцям.

Рівно, як і за ту високу вашу довіру, що дозволила партії «Блок Петра Порошенка» отримати найвищий кредит довіри на виборах. Від Блоку за списком та в округах обрано 132 народних депутатів. Це значно більше, ніж від будь-якої іншої політичної сили.

«Народний фронт», який став другим за кількістю мандатів, «Самопоміч», що фінішувала третьою. Радикальна партія і «Батьківщина», котрі подолали п'ятивідсотковий бар'єр — усі вони разом мають стати учасниками європейської коаліції. Але створювати коаліцію — це не робота Президента. В європейській практиці ініціатива у формуванні коаліції належить тій політичній силі, яка набрала найбільшу кількість депутатів на виборах. Я впевнений, що «Блок Порошенка» з цим завданням гідно впорається.

Коаліція, згідно з Конституцією, має запропонувати Президенту для внесення на затвердження новообраною Верховною Радою кандидатуру Прем'єр-міністра. Майбутня фракція партії «Блок Порошенка» вже відгукнулася на мою ініціативу підтримати Арсенія Яценюка на посаду глави нового Уряду.

Але принциповим для них питанням при цьому є спільне узгодження європейсько-го зразка коаліційної угоди, проект якої вони вже запропонували партнерам і суспільству.

Європейській політичній культурі притаманні дуже детальні коаліційні угоди, де план дій розписаний ледве чи не по денно. Коаліційна угода — це контракт коаліції з країною. Він не може бути коротким папірцем на три сторінки. Днями я розмовляв з німецьким Канцлером Ангелою Меркель. У Німеччині склалася тривала історія коаліційного урядування. І досвід свідчить, сказала мені пані Меркель, що чим товще угода, тим довше працює коаліція.

Щодо складу самого Уряду, то Кабінет Міністрів потребує повного оновлення! Звільнення від непрофесіоналізму та корупційних пут партійно-квотного принципу. Він має формуватися виключно на професійній основі. І почати, нарешті, впроваджувати реформи, спираючись на парламент, оновлений більше, ніж на половину.

Дорогі співвітчизники!

Вибори 26 жовтня важливі ще і тим, що вони відбулися і на звільненій частині Донеччини та Луганщини. За 17 років, протягом яких на Донбасі панував клан Януковича, в регіоні забули, що таке чесне голосування. Вперше за такий тривалий час громадяни України, які живуть в двох найсхідніших областях, своїх посланців до Верховної Ради обирали вільно, на конкурентній основі. Ті, кого вони обрали і підтримали, скажу прямо, здебільшого не герої нашого часу. Хоча важливо, що всі вони стоять на позиціях єдності України. Я поважаю вибір вільної частини Донбасу, зроблений на виборах до Верховної Ради України 26 жовтня. Будучи Президентом усіх українців, готовий до діалогу з тими, кого вони обрали.

Та повною протилежністю голосуванню 26 жовтня є вчорашні псевдовибори на частині Донбасу. Тій, що, на жаль, поки що підконтрольна бойовикам. Цей фарс під дулами танків і автоматів нічого спільного не має з волевиявленням. І виборами за визначенням називатися не може.

(Продовження на 2-й стор.)

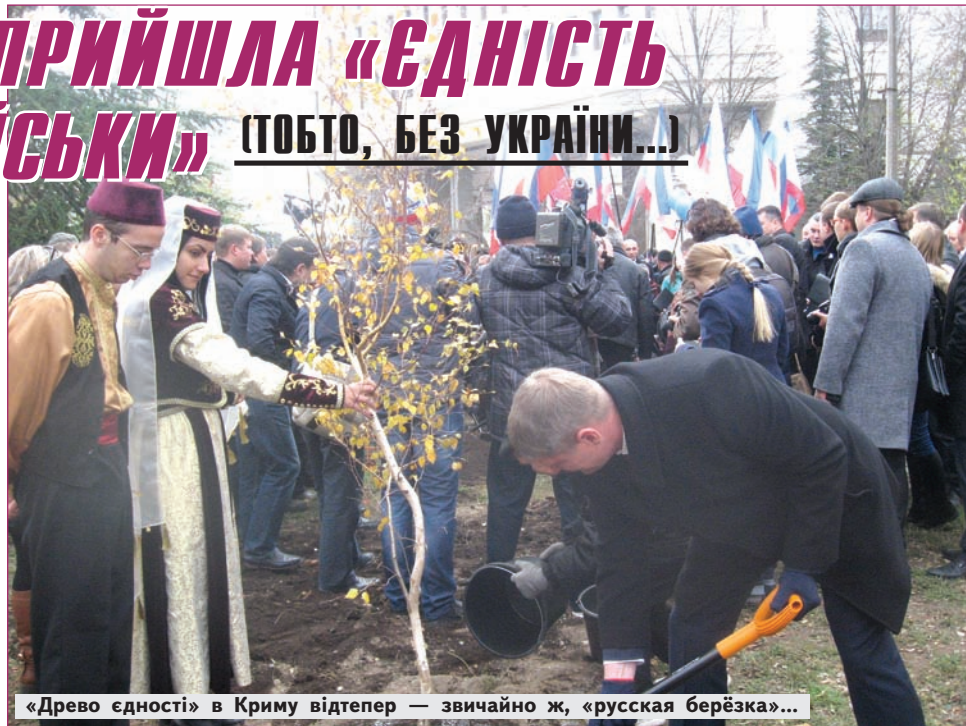
У КРИМ ПРИЙШЛА «ЄДНІСТЬ ПО-РОСІЙСЬКИ» (ТОБТО, БЕЗ УКРАЇНИ...)

«И жизнь уж нас томит, как ровный путь без цели, как пир на празднике чужом», — це відомі рядки із творчості Михайла Лермонтова, нинішній рік для якого є ювілейним. А пригадала їх тому, що побувала на чужому святі, хоча, що приховувати, вже так скучила за своїми, рідними, що була б рада і до цього доторкнутися серцем. Та хіба ж дозволять?

Святу під назвою «День народної єдності» всього дев'ять років, і встановлене воно на честь закінчення великої смуги та визволення Москви від польських окупантів у 1612 році. На заклик Козьми Мініна і Дмитра Пожарського представники різних національностей і конфесій забули про «распри», об'єдналися і відстояли Російську державу.

Ймовірно, з метою посилення патріотичного виховання, що в умовах РФ безпосередньо пов'язане з військовим, оскільки Росія постійно відчувається у ворожому оточенні, і було обрано 4 листопада для того, аби нагадати про давні події та роль у здобутті перемоги народної єднання. А воно і дійсно є дуже актуальним для Росії, де проживають представники понад двохсот національностей, особливо враховуючи, що серед підкорених свого часу і поневолених народів багато таких, котрі в душі не скорилися і за слушного моменту готові до визвольної боротьби. Це наочно продемонстрували 90-ті роки, які дехто порівнює з великою смугою 400-річної давнини.

Сьогодні мені, як не багато

«Дерево єдності» в Криму відтепер — звичайно ж, «русская берёзка»...

кому іншому, зрозумілі ті почуття, що опанували малі, але горді і волелюбні народи в період кардинальних змін, як зрозумілі і настрої тих, хто поставив на карту все у боротьбі за волю і чия карта була битою. Бо що стосується кримського народу — «петреможця», то до нього належу і я. Але я не серед тих, хто зі щитом, я — на щиті, бо ідентифікую себе зі своїм українським народом, з отими самими «фашистами», які не накидають оком на чуже: ні на землю, ні на свободу, ні на спосіб життя, але готові захищатися від чийось зазіхань.

Це не Україна оголосила себе «збирачем руських земель», бо землі — не суніці, на них живуть люди, які мають власну волю і яким, можливо, не дуже приємно, що їх хочуть «збирати» практично лише на тій підставі, що Росія велика, має багато природних ресурсів, войовничий

менталітет і атомну зброю.

Лейтмотивом свята народної єдності стало проведення паралелі між зовнішнім агресором у XVII ст. і Україною, яку вдалося здолати і припинити смутні часи лише завдяки єдності народів Криму всіх національностей, що правда, за винятком кримських татар, та і в ролі завоювальника тут виступила зовсім не Україна. Особливо розкривалася ця ідея на телебаченні, де як художній засіб для досягнення поставленої мети активно використовувалося протиставлення. І тут, про що б не мовилося, антиподом сильної, розумної, справедливої Росії стає Україна, бо біле — не зовсім біле без чорного, а світло — не зовсім світло без п'єми.

Це в Росії — всі єдині, а в Україні, виявляється, когось проти іншого постійно налаштовували. Це для Росії всі свої, а Україна постійно шу-

кала ворогів. Це в рамках РФ можливий вільний розвиток усіх національних меншин, а українські закони цього не дозволяли, та і фінанси на це не виділялися. «Дійною коровою» для України виступав і «Чорноморнафтогаз». Навіть молодий прогресивний директор школи із села Штормове, про якого неонарарозово писала «Кримська світлиця», повідомляючи про нинішні перспективи навчального закладу, не утримується, щоб не ушипнути Україну.

Що вже говорити про одну із перших осіб РФ, етнічну українку пані Матвієнко, яка виступала на кримському телебаченні! «Ми, на відміну від України, де проводиться щінна інформаційна війна, не ідентифікуємо українських націоналістів з українським народом», — заявила вона.

(Продовження на 3-й стор.)

Чи варто шукати тут наш жовто-блакитний?

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудова колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несут автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літання з читачами - на сторінках газети.

Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@megapoligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnytvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050) 310-56-63

УРЯД ПОТРЕБУЄ ПОВНОГО ОНОВЛЕННЯ!

(Закінчення. поч. на 1-й стор.)

Бандити, терористи та інтєрвенти можуть себе коронувати як депутати, прем'єри, міністри. Та хоч як королі чи імператори. Але що б вони не почепили собі на голови, вони так і залишаться окупантами, злодіями, бойовиками. Україна ніколи не визнає так звані «вибори» 2 листопада. Ми не можемо поважати вибір, якого не було і нема, — ані фактично, ані юридично. Ніколи не визнає так званих «виборів» жодна країна світу, яка поважає себе і міжнародне право. Фарс уже засудили ЄС, США, десятки наших країн-партнерів. А речник німецького уряду вже сьогодні заявив, що не може бути й мови про скасування санкцій проти Росії.

Псевдовибори є грубим порушенням Мінського протоколу від 5 вересня. Мінський протокол передбачає проведення в окремих районах Донбасу дострокових місцевих виборів виключно і тільки на основі законів України. Ми цю можливість їм давали. Вибірчий фарс 2 листопада ставить під величезну загрозу зриву весь мирний процес, старту якого ми добилися ціною колосальних надзусиль. Він істотно погіршує ситуацію на Донбасі. Відповідальність за це цілком і повністю лягає на виконавців, організаторів і замовників псевдовиборів.

Україна неухильно дотримується духу і букви Мінського протоколу. На фоні грубого його пограння іншими

сторонами ми маємо внести корективи в свій план дій. Нову ситуацію, що склалася, сьогодні я вже обговорив з міністром оборони. Завтра проведемо засідання Ради національної безпеки і оборони, де всебічно проаналізуємо обстановку, внесемо необхідні зміни в сценарій наших дій, — виходячи як з оптимістичних, так і песимістичних прогнозів.

Одне із питань, яке я винеся на розгляд РНБО, — скасування закону про особливості місцевого самоврядування в окремих районах Донецької і Луганщини. Свого часу цей закон виконав надзвичайно важливу роль в зупиненні зовнішньої інтервенції, мобілізації підтримки світом Мінських мирних домовленостей, широті намірів України щодо деескалації ситуації на Донбасі. Ми продемонстрували мешканцям Донецької і Луганської областей і зовнішньому світові шире прагнення Києва до політичного врегулювання. Таку можливість бойовики відкинули. Проведення псевдовиборів торпедувало закон і різко загострило ситуацію на Донбасі. Ті широкі повноваження, які передбачав закон, ми готові надавати лише легітимно обраним органам місцевого самоврядування. А не бандитам, які самі себе вінчають на царство.

При цьому децентралізація залишається в нашому арсеналі як ключовий елемент політичного врегулювання на Донбасі. Ми готові будемо

ухвалити новий закон — при поверненні всіх сторін до виконання Мінського протоколу. У разі припинення вогню, створення буферної зони, встановлення контролю за кордоном. І зрозумілих кроків, які б означали задній хід бойовиків у питанні про так звані «вибори» 2 листопада.

Новий закон передбачатиме чіткі межі районів з особливим порядком місцевого самоврядування у чіткій відповідності з Мінськими домовленостями. І бюджетну децентралізацію, яка зніме подразливе питання, хто ж кого годуватиме. Вона дозволить цим районам самим на основі власних ресурсів відповідати за своє фінансування. Кожному — по труду.

Міжнародний фонд, який буде наповнюватися в тому числі і за участі закордонних партнерів, повною мірою забезпечить відновлення інфраструктури Донбасу за умови відновлення там української влади, миру, спокою і безпеки. З часом запропонуємо парламенту ухвалити закон про створення там вільної економічної зони із спеціальним режимом торговельних відносин з Євросоюзом та Росією.

Незважаючи на провокації, дипломатичний шлях врегулювання для українського керівництва залишається пріоритетом. Але водночас ми продовжимо інтенсивне зміцнення нашої обороноздатності на випадок, якщо події будуть розвиватися всупереч нашим бажанням. Це питання теж розглядатиметься завтра на засіданні РНБО. Я вірю в нашу єдність і в нашу перемогу. Бо за нами правда.

Слава Україні!
Президент України
Петро ПОРОШЕНКО
м. Київ, 03.11.2014 р.

КРИМЧАНАМ З РОСІЙСЬКИМИ ПАСПОРТАМИ ЗАКРИЮТЬ В'ЇЗД В УКРАЇНУ

Кримчани, які отримали паспорти РФ, не зможуть з ними в'їхати на територію України. Про це повідомив начальник управління прикордонного контролю та реєстрації адміністрації держприкордонслужби України Олександр Жданенко. «Громадяни, які отримали там документи, не можуть в'їхати з ними на територію України, вони є недійсними», — підкреслив представник Держприкордонслужби.

Автомобілісти з оформленими на півострові документами на машину також не зможуть перетнути кордон. Не пускають в Україну і машини, що в'їхали на територію півострова через Керченську протоку.

«Якщо машина потрапила на територію Криму через Керч, Україна її не пропускає», — пояснив О. Жданенко.

Однак він зазначив, що росіяни, як і раніше, можуть в'їжджати на територію України як за закордонним, так і за внутрішнім паспортами. «Зміни у відповідну угоду, підписану між Росією та Україною, ніхто не вносив», — додав він.

«УКРЗАЛІЗНИЦЯ» ОБУРЕНА ДОДАТКОВИМИ ЗБОРАМИ ЗА ПРОЇЗД В ОКУПОВАНОМУ КРИМУ

Запровадження самопроголошеною «Кримською залізницею» додаткових зборів за перевезення пасажирів територією Криму є незаконним. Про це йдеться у повідомленні прес-служби Державної адміністрації залізничного транспорту «Укрзалізниця».

«Укрзалізниця» не бачить законних підстав для запровадження будь-яких додаткових зборів за проїзд територією Криму, адже це суперечить нормативним актам. До того ж жодних додаткових зборів, окрім тих, що передбачені внутрішніми і міжнародними тарифами, які встановлені відповідно до чинного законодавства, «Укрзалізниця» не запроваджувала», — йдеться у повідомленні.

Самопроголошена «Кримська залізниця» планує з початку листопада запровадити додатковий збір, який будуть брати квиткові касири при перетині контрольно-пропускних пунктів — станцій Армянськ, Джанкой та Солоне Озеро. При цьому зазначається, що тариф на перевезення пасажирів діятиме як у поїздах формування РЖД, так і у поїздах формування українських залізниць.

«Також не зрозуміло, на яких підставах «Кримська залізниця» вирахувала вартість додаткового збору за проїзд між станціями Криму. Для його оплати вона зобов'язує пасажирів мати при собі певну суму в російській валюті і оплачувати збір у поїзді в пунктах пропуску. Такі самовільні дії «Кримської залізниці», як вважає «Укрзалізниця», призведуть до вимушеного збільшення тривалості зупинок поїздів, зборів у графіку руху та скарг пасажирів», — наголошується у повідомленні «Укрзалізниці».

УКРАЇНА ОБМЕЖИЛА ПОСТАЧАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ДО КРИМУ, МОЖЛИВЕ ПОВНЕ ВІДКЛЮЧЕННЯ

«Укрінтеренерго» обмежило обсяги перетікання потужності з енергосистеми України до окупованого Росією Криму. Про це інформує прес-служба державного підприємства.

«Внаслідок недостатнього забезпечення палива на теплових електростанціях України і дефіциту гідроресурсів, що призвело до загрози порушення балансу між генерацією і споживанням електроенергії, ДПЗД «Укрінтеренерго» необхідно знизити перетікання потужності з енергосистеми України в Кримську енергосистему до таких лімітів: на час вранішнього (з 8 до 10 за київським часом) і вечірнього (з 18 до 22 за київським часом) максимумів навантаження — до 300 МВт; у денній зоні — до 500 МВт; у нічний час (з 23 до 6 за київським часом) — до 600 МВт», — уточнюється у повідомленні. Наголошується, що «Укрінтеренерго» обмежить обсяги перетікання потужності ПАТ «ДТЕК Крименерго» до відповідних величин.

«Підірвані терористами залізничні колії, переїзди і мости, зупинка кількох шахт у Луганській і Донецькій областях значно ускладнюють забезпечення енергооб'єктів України вугіллям марки «А» і «Т». Дефіцит палива і, як наслідок, дефіцит генерації електроенергії призводить не лише до порушення балансу між генерацією і споживанням електроенергії, а й до можливих виялових відключень електропостачання населення на території України у моменти пікових навантажень», — зазначив директор «Укрінтеренерго» Володимир Зіневич.

У ДП заявили, що у разі, якщо ліміти не виконуватимуться споживачами Криму, компанія буде змушена повністю відключати живильні лінії на півострові.

ПРЕДСТАВНИЦТВО ПРЕЗИДЕНТА ІНФОРМУЄ...

За результатами моніторингу Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим, в межах взаємодії з Державною службою з надзвичайних ситуацій та обласними державними адміністраціями України, станом на 1 листопада 2014 року на материковій частині України розміщені та проживають 19073 громадянина України, які вимушено переселилися з Автономної Республіки Крим та міста Севастополь.

За останні півтора місяця кількість кримчан, які вимушено оселилися на материковій частині України, збільшилася на 1624 особи. Переважна більшість мешканців тимчасово окупованої території України, які переселилися на сьогодні проживає в Миколаївській, Львівській та Харківській областях, у місті Київ та Київській області.

До державних установ надійшло 23646 звернень громадян. За зверненнями громадян соціальну допомогу отримали 2776 осіб, працевлаштовані 1131 особа, поновлено та видано документів державного зразка 9937 особам, отримали допомогу з питань освіти і навчання 4040 осіб, отримали допомогу з інших питань 5762 особи.

Медицину допомогу отримали 3571 дорослий та 2596 дітей. У родині вимушених переселенців з Криму на материковій частині України народилися 102 немовляти.

Представництво Президента України в АР Крим працює за адресою: 73000, м. Херсон, пр. Ушакова, 42
Електронна пошта: predstavnystvo.ark@gmail.com
Контактний телефон: (0552) 49-59-39

СПІЛЬНА ЗАЯВА

президентів України, Європейської Ради та Європейської Комісії з нагоди початку тимчасового застосування Угоди про асоціацію

Ми вітаємо початок тимчасового застосування важливих частин Угоди про асоціацію між Україною та ЄС із 1 листопада 2014 року. Це відповідає прагненням українського народу, який засвідчив свою підтримку тіснішим відносинам з Європейським Союзом, у тому числі зовсім нещодавно під час парламентських виборів 26 жовтня.

Угода про асоціацію стане ключовим інструментом реалізації за підтримки ЄС дуже необхідних реформ в Україні протягом наступних років. Тимчасове застосування охоплюватиме такі важливі сфери, як верховенство права, боротьба зі злочинністю та корупцією, а також посилене секторальне співробітництво. Інавгураційне засідання Ради асоціації, яке визначить пріоритети і започаткує процес моніторингу імплементації Уго-

СЕВАСТОПОЛЬЦІВ ЗАКЛИКАЛИ ЕКОНОМИТИ ВОДУ: «СИТУАЦІЯ КРИТИЧНА»

У Севастополі склалася критична ситуація із забезпеченням водою, яка тепер надходить городянам за графіком. «Губернатор» міста Сергій Меньяло заявив про необхідність економії води. Про це йдеться в зверненні Сергія Меньяла, опублікованому на сайті «уряду» Севастополя.

«Наразі в нашому місті склалася критична ситуація з водопостачанням», — заявив Меньяло. За його словами, основним джерелом водопостачання міста є Чорночеське водосховище, яке в останні декілька років через незначні опади сильно пересохло. «Ще на початку 2013 року об'єм води у водосховищі був мінімальним», — йдеться в зверненні.

Меньяло зазначив, що синоптики «не обіцяють істотних опадів», у зв'язку з чим Комісія з ліквідації і попере-

дження НС у Севастополі визнала дану ситуацію «надзвичайною природного характеру регіонального рівня».

ПАСПОРТНЕ ШАХРАЙСТВО ПО-РОСІЙСЬКИ

Росія, яка почала видавати мешканцям окупованого Криму свої закордонні паспорти, вдається до шахрайства, аби уникнути санкцій та невизнання документів країнами Заходу.

Як повідомляє ТСН, окупаційна влада Криму намагається обдурити західних чиновників і невизнання анексії світом, видаючи кримчанам закордонні паспорти, зареєстровані у Краснодарі.

Раніше Євросоюз, США та інші країни, які не визнають анексії півострова Росією, заявляли, що не пускатимуть до себе жителів Криму з російськими закордонними паспортами. Візу даватимуть тільки за українськими.

Чи зможуть кримчани з краснодарськими паспортами отримувати Шенген —

ще незрозуміло, адже для отримання Шенгенської візи необхідно обов'язково вказати фактичне місце проживання, а багато країн ЄС вимагають ще й копію внутрішнього паспорта.

НОВА «РАДІСТЬ» ДЛЯ КРИМЧАН: ВСЕ ПОДОРОЖЧАЄ ЩЕ НА 17 ВІДСОТКІВ

Зростання споживчих цін в окупованому Криму в 2015 році складе 17,5%. Про це повідомила прес-служба нелегітимного уряду автономії.

«Зростання цін прогнозується у зв'язку з очікуваним підвищенням тарифів на житлово-комунальні послуги, зростанням цін на алкогольну і тютюнову продукцію, а також інфляційними очікуваннями загалом по Російській Федерації», — сказано в повідомленні.

При цьому очікується, що середньомісячна номінальна заробітна плата в Криму в 2015 році складе 18,6 тис. руб. (5,5 тис. грн.).

У КРИМ ПРИЙШЛА «ЄДНІСТЬ ПО-РОСІЙСЬКИ» (ТОБТО, БЕЗ УКРАЇНИ...)

(Закінчення.
Поч. на 1-й стор.)

А дарма! Бо це означає, що за український народ вона має лише тих, хто кидав свої виборчі бюлетені у скриньки з двоголовою «птицею щастя» 2 листопада на Донеччині. Спостерігаючи за виборчим процесом по телебаченню, я, здається, вперше подумала, що цих людей таки треба відпустити з миром, бо Україна не та держава, яка примушуватиме себе любити із-під палиці, і проливати за них кров кращих українських синів теж не варто. Нехай ідуть собі туди, де на них чекають їм подібні з їхніми прапорами та такими, як на нинішньому святі, гаслами зі словами підтримки.

Не зрозуміло лише, чому працівники Сімферопольського хлібокомбінату готові сьогодні розшматувати свого донецького господаря Олександра Лещинського, який удвічі скоротив кількість працівників і не вклав в оновлення обладнання жодної копійки, через що установа працює в постійному аварійному режимі. Адже пан Лещинський — свій, так само свій, як і всі, кого кримчани називають сьогодні узагальненим словом «Україна», хоча насправді в Криму, окрім місцевих чиновників, усі ключові пости посідали донецькі, команда «незаконно усунутого» президента, у якого для кримського електорату не було конкурентів. А люди ці зовсім не Україна, це Малоросія, ваші найближчі

ПОГЛЯД З РОСІЇ

брати і сестри, мої любі кримчани. Тож притримайте свої емоції, звичайно, якщо вони не входять у ваші службові обов'язки.

Щодо самої ідеї дня народної єдності, то, якщо відкинути його войовничу та антиукраїнську риторику, воно мені подобається. Подобаються люди, одягнені в барвисті національні костюми, дехто з яких тримає прапори своїх держав. Та ніхто не тримав українського, не помітила його і серед багатьох інших, зшитих в одне велике полотнище. Взагалі ж прапорів було ціле море: партійні, державних, національних, ще не зрозуміло яких! Звичайно, хотілося б відчувати себе часточкою цього багатолікого суспільства. І зашеміло серце, коли почула слова лідера громадської організації «Крим — волонтер»: «Спробуйте подивитися сьогодні одне на одного не як на опонентів, а як на друзів і сусідів!». Бо хіба ж не я за інших часів стільки разів писала: не можна жити в країні, яку не любиш! Я й сьогодні вважаю це аморальним. Але хіба ж дадуть тут хоча б через «не може» примиритися з тим, чого не в силах змінити!

Ось промовляє «глава» Криму Сергій Аксьонов:

— Подвиг Мініна і Пожарського стояв перед нами, коли ми приймали рішення перейти до складу Російської Федерації.

А далі про те, що вороги і сьогодні не дрімають.

Чітко усвідомлюю, вороги

— це я, оскільки інших вже викинули із Криму. І я дійсно не дрімаю, бо ще з лютого, з часів Майдану, не сплю більше трьох годин на добу. Та і навіщо? Адже сон, сповнений страшними мареннями, приносить лише додаткову втому.

А з мікрофона лунає:

— Вороги нас намагаються роз'єднати. Але в ім'я великої Росії ми маємо відкинути все, що може цьому сприяти. Київська хунта не визнала виборів на Донбасі. Та разом ми впораємося зі своїми ворогами.

— Спасибі Путіну, спасибі ополченню.

— Росія — мати, тому що вигодувала нас своїм хлібом, випоїла своєю водою, навчила своїй мові.

(А де ж була тоді Україна, якій останні 60 років належав Крим?)

Далі в програмі — закладен-

ня алеї біля пам'ятника «Збирачу земель» Сергію Радонезькому його імені. Молодь в національних костюмах вже викопала ямки, тримає деревця, лопати і відра з водою. А «останній штрих» здійснюють кримські чиновники, таким чином зливаючись у трудовому процесі з багатонаціональною громадою Криму.

Тим часом біля Верховної Ради вже розпочався концерт. Тут виявилася доречною й українська пісня. Недарма ж її співають і в російській глибинці, де не знають жодного українського слова. Але пісню розуміють — серцем.

А вдома з екрана телевізора лунає вже московська «пісня», та сама, що і на кримському мітингу:

— Ми єдині, ми сильні, нас

боятися. І нехай боятися. Ведмідь своєї тайги не віддасть!

А мені чомусь зовсім не хочеться ні перемагати, ні збирати до свого кошика чужі землі, ні щоб мене боялися, ні відвойовувати у клишоногого барлогу. То хіба я можу бути причетною до цього свята? Але я причетна до Михайла Лермонтова, який є ровесником Тараса Шевченка. А коли стає зовсім нестерпно, думаю про літню жінку із сусідньої дев'ятиповерхівки, росіянку, близьку родичку найлютішої антиукраїнської журналістки із «Крымской правды».

Сусідка зі своєї пенсії утримує близько двох десятків бездомних кицьок, що живуть у дворі. Двічі на день виносить їм сухий корм і

рибу, а сама стежить, щоб ніхто не лишився обділеним. Влітку жінка попросилася до мене на подвір'я «пошипати» вишень, бо, каже, ще не купляла фрукти, дорого. То вже був липень, вишня фактично обпала, але на ринках — безліч персиків, груш, абрикосів, слив — розпал сезону. То ось з яких грошей ця пенсіонерка годує хвостату ораву! А ще пильнує, щоб у спеку тваринкам було що попити, бо має «добрих» сусідів, які навмисне виливають з мисочок наліту нею воду.

Ось кого треба водночас «нагіляку» і «навила», бо добро і зло насправді не мають національності. І ці люди, вірніше, нелюди так нагадують мені деяких російських політиків, які ледь не танцюють від щастя перед телекамерою, смакуючи наперед те, як голдуватимуть і замерзатимуть громадяни України взимку. І чому моя старенька згорблена мовчазна сусідка має спокуювати їхні грихі?

Тамара ФЕДОРЕНКО

Віктор ШЕНДЕРОВИЧ

ВІЙНА ЯК МАТИ РІДНА...

На минулому витку можна було піти по гроші в Паризький клуб, але олімпійські кільця стиснули Путіну голову так, що він розірвав стосунки зі світом. Сьогодні можна тільки віддатися Китаю, але Китаю при такому розкладі ми скоро дістанемося безкоштовно, а в Піднебесній нікуди не поспішають.

Рік, що починався масовою ідіотською ейфорією, закінчується так, як закінчується всяка ейфорія, — жорсткою зустріччю з реальністю. Рубль уже не ковзає, а летить униз, Україна втрачена на десятиліття і війська НАТО стають не в Польщі, а прямо по периметру.

Це — повне фіаско Путіна, очевидне для всіх, окрім кремлівських політологів. З цієї точки є два шляхи. Перший — європейський — відставка і покаєння, але в нашому психіатричному випадку це не розглядається навіть теоретично. Загнаний в кут, виширившись назовні, Путін кидається в нову авантюру, підвищуючи ставки. Останні гроші кинуті на мобілізацію «воєнки»; у діло пішов останній зовнішньополітичний ресурс — ядерний шантаж...

Весь цей приголомшувачий рік я ставив собі одне і те ж запитання (і мені здається, зараз це головне питання для світу): він блефує чи збожеволів по-справжньому?

Тривалий час мені здавалося, що він блефує.

Сьогодні я вже не переконаний у чистоті цієї відповіді. Звичайно, він ще мріє пройти між струмками, але здається, вже зрозумів, що це «не проконає». П'ятнадцять років абсолютної влади розбестили його не тільки морально, а й інтелектуально. Він так і не навчився користуватися Інтернетом, віддаючи перевагу папочкам, які кладуть йому на стіл спеціально навчені люди. Ці папочки і формують зміст до болю знайомої нам голови. Він давно бачить реальність через свій, дуже особливий кришталік...

Він дійсно може не розуміти, на яку смертельну грань поставив країну. Там, у власному мозку, він цілком може домовитися із самим собою про патріотичну благодать своїх божевільних дій. Подолання когнітивного дисонансу, знає.

І тільки в раптову хвилину прозвітління, напевно, приходить ненадовго розуміння повної своєї самотності, жаху і безвиході. І Каддафі з Мілошевичем приходять на задумовані бесіди.

Поставте себе на місце Путіна, зробіть зусилля, гляньте на світ його очима — і ви зрозумієте, що чергова війна майже неминує. На неї, матінку, можна буде все списати — і, може, якраз якось протриматися в Кремлі до смерті.

«Ежедневный журнал»

Переможений у шаховій партії згрібає фігури і кидає їх в обличчя опонентів.

Спійманий на брехні починає хамити. Спійманий на злодійстві влаштує істеріку і береться за ніж.

Нічого особистого — технологія. Інстинкт самозбереження.

Поставте себе на їхнє місце — злодійкуватих, тих, які забрехалися і все програли, — і ви зрозумієте, що ескаляція війни майже неминує.

Україна тут ні до чого. Ні до чого тут «Новоросія», вороги-піндоси, розтлінна гейропа і наша загадка духовність — усе це просто спроба відвернути великий народний колектив патріотичного танцю від цифр на табло обмінника.

Ще вчора цей багатомільйонний колектив

«ВИБОРИ» ПІД ДУЛОМ АВТОМАТА

Угруповання «ДНР» і «ЛНР» оголосили Олександра Захарченка й Ігоря Плотницького «переможцями» «виборів», які тривали у неділю на частині території Донецької і Луганської областей. Результати «голосування» опри-

люднили російські інформаційні агентства.

Ватажок бойовиків з угруповання «ДНР» Олександр Захарченко отримав результат у понад 50 відсотків, ватажок бойовиків з угруповання «ЛНР» Ігор Плотницький — понад 60 відсотків.

У мережі Інтернет з'явилося відео ходу так званих «виборів» у «ДНР». На кадрах видно, як двоє виборців після виходу з кабінки затримують озброєний автоматом бойовик у балаклаві і заглядає у бюлетень, перевіряючи правильність «вибору». Лише після того виборець йде вкидати бюлетень у скриньку з наклейкою «ДНР».

В окупованому бойовиками Донецьку біля «виборч-

комів» людям, щоб голосували, пропонували придбати мішок овочів за одну гривню. Про це у Twitter написав журналіст Крістофер Міллер. «Зайди та проголосуй, а потім отримай мішок овочів усього за 1 гривню», — написав він...

В одному з шахтарських міст на півдні Луганської області бойовики примушують людей йти голосувати на дільниці під час так званих «виборів», обіцяючи їм негайні соціальні виплати на картку, яку видають одразу ж на місці...

Як повідомляв УНІАН, 2 листопада на окупованих територіях Донецької та Луганської областей підтримувані Росією терористичні угруповання організували вибори глав «республік» і депутатів «народних рад» «ЛНР» і «ДНР».

Офіційний Київ, ЄС і США засудили проведення «вибо-

рів» у «ДНР» і «ЛНР» і не мають наміру визнавати їхні підсумки. Служба безпеки України відкрила кримінальне провадження за ознаками злочину, передбаченого статтею «дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади» Кримінального кодексу України.

Росія ж вважає, що «вибори» в «ДНР» і «ЛНР» 2 листопада відповідають Мінським домовленостям...

ГОЛОСУВАЛИ... НАВІТЬ КОРОВИ!

На так званих «виборах» у «ДНР» одна і та сама жінка змогла заповнити на спеціальному сайті терористів для дистанційного голосування три анкети: за себе, за корову Бурьонку Масленкову і за жителя Буркіна-Фасо. Про це

розповів радник глави СБУ Маркіян Лубківський в ефірі програми «Шустер LIVE».

Радник показав анкету громадянки України, яка вже проголосувала на «виборах ДНР» через сайт. З міркувань безпеки він не назвав її ім'я. «А пізніше вона вирішила заповнити ще одну анкету. Тут є перший крок: ім'я та прізвище. І вона пише: Масленкова Бурьонка Теленковна. Заповнює. Йде другий крок: введіть адресу місця проживання. І вона пише: Новоросія, село Убите, корівник 9, стійло 5. Іде далі. «Введіть дані документа, що посвідчує особу» — «Бирка на вухо МУ-123321, видана пастухом Семеном Івановичем. «Причина неможливості проголосувати на виборчій дільниці». Вона пише: «Не можу бути присутньою особисто, прив'язана» — цитує «виборчий доку-

мент» радник голови СБУ. У підсумку виборниці отримала від сайту офіційну відповідь: «Шановна Масленкова Бурьонка Теленковна, ваш персональний код активності для подальшого голосування — 511 241...». Потім ця ж жінка зареєструвалась як житель Буркіна-Фасо і також змогла проголосувати. «Це абсолютну фейкові вибори. Це — не волевиявлення ніяке. Це — просто фарс, це — клоунада», — резюмує Маркіян Лубківський.

Олена СТЯЖКІНА:

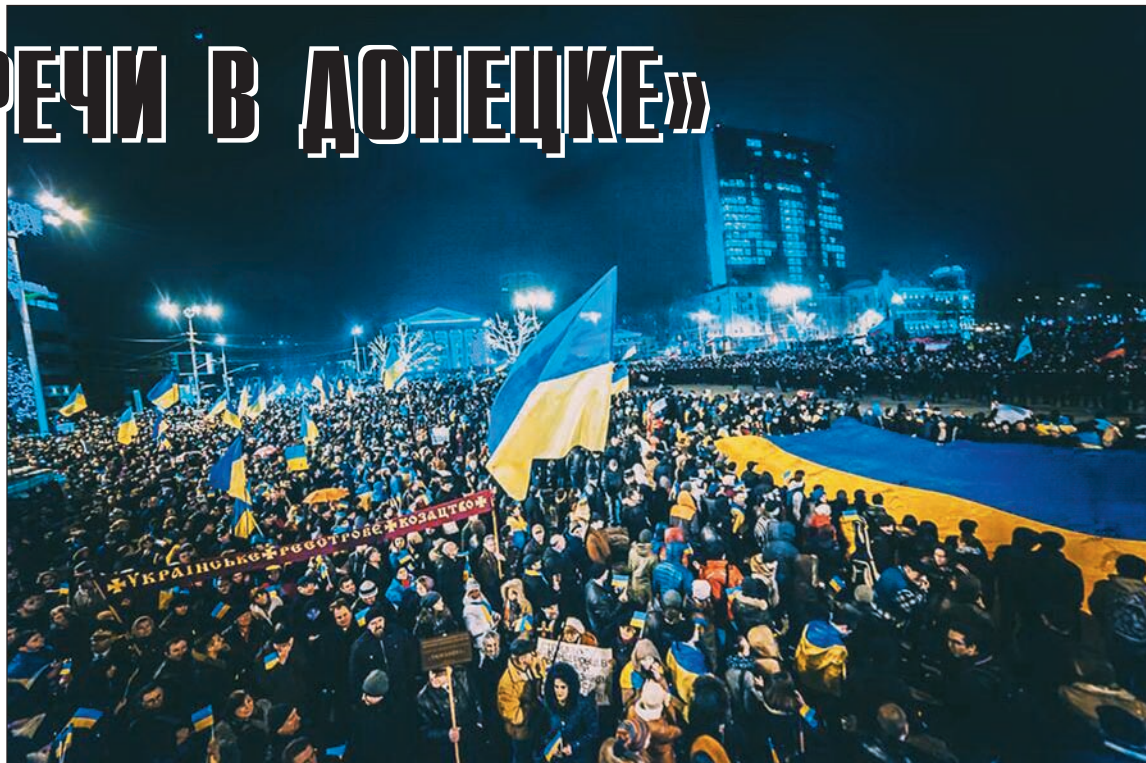
«ДО ВСТРЕЧИ В ДОНЕЦКЕ»

Виступ донецької викладачки та письменниці Олени Стяжкіної під час конференції «TEDx Kyiv 2014» змусив сотні слухачів підвестися. Ми наводимо повний текст цієї доповіді про Донбас, його боїв і слова, що нічого не означають...

Я коли виходила на сцену, мене відеорежисер запитав: «Вам тільки ця фотографія записати, з Майдану?» Я відповіла: «Ні, фотографію ту, але це — не Майдан, це — Донецьк, Україна». Нескільки базових позицій, которые я хочу обозначить, прежде чем поговорить сегодня о голосах с территории войны. Вот это — Донецк (прим. — показывается на фото проукраинского митинга весной в Донецке) и это — Украина. И Донбасс — это тоже Украина. И это не просто моё желание. Это — социология, которая и в марте, и в апреле, и в мае показывала всегда один и тот же результат — 65-67% признавали своё желание жить в Украине. Третью, чуть больше, хотела в Советский Союз, в Россию, в ДНР.

Второй момент, на котором я хочу сакцентировать внимание. Донецкая, Луганская область — это украинское село и так было всегда. Украинское село, украинское село. И навіть Голодомор не знищив того села. Это европейские города. Во всяком случае, были. Сейчас Донецк похож больше на изнасилованную женщину, чем на европейский город, где стыд, срам, жертвенность и нежелание об этом думать. Я же хочу поговорить о голосах, которые мы как будто не слышали и как будто сейчас стали слышны так активно.

Мы не можем понять, что это за голос, что это за люди. Кто так сильно кричит? Кто эти 20% участников вооруженных формирований Российской Федерации? Там нет гражданской войны, мы понимаем это, это война России против Украины. Но 20% участников из местного населения, конечно, есть. Что это за люди? Франц Боас, американский социолог, антрополог середины XX века выдвинул очень интересную гипотезу, в общем подтверждаемую: в одно и то же время одно и то же общество может жить в разных хронологических порядках. Это означает, что одни люди, условно, живут в обществе постмодерна, а другие — например, в традиционной системе ценностей. Так вот, тот голос, который мы слышим сейчас и не можем понять, что там за смыслы, это голос присваивающего хозяйства. Это голос, в терминах Энгельса, хозяйства, которое ничего не производит, воспринимает окружающий мир как враждебную природу, которая может давать, а может не давать. Здесь канализационный люк — такая же пища, как банан. Кладбищенская ограда, металлические конструкции заводов — все это можно спилить и продать. Здесь нет и не может быть вопроса собственности и понимания собственности. Природа даёт, мы берём, мы — не ворум. Кто

Олена Стяжкіна — українська російськомовна письменниця, професорка Донецького національного університету. Досліджувала культурні процеси на Донбасі. У виступі під час вручення їй літературної «Російської премії» наголосила, що російська мова в Україні не потребує воєнного захисту.

не повернется назвать добрым богом. Так и здесь: подлые, хитрые, пьющие, отвратительные, но боги. И надо жертвовать, надо голосовать за них, и тогда они улыбаются с плакатов, и тогда, наверное, будет умиротворение и завтра будет очень успешная охота. А может быть и не будет — ну, тогда они разгневаются и нужно жертвовать еще и еще.

У этого мира есть свой «золотой век». Как у каждого присваивающего общества. В том «золотом веке» были шахтеры и металлургии. И верховный вождь, Кецалякоатль (бог-творец мира у индейцев) сидел в Кремле, он был суров, ужасно суров. Но тогда было хорошо, и тюрьма — это тоже хорошее место. Потому что там кормят, там можно жить, там тепло, в конце концов. Тот «золотой век» помнится уже не всеми, уже в легендах. В том «золотом веке» была Великая Победа, сакральная, совершенно выхоленная в смысловом отношении. Это такая себе титаномахия (битва богов-олимпийцев с титанами), где никто не переживает, была или не была права Фетида, став на сторону Зевса, и как пострадали гекатонхейры (великаны, принесшие победы богам), жалко ли их вообще. Титаномахия — это когда «наши» победили «не наших», фашистов, какие мы тогда были молодцы и как мы всем тогда врзали.

Но вот этот «золотой век» кончился. Изгнание из рая. И дети работают в копанках — это дырка в земле, из которой достают уголь. Без всякой техники безопасности. Уголь потом продают. Это та же самая природа, освоение которой существенно принадлежит присваивающему хозяйству. Индустриальное хозяйство, копанки, дети в земле... Денис Казанский, один из замечательных донецких журналистов, сказал, что если смотреть на пейзаж Донецкой и Луганской области из самолёта, он похож на лунные кратеры — это копанки. Так нельзя жить, кажется. Но так живут.

И дальше случается, что второе пришествие Кецалякоатля послало своих богов с новыми прекрасными средствами еды. Войны тоже, но, в первую очередь, еды. Потому что когда танк закончит свою работу, его сдадут на металлолом. Вы скажете мне: ну, что вы, танк не делается из такого металла, который можно сдать на металлолом. Но это вы знаете. А они тоже узнают об этом, но опытным путем, не сразу, но быстро. В танке обнаружатся и те части, которые можно сдать на металлолом. Когда сбивали самолеты, то люди несли тоже самолеты на металлолом. Это — еда. Это бог принес еды и это здорово, можно есть.

Можно ли здесь победить, можно ли чужому богу стать своим? Милосердному — нет. Потому что добра здесь никто не видел. В добро здесь никто не верит (я все еще говорю о 20%). Его никто не узнает в лицо, это добро. Есть история, будем считать её легендой этой войны. В июне месяце один из небольших шахтных поселков, который не захватила Российская Федерация, был защищен блокпостом украинской армии. Каждую ночь из разных домов этот блокпост обстреливался: то из автоматов, то из минометов. Один из воинов украинских был местным и сказал: «Я решу эту проблему». Он сделал виселицу, поставил её возле блокпоста на площади. Утром местные жители принесли блокпосту кашу, вареники, колбасу и сказали: «Ну, хлопці, що ж ви не сказали, що ви — влада?». Тот, который был из местных, спросил: «Ребята, убирать будем?». Они посоветались и сказали: «Ні, нехай постоїть, а то забалуємо». Так вот, сначала виселица, а потом школа. Вот так сюда может прийти чужой бог.

Всё время есть вопрос, есть тезис, что замороженные, голодные эти люди поймут, что им с Украиной было хорошо, и они вернуться. Нет. Им не было хорошо. Они жили

очень плохо. И так, как они живут сейчас, им — хорошо. Так, как они живут сейчас, они могут жить сколь угодно долго. Танки — еда, почему нет? И более того, тогда возникает вопрос: нужно ли помогать тем, кто не хочет спастись, кому хорошо? Танки отличаются немножко, и канализационные люки отличаются от бананов — они не самовоспроизводятся. Поэтому будет экспансия — оружие есть... опыт есть, чтобы отобрать где-нибудь в соседней области и точно так же использовать, присвоить и продать.

Но этот мир убьёт украинское село. Этот мир уже убивает патриотов. И этот мир убивает и будет убивать своих собственных детей, которые будут вырастать, как Маугли.

Что с этим делать и можно ли с этим что-то делать? Думаю, что да. Есть две вещи важные: слова и люди.

Первое, слова. Давайте подумаем, что из нашего активного словаря должны уйти слова, которые ничего не определяют. Слово «Донбасс» не определяет ничего. Когда мы произносим «Донбасс», считайте, что мы читаем стихотворение Юза Олешковского: «Живите тыщу лет, товарищ Сталин, пускай в тайге придется слохнуть мне, но будет больше чугуна и стали на душу населения в стране». Если мы до сих пор меряем то, что мы делаем, чугуном и сталью, то тогда Донбасс — да, тогда уголь и все прочее. Но нет, мы ведь не этим меряем наше сегодняшнее движение и нашу сегодняшнюю жизнь. И второе, что нужно изъять из языка, — это «деды воевали», это «Великая Победа». Вот этого быть не должно, никогда снова. Война — это смерть, смерть, смерть и еще раз смерть. Это — не футбольный матч. Это — не «наши» против «их». Это всегда сначала, потом и в конце смерть. Хотя бы эти два понятия убрать из языка, перестать ими пользоваться.

Второе, тоже очень важное, на мой взгляд. Я никогда не думала, что произнесу эти слова, но произношу: этой земле нужна позитивная колонизация, мирная колонизация. Эти земли именно так и осваивались. Сначала, в конце XVIII века, здесь был Чарльз Гасконе, потом Джон Юз, Лепле, Лаче. Это были люди, которые приехали осваивать уголь, металл и привезли сюда квадратно-гнездовой метод строительства городов. Дегтярёв, один из секретарей обкома партии в Донецкой области в 60-е годы, понял, что так не получится, и нужна интеллигенция, и тогда заманивали профессоров, актеров, учёных, и сделали тот мир, который делал Донецк плюс-минус европейским городом.

Заканчивая, хочу сказать вот о чем. В еврейских молитвах есть такое окончание «До встречи в Иерусалиме». И много тысяч лет евреи так заканчивали свою молитву. Я хочу сказать присутствующим здесь дончанам и луганчанам, и тем украинцам, которые хотят не только любить Украину, но и делать для нее что-то. До встречи в Донецке. Донбасс не вернется в Украину, потому что Донбасса не существует. Здесь будет либо Украина, либо ничего. До встречи в Донецке.

ГАЗОВІ ДОМОВЛЕНОСТІ НАСАМПЕРЕД ВИГІДНІ ЄС І МОСКВІ...

Досягнуті 30 жовтня домовленості з тимчасового врегулювання газового конфлікту Києва і Москви насамперед вигідні Європейському Союзу і Російській Федерації, тоді як українська влада була змушена піти на цей компроміс. Таку думку в коментарі УНІАН висловив експерт з енергетичних питань польського Інституту Собеського Томаш Хмаль.

«Європа може зітхнути з полегшенням», — сказав він, зазначивши, що вона найбільше виграла від цих домовленостей.

«Гарантії, звичайно, жодної немає, але є шанс. Все залежить від того, чи піде передоплата за газ», — сказав експерт, відповідаючи на запитання, чи ліквідували домовленості повністю ризик повторення «газової війни», яка мала місце в 2006 і 2009 роках.

Крім цього, на його думку, великим досягненням РФ стало те, що вона домоглася згоди України платити за російський газ авансом. Хмаль зазначив, що ця модель росіяни будуть намагатися ввести в постійну практику двосторонніх відносин, і після згоди українців працювати за такою схемою їм буде набагато складніше повернутися до старої моделі, коли постачання газу оплачувалося після його реалізації.

Він також назвав ціну, за якою українці будуть купувати російський газ у рамках тимчасового вирішення спору (385 доларів за тисячу кубометрів — УНІАН), «трохи вище середньої» для європейського ринку і зазначив, що не бачить жодних підстав для того, щоб Україна відмовилася від закупівлі газу з Європейського Союзу.

«Ціни (на газ з ЄС, який поставляється за реверсною схемою) будуть на кілька відсотків нижчі (ніж російський газ). Немає причин, щоб від цього відмовлятися. Крім того, ЄС не вимагає передоплат», — сказав він.

Як повідомляв УНІАН, 30 жовтня представники України, Росії та Єврокомісії підписали документи, які дозволять вирішити проблему дефіциту поставок газу Києву для проходження найближчого опалювального сезону.

Відповідно до домовленостей, Росія повинна відновити постачання газу Україні, яке було повністю припинене в червні цього року, після того, як отримав 1,45 млрд. доларів оплати в рахунок боргу за раніше поставлене паливо.

Загалом до кінця року Україна повинна перерахувати Росії 4,6 млрд. доларів, 3,1 млрд. з яких за раніше поставлений газ і 1,5 млрд. — аванс за 4 млрд. кубометрів газу, які РФ ще повинна поставити Києву.

Переговори з врегулювання газового конфлікту Києва і Москви за посередництва Європейської комісії тривали з травня цього року і останні домовленості є лише частковим вирішенням спору, який сторони сподіваються остаточно вирішити в міжнародному суді в Стокгольмі.

Нещодавно в Києві вийшла друком книга Олександра Наказненка «Місце під Сонцем, або Екологічна енергетика переверне світ». Автор — досить відомий журналіст. Він видає в Ірпені на Київщині газету «Зоря Прииріпіння», шире зізнаючись, що видання виходить тоді, коли редактору вдається знайти гроші. Проте Олександр Наказненко нерідко публікується в центральних газетах, а також у різних ірпінських виданнях і в Інтернеті.

О. Наказненко зазначає в своїй першій книзі: «Пам'ятники тоталітарному режиму — це далеко не тільки односторонні штаповані ліси ідоли, розставлені за часів СРСР мало не в кожному населеному пункті. Пам'ятники тоталітарному режиму — це всі АЕС, ТЕЦ, ГЕС, а також ЛЕП (лінії електропередач), якими вони всі зв'язані між собою та з кожним споживачем електроенергії. Вони неначе ненажерні папуки — заплутали, оповили в єдину енергетичну систему цілі народи (не тільки колишнього Союзу), якими легше керувати з одного мозкового, точніше, безмозкового центру».

Журналіст пропагує перехід на енергію сонця і вітру, яка екологічно безпечна і дозволить багатьом країнам здобути енергетичну незалежність. Ця тема дуже актуальна для України, особливо в наш час. О. Наказненко пророкує, що незабаром дахи і стіни будинків будуть «оздоблені» сонячними батареями. Також біля будинків стоятимуть вітряки. Автономні джерела енергії зведуть до нуля її втрати при транспортуванні по дротах ЛЕП (ця цифра становить 30 відсотків). На

автозаправках заряджатимуть і продаватимуть акумулятори електромобілів. Автор пише: «Такі акумулятори будуть продавати у будь-яких торговельних точках, або ж просто «із землі» біля трас — разом з яблуками, грибами й картоплею... Ну, це вже проєкція зарубіжної новачки на нашу дійсність». Згодом сонячні батареї встановлюватимуть на автомобілях.

Олександр Наказненко прогнозує вплив екологічної енергетики на різні сфери життя, зокрема на родинну. Наприклад, навіщо витрачати гроші на відвідини тренажерних залів? Адже вдома тренаже-

станції на сонячних батареях, що залишилися в окупованому Росією Криму, 100 МВт, які виробляють сонячні панелі, розташовані на площі 2 квадратних кілометри. Олександр Наказненко робить висновок: «Потужність, яку в сумі виробляють шість ГЕС Дніпровського каскаду, заливши 6000 км кв. водосховищами, можна отримати, накривши 80 км кв. сонячними батареями. Що називається, відчайте різницю. Якщо перерахувати в еквіваленті на площу, необхідну під вітряки («Еолові ферми» чи «Поля Стрибога» — це вже кому яка назва до вподоби), то вистачить

ГЕС, ТЕЦ, ЛЕП, нафтовим та газовим трубам».

Звичайно, людству доведеться долати опір нафтових, газових і тому подібних компаній. Але коли наші чиновники навчаться «наварювати» на «відкатах» від альтернативної енергетики, то «одразу соловейками защебечуть, яка необхідна та перспективна екологічна енергія. Тоді вони з неабияким завзяттям любіватимуть свої інтереси в розвитку альтернативної енергетики, водночас дедалі активніше підтримуючи екологічні організації в боротьбі проти нафто-газових забруднювачів природи».

ЕКОЛОГІЧНА ЕНЕРГЕТИКА ПЕРЕВЕРНЕ СВІТ

40 км кв., аби отримати сумарну енергетичну потужність, аналогічну каскаду Дніпровських ГЕС. На відміну від ГЕС, АЕС чи ТЕЦ — сонячні батареї та вітряки зовсім не обов'язково розміщувати великою кількістю в одному місці. Їх можна максимально наблизити до споживача енергії, встановивши необхідну кількість сонячних панелей чи вітрових установок (що й де вигідніше — визначається в кожному окремому випадку) поруч чи над об'єктом живлення». Журналіст порівнює енергетичні потреби металургійного комбінату «Криворіжсталь» з потужностями вітрогенераторів, комбінованих із сонячними панелями. Виходить, що площа, необхідна під сонячно-вітрові енергоустановки, які б повністю забезпечили потреби «Криворіжсталь», цілком співмірна з площами корпусів і різних інших приміщень цього комбінату.

Коли ж світ перейде на екологічну енергетику? О. Наказненко відповідає: «Коли в акумулятор величезної кількості бананів і приблизно такої ж собівартості можна буде закачати енергію, якої вистачить на пробіг тисячі кілометрів електромобіля, або протягом тижня забезпечення повноцінного функціонування пересічного жителя середнього класу — тоді ми всім світом дружно прощальмо махнемо ручкою всіляким АЕС,

За оптимістичними розрахунками Наказненка, за два-три роки техніка на двигунах внутрішнього згоряння стане ще більшою рідкістю, аніж зараз кінний транспорт. У 2017 році закрийється остання в світі АЕС. А на 2020-й рік екологічна енергетика перемаже».

Журналіст ґрунтує свої прогнози на швидкому розвитку сучасного світу. Олександр Наказненко нагадує: «1993-го року тодішній Президент України Леонід Кравчук вперше випробував мобільний зв'язок. Поспілкувався із закордонним абонентом — здається, зі своїм німецьким колегою. Невдовзі мобілізація перекочувала із «дикого» Заходу на колишні радянські простори. З кінця 90-х мобільний зв'язок почав ставати доступним для середнього класу. У 2000-му вперше трапилося побачити абонента мобільного в міському автобусі. Тоді всі пасажирі озирнулися на чоловіка, в якого задзвонила мобілка. У 2001-му з мобільними вже бігали студенти по електричці, тікаючи від контролерів. А на помаранчевому Майдані 2004-го важко було знайти людину без мобільного».

Власне, людство не має іншого шляху розвитку, окрім переходу на екологічну енергетику. І тут Україна, ще й завдяки нинішній нашій скрутній ситуації, може стати локомотивом прогресу світової спільноти.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ
м. Ірпінь

ЛЬВІВ'ЯНИН САМОСТІЙНО ВИРОБЛЯЄ ЕЛЕКТРИКУ ТА ПРОДАЄ ДЕРЖАВІ

Щоб зекономити газ, освітити та утеплити своє помешкання, 50-річний Роман Баб'ячок із села Солонка, що в передмісті Львова, встановив у себе на господарстві цілу сонячну енергетичну станцію. Став першим в Україні, кому вдалося не лише виробляти електричну енергію, але й продавати її державі.

Р. Баб'ячок мешкає на окраїні села Солонка. На його подвір'ї встановлені вуличні ліхтарі, працюють два невеличкі фонтанчики з освітленням. Попід хатою на рівні другого поверху змонтовані 5 секцій сонячних вакуумних колекторів. На будівлі кухні з південного боку — кілька десятків сонячних фото-панелей. Вони генерують електроенергію, яка утворюється під впливом сонячного проміння. А за допомогою спеціального інвертора перетворюється в мережеву напругу 380 Вольт.

На стовпі біля воріт встановлено спеціальний лічильник. Він контролює, скільки кіловат енергії господар виробив та скільки продав облenerго.

«Моя станція, від якої тепло, світло і гроші. Продаю енергію за 3,89 гривні. Це так званий «зелений» тариф, встановлений державою за електроенергію, згенеровану альтернативними джерелами, — розповідає господар. — Ця десятикіловатна станція обійшлась мені в 18 тисяч доларів. За роки три-чотири окупились повністю. Далі можна буде мати безплатне тепло, енергію в домі і заробляти в державі, продаючи їй надлишок. Стараємося зараз якомога більше енергії економити, тоді можна більше продати. Це — дуже вигідна інвестиція. На цьому ніколи не втрапиш. На сонячній панелі є гарантія 25 років». Сонячну електростанцію чоловік

почав зводити навесні цього року. Крім сонячних вакуумних колекторів та панелей, у будинку господаря розташована ще й ціла міні-станція. Апарат, який генерує енергію, та комп'ютер, на якому можна спостерігати за системою, регулювати, а також визначати активність сонця в ті чи інші дні. У ванній кімнаті Романа стоїть бак для нагріву води, звідси й виходить ціла система опалення. Сонце нагріває воду в баку, а вже вона обігріває цілий будинок. У такій самій спосіб в домі є й гаряча вода.

«На встановлення всіх цих панелей та генераторів пішло не так багато часу, як на оформлення всієї необхідної документації. Потратив рік, аби зрештою таки добитися від держави права продавати їй енергію. За кордоном такі справи заохочуються державою, а в нас навпаки. Складається враження, що насправді ніхто не зацікавлений, аби була економія газу і щоб можна було знайти йому альтернативу. За раз у середньому продаю облenerго 1000-1400 кВт енергії на місяць. За це маю 3,5-4 тисячі гривень. Все залежить від кількості сонячних днів», — додає Р. Баб'ячок.

Проектуванням сонячної станції Р. Баб'ячок займався сам. Чоловік багато років цікавиться темою енергозбереження. Сам змонтував також електроскутер, який може розганятися до 40 кілометрів на годину, при тому, заряджаючись, брати енергії не більше, ніж кілька електричних лампочок. У планах Романа є також продумати та виготовити власну модель електромобіля, на якому можна було б розганяти швидкість, як у звичайних бензинових авто, проте значно економити, не використовуючи паливо.

ЕНЕРГЕТИЧНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ. ГОЛЛАНДСЬКИЙ РЕЦЕПТ ДЛЯ УКРАЇНИ

Україна, Євросоюз і Росія наприкінці минулого тижня завершили тривалі переговори про тимчасові умови постачання російського газу на зимовий період. Навесні ж Київ знову і вірогідно не востаннє буде змушений повернутися до цих надскладних перемовин. Чи маємо ресурси, щоб позбутися енергетичної залежності від Росії? Після тривалого дослідження, проведеного в Україні, нідерландські вчені з Вагенінського університету та дослідного центру дійшли позитивного висновку — так, якщо країна використає свій потенціал з виробництва біопалива.

Голландські науковці разом з українськими партнерами з'ясували, що, впровадивши технологію з переробки біомаси, Україна може отримати такі ж обсяги палива, які вона імпортує з РФ. «За оцінками, потенціал України на найближчі роки становить близько 60 млн. тонн речовини. Якщо ви використаєте його і матимете систему ефективної переробки цієї біомаси, зможете заощадити до 30 млрд. кубічних метрів газу на рік. Так склалося, що ця цифра якраз і збігається з обсягами газу, який Україна на даний момент імпортує», — розповів кореспондентів «Укрінформу» фахівець відділу досліджень харчування та біоматеріалів Ваге-

нінського університету та дослідного центру Волтер Елберсен.

На запитання, чи означає це, що Україна могла б стати повністю енергонезалежною, експерт відповів ствердно: «Загалом, ви точно могли б».

Робота над проектом розпочалася у 2010 році. За цей час голландські вчені проаналізували можливість переробки трьох видів «енергетичних» рослин — соломи, очерету та проса на пелети (невеликі спресовані «цеглинки», зручні для транспортування та зберігання, з яких можна отримати значну кількість енергії при спалюванні). У ході проекту, профінансованого головним чином за рахунок спеціальних голландських програм, учені з'ясували, чи можна побудувати стабільну систему переробки біоресурсів в Україні.

За словами В. Елберсена, більша частина агропромислових відходів в Україні просто марнується: «Ви самі знаєте, в Україні відходи на полях часто просто спалюються. Отже, цей ресурс поки не цінується, хіба що переробляється на добрива. А він міг би бути використаний для заміщення природного газу при опаленні. І це може бути рішенням для України», — підкреслює В. Елберсен.

Ліза БОГУЦЬКА: КОЛИ Я ПОЧАЛА ДОКОРЯТИ «ЗЕЛЕНИМ ЧОЛОВІЧКАМ» — ОДИН З НИХ ЗАПЛАКАВ...

Ліза Богуцька — відома громадська діячка, блогер, патріотка України, яка нещодавно через свою активну громадянську позицію вимушена була покинути Крим. Що там казати — після першої весняної хвилі біженців саме вона тривалий час була своєрідним символом опору всередині Криму. І якщо серед кримських татар кількість людей, позиція яких не узгоджується з політикою Кремля, не така вже й мала, то серед росіян півострова Ліза Богуцька була чи не єдиною «дисиденткою», до того ж з явним українським сентиментом. Нещодавно ми зустрілися з нею в центрі Києва, і я зміг поговорити з Лізою про те, що хвилює багатьох українців. Першим моїм запитанням було таке: звідки у неї такий нетиповий для кримчан український патріотизм?

— Я стала російськомовною патріоткою України в 2014 році. До того я не помічала за собою якоїсь особливої проукраїнськості. Але свого часу я багато подорожувала Україною. Зустрічалася з різними людьми і ніде не бачила негативного ставлення до себе. Важко сказати, чому я стала патріоткою... Очевидно, у мене з дитинства були закладені риси борця і загострене почуття справедливості. Поки Крим окуповано, я не можу поводитись інакше.

— Чи є в Криму ознаки якогось ненасильницького спротиву окупації?

— Напередодні 1 вересня я купила синові футболку з тризубом і написом: «Україна понад усе!». Син у мене старшокласник, я думала, що керівництво школи протестуватиме проти такого одягу. Але протестів не було, навпаки — його однокласники навіть по-доброму позадрилі і почали розпитувати: де ти купив таку форму, ми також хочемо! Треба сказати, що в Криму тепер продається багато українських вишиванок. Раніше цього не було, але в серпні чомусь з'явилося досить багато. Принаймні в Алушті я звернула на це увагу. Також була велика кількість українських сувенірів. Може, це пов'язано з тим, що таким чином хочуть привабити українських відпочивальників, а може, у кримчан тепер прорізався певний український сентимент, але незаперечним залишається факт, що попит на українське є. До речі, продавці, які торгують українським товаром, охоче дозволяють фотографувати його, а ось ті, хто продають футболки із зображенням Путіна, чомусь категорично проти фотографування. Треба сказати, що в сімферопольських школах поставилися до поголовної русифікації досить негативно. На батьківських зборах люди обурюються, що в школах зовсім немає української мови. А вже в травні всі писали заяви, щоб була й українська мова, тим паче, що вона разом із кримськотатарською визнана державною мовою Криму. Але влада до побажань батьків зовсім не дослухається... Тільки в Українській гімназії залишили декілька годин української мови на тиждень. А в інших і цього немає. Тому деякі батьки збираються писати Аксьонову, щоб таки залишили українську мову в школах.

— Отже, не всі задоволені тими змінами, які принесла окупація Криму?

— Не всі, звичайно. Я дуже мало зустрічала людей у Сімферополі, які захищали б Росію. Просто, якщо такі є, то вони роблять це сміливо і голосно. А це дає ефект. Після весняної хвилі біженців я залишилася чи не єдиною «демонстративно проукраїнською» кримчанкою, але цього було вже достатньо, щоб про мене дізналися і в Україні, і в Росії, і в США, і в Канаді... Коли мене заарештували, то навіть з Австралії приходив запит з приводу мого арешту. Це я до того, що чим відвертіша позиція людини, чим голосніше

вона говорить, тим більше її чути. Відверто проросійських людей, може, відсотків 10%, але чути їх скрізь. Тому таке враження, що всі за Росію. А хто за Україну — ті більше мовчать, тому що це небезпечно, та й хвалитися поки нічим. А коли я пишу про кримські проблеми у Фейсбуку, мені всі кажуть: які там проблеми? Справжні проблеми на сході, на Донбасі. Я розумію, там війна, але прикро, що держава забуває про Крим.

— Ну, не всі ж забули...

— Ви не забуваєте, я не забуваю, але ж держава забула. Я вимушено покинула Крим, приїхала в Київ, і тут виявляється, що я не є повноцінною громадянкою України. Хоч я принципово відмовилася від російського громадянства. Але закони, прийняті останнім часом, — вони повністю обмежують мене в правах. Я не можу відкрити рахунок в банку, не можу відкрити депозит, не можу отримати грошовий переказ в банку, не можу взяти іпотеку на купівлю квартири... Там все залишила, приїхала в Київ, і тут я — ніхто! Нерозумні закони.

— Як ви вважаєте, за Крим варто було боротися збройно?

— Мене дратує, коли кажуть, що в Криму неможливо було чинити спротив окупації, оскільки на півострові було 20 тисяч російських військ. І коли наші бабусі кричать, що «зате в Криму немає війни», то я кажу: «Зате війна є на Донбасі...». Але її не було б, якби українці відразу почали чинити опір. Путін пішов на Донбас, тому що йому легко все вдалося в Криму. Хоча в Криму нам воювати з російськими військами було б набагато легше, тому що немає такого великого сухопутного кордону, як на Донбасі. Варто було «закрити» Керченську протоку, і ніяке підкріплення до Криму вже не потрапило б. Недавно я читала інтерв'ю Мамчура, він там казав, що військові чекали наказу від керівництва застосувати проти окупантів зброю. Але його не було. Навпаки — була чітка установка «не провокувати»... Аналогічні вказівки були й цивільному населенню Криму.

Хоча із «зеленими чоловічками» можна і варто було вести роз'яснювальну роботу. На початку березня я підійшла до групи військових без розпізнавальних знаків, принесла їм пірижків, мінеральної води... Це було після того, як Путін сказав, що на півострові нема російських військових. Я підійшла і сказала: «Хлопці, ви всі молоденькі, вам по вісімнадцять-двадцять, а моему синові шістнадцять. Я уявляю, як ваші матері переживали б за вас, якби знали, що ви кудись відправлені окупувати чужу територію. Ось бачите — я з вами розмовляю російською мовою, мене ніхто й ніколи тут не утискав, ніхто не примушував розмовляти українською чи шанувати Степана Бандеру. Ви сюди даремно приїхали. Крім того, знайте, що Путін вас учора «кинув». На вашому телебаченні він заявив, що російських військ у Криму немає. Не мені вам

пояснювати, що ви тут сьогодні — бандити й терористи. Ви можете бути накріті ураганим артилерійським вогнем і всі загинете. Вас сюди направили як гарматне м'ясо... Я — мати, я приїхала вас нагодувати, а завтра я привезу вам мобільні телефони, щоб ви могли зателефонувати додому. Скажете, що з вами все в порядку. Але якщо вам накажуть стріляти, і ви будете стріляти в жінок, то знайте: ви стріляєте в своїх матерів. Коли я так почала докоряти «зеленим чоловічкам», то один із них заплакав і, пересилоючи хвилювання, сказав: «Спасибо вам!». Скоріш за все, цей хлопчик уже ніколи не вистрілить в українця.

— Чи можна тепер впливати на політичні погляди кримчан, на їхні настрої?

— Переконувати «ватників» у тому, що вони неправі, — безнадійна справа. Якщо людина не здатна слухати, то діалогу не вийде. Хоча, коли діалог налагоджено, то зовсім не обов'язково, щоб говорили двоє. Достатньо, щоб один з них умів слухати. Як на мене, то з кримськими росіянами зараз не варто розмовляти і переконувати їх. Вони розуміють лише мову економічного тиску. Хотіли Росію? Отримайте її по повній! Світло, вода, газ, комунальні послуги, продукти — все за російськими тарифами і цінами. Зарплати і пенсії вирівняти за російськими нормами. А вже поки що в Криму зарплати і пенсії в 1,5 рази вищі, ніж у центральній Росії. Кримчани насправді не хотіли в Росію... Вони всі хотіли в Москву. В цьому була їхня фатальна помилка.

Сергій ЛАЩЕНКО

БЕЗ ЯЗЫКОВЫХ ПРОБЛЕМ. О ДОКАЗАТЕЛЬСТВЕ НАШЕЙ ПРАВОТЫ

Вот какую тему хочу затронуть. Кстати говоря, как оказалось, именно эта тема стала любимой у недавнего главного именовника Сибири. И вся российской глубинки. А тема эта — государственный язык Украины.

Эта тема, как кость в горле, поднимается каждый раз перед выборами и утихает сразу после таковых. Она является предметом спекуляций многих политиков, если не сказать больше — политиков. Ее можно поднимать бесконечно, доводя до абсурда межнациональное обшение в Украине, языки регионального и государственного значения. Эта тема стала сигнальной ракетой для ввода

войск в Крым и на Донбасс. Главное, почему возникает этот вопрос из одних выборов в другие — опять тот пресловутый недостаток информации, о котором я писала в предыдущих своих статьях.

Когда-то давно, после окончания института, когда я работала врачом-психиатром, я была направлена на курсы повышения квалификации в Киев. Когда я приехала и обозначилась, оказалось, что из нашей группы я одна из Крыма. А в ней были представители разных регионов Украины. Я же очень подружилась с одной львовянкой. У нее прекрасное имя — Соломия. Я всю жизнь хотела найти ее, но забыла фамилию и адрес.

Соломия не говорила на украинском языке. Она на нем пела. Она журчала, как ручеек. Я слушала ее и восхищалась таким красивым и певучим языком, таким чистым произношением и прекрасной дикцией. Я влюбилась в мову. Я от восторга визжала, когда ее маленькая дочка, 4-х лет, говорила ей в телефонную трубку: «Мамуся, не хвилюйся за мене. Я — чечна дівчинка». Я взахлеб слухала и спрашивала о незнакомых мне словах.

Тогда я впервые стала пробовать говорить на украинском. Я ужасно стеснялась. У меня получалось комкано и некрасиво. Но я старалась перебороть страх. Спрашивала и повторяла. Строила фразы и мучительно старалась произнести слова. Кровосис Азирова был против меня — полиглот и лингвист. Но я очень хотела говорить так же красиво, как моя подруга. Я хотела петь на украинском языке, как она, красавица Соломия.

Однажды, после моей очередной потуги она сказала на русском языке: «Лизочка, ты так красиво говоришь на русском. Ты на нем поешь. Ты журчишь, как ручеек. Я слушаю тебя и восхищаюсь таким красивым и певучим русским языком, твоим чистым произношением и прекрасной дикцией. Я тебя прекрасно понимаю, также, как и ты понимаешь меня. Если мне что-то будет не понятно, я спрошу у тебя так же, как и ты спрашиваешь у меня. Мне приятно тебя слушать. Говори на русском. Не мучай себя, а я не буду издеваться над тобой. Со временем ты научишься. И у тебя будет получаться так же красиво говорить на мове, как и на языке. А пока я тебя понимаю, я хочу слушать твой русский».

Я запомнила слова моей дорогой львовянки на всю жизнь. Я очень хочу встретить ее, очень хочу обнять, потому что между нами ни разу не возникло непонимания. Мы ни разу не оскорбили друг друга. Мы говорили на комфортном для себя языке, но полностью понимали смысл сказанного. А говорили мы много. О любви, о красоте, о медицине, о Киеве, о Крыме, Львове... Говорили об Украине. О нашей прекрасной и единой стране.

И сейчас я пишу на русском. Я на нем думаю. Я говорю на нем в семье.

Вы читаете меня все. И украинцы, и чехи, и поляки, и крымские татары, и русские, и французы... Все читаете меня. Читаете мой русский язык.

И никогда. Ни разу мне никто из вас не сказал, что не будет читать мои статьи, потому что они написаны «не державною мовою». Никто по этой причине не вышел из моих друзей. А только все больше добавляется подписчиков и читателей. И никто никогда никого на моей странице не притеснял по языковым различиям.

Проблема языка — это искусственная и навязанная нам проблема. Ее на самом деле нет. Не существует. И я тому — доказательство!

Ліза БОГУТСКИ, кримчанка, блогер, правозащитниця

ЗРАДНИКИ ПРОДОВЖУЮТЬ ЗРАДЖУВАТИ. НАВІТЬ МЕРТВИХ ГЕРОЇВ

На фотографії — майор бригади морської авіації ВМС України Станіслав Карачевський з синовком. Ще шире вірять у щасливе майбутнє.

Майор загинув 6 квітня від кулі російського сержанта прямо на майданчику перед своєю квартирою в офіцерському гуртожитку в Новофедорівці під час анексії Криму.

Перебуваючи нещодавно у штабі ВМС України в Одесі, я запитав у заступника командувача з роботи з особовим складом капітана 1 рангу Андрія Уреула, чому у штабі флоту відсутня інформація про загибель під час анексії Криму цього офіцера? Почув жахливе — так він же загинув «по п'яниці», мовляв, український офіцер сів на захопленому росіянами КПП і розпивав горілку з російським сержантом з окупаційних сил, а потім між ними стався конфлікт. Російська сторона так і подала це

вбивство беззбройного українського офіцера — внаслідок особистого конфлікту. Але як ж могли цьому повірити у штабі ВМС України, чи там досі слово «старшого брата» є законом, як було до вигнання з Криму? Чому ті, хто побоявся взяти в руки зброю в Криму, досі знущуються над пам'яттю загиблого під час протистояння в Криму українського офіцера, в якого сиротою залишився син і вдовою молода дружина? Запитання без відповіді. Як і без відповіді запитання, яку

допомогу надав цій сім'ї флот від імені держави?

Знаю, що бойові побратими Станіслава з бригади морської авіації не залишають його сім'ю без підтримки. Знаю, що матеріально допоміг сім'ї благодійний «Фонд відродження українського флоту».

А що зробив флот, командування ВМС? Оголосили полеглого від ворожої кулі п'яницею та алкоголіком?

Як на мене, якщо й був особистий конфлікт між беззбройним українським офіцером та озброєним до зубів російським сержантом, який не пускав офіцера до власної квартири, то майор Карачевський — чи не єдиний з офіцерів ВМС, який не побоявся відкрито протистояти окупанту, і він заслуговує на добру пам'ять на Українському флоті.

А його шельмувальники мають відповідати не лише за злочин Криму і кораблів, але й за паплюження пам'яті офіцера.

Мирослав МАМЧАК, капітан 1 рангу запасу, військовий журналіст, письменник, дослідник історії Українського флоту

м. Севастополь

За вияткою мужності, героїзм і самопожертву, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі Президент України Петро Порошенко присвоїв звання «Герой України» з удостоєнням ордена «Золота Зірка» майору Руслану ЛУЖЕВСЬКОМУ (посмертно).

Руслан Лужевський — досвідчений інструктор спецпідрозділу «Альфа» Служби безпеки України, майстер спорту зі стрільби та рукопашного бою, багаторазовий учасник та призер міжнародних та всеукраїнських змагань. Майор загинув 5 травня у Слов'янську Донецької області в бою з терористами. Вже маючи кілька кульових поранень, він прикривав своїх бойових товаришів, які потрапили в засідку і були змушені вести нерівний бій...

Президент України Петро Порошенко своїм Указом від 3 листопада затвердив Статут та малюнок ордена Героїв Небесної Сотні.

Згідно із Статутом, орденом Героїв Небесної Сотні відзначаються особи за громадянську мужність, патріотизм, відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, активну благодійну, гуманістичну, громадську діяльність в Україні, самовіддане служіння Українському народу, виявлені під час Революції гідності (листопад 2013 року — лютий 2014 року), інших подій, пов'язаних із захистом незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України.

Орденом Героїв Небесної Сотні нагороджуються громадяни України, іноземці та особи без громадянства. Нагородження провадиться указом Президента. Орден дається тільки один раз. Нагороджений орденом Героїв Небесної Сотні іменується лицарем ордена Героїв Небесної Сотні.

Лауреатом премії громадської організації «Телекритика» «За професійну етику» у 2014 році стала кримська журналістка Валентина САМАР.

«Валентина для всіх нас є прикладом. Я коли читала її матеріали з Криму, думала: Боже, як ця маленька тендітна жінка витримує це все і пише настільки чесно», — сказала, вручаючи нагороду, голова правління ГО «Телекритика» Наталія Лигачова.

«Ця нагорода не мені, а всім журналістам, які продовжують працювати в Криму, кожного дня ризикують свободою, життям, але, даруйте, тупо виконують свою роботу. Хочу подякувати українським журналістам, які всі ці місяці були з нами. Хочу особливо подякувати журналістам «Громадського». Ми відчували, що ми не одні. Це важливо — відчувати плече не лише Associated Press чи Reuters, а й українських колег», — сказала Валентина Самар. — Я вас усіх запрошую до Криму. Адже дуже поріділа когорта активістів і журналістів у Криму. І, на жаль, ми не дочекалися в Криму сміливості українських політиків, — такої, як у журналістів».

Нагадаємо, премія «За професійну етику» заснована у 2011 році ГО «Телекритика» за підтримки Internews Network. Нею ГО «Телекритика» відзначає українських медійників, які протягом року продемонстрували високий рівень професіоналізму, відповідальності та усвідомлення соціальної місії журналістики при висвітленні актуальних суспільних проблем.

Пропонуємо увазі читачів інтерв'ю «Телекритики» з цьогорічним лауреатом престижної журналістської премії, власним кореспондентом газети «Дзеркало тижня» в Автономній Республіці Крим Валентиною Самар.

Валентина Самар (праворуч) і Наталія Лигачова

ЄВРОКОМІСАР ПОВЕРНУВСЯ З КРИМУ ШОКОВАНИЙ ЗНИКНЕННЯМ ЛЮДЕЙ І БЕЗКАРНІСТЮ «САМООБОРОНИ»

Випадки зникнення людей та інші серйозні порушення прав людини, що сталися в Криму з лютого 2014 року, необхідно ефективно розслідувати. Про це йдеться на сайті Комісара Ради Європи з прав людини Ніла Муйжнієкса в Facebook.

«Необхідно ефективно розслідувати всі випадки серйозних порушень прав людини, що сталися з лютого 2014 року, і притягти винних до відповідальності. Необхідно також вжити термінових заходів для забезпечення прав і безпеки меншин, а також забезпечити в Криму свободу ЗМІ і безпеку журналістів», — йдеться в офіційному повідомленні Комісара Ради Європи з прав людини.

Ці висновки, повідомив Ніл Муйжнієкс, містяться в оприлюдненій доповіді про його місію в Києві, Москві та Сімферополі, де як Комісар Ради Європи з прав людини він перебував з 7 до 12 вересня 2014 року.

Ця доповідь, підкреслив Муйжнієкс, є першим офіційним документом з оцінками міжнародної організації про становище прав людини в Криму з березня 2014 року.

«Моя місія була спрямована на сприяння ефективному здійсненню прав людини. Вона не може тлумачитися як визнання влади, яка фактично змінила статус і юрисдикцію відповідної території», — зазначено в повідомленні Комісара з прав людини.

В ефірі телеканалу «Дождь» Ніл Муйжнієкс повідомив, що під час свого візиту він зустрівся з «прокурором» Криму Наталею Поклонською, яка, за його словами, не знає імен зниклих у Криму людей.

«Я запитав пані Поклонську — вона не знала імен зниклих людей. Ми дали їй ці імена. Була створена контактна група. Сподіваюся, що наш візит посприє тому, щоб розслідування все-таки прискорилося», — розповів Комісар з прав людини.

Він припустив, що подібні факти є способом залякування людей: «Думаю, це могло бути способом залякування. Важливо ретельно вивчити всі факти, в тому числі відеодокази того, що люди у формі сил самооборони забирають жителів», — розповів єврокомісар.

Він зазначив, що в Криму зустрівся з представниками громадських і релігійних організацій, журналістами, лідерами кримських татар і «главою» Криму Сергієм Аксьоновим.

«Основною темою наших розмов була ситуація з кримськими татарами, народом з дуже трагічною історією. Я заклав владу приділити пильну увагу порушенням прав людини», — розповів Муйжнієкс.

За його словами, йому не зрозумілий статус сил самооборони Криму: «Мені не зрозумілий статус сил самооборони. Я вважаю, їх потрібно розпустити», — сказав єврокомісар.

Як повідомляв «Українформ», з часу анексії Криму Росією на півострові пропало 18 людей, доля яких досі не відома...

Ніл Муйжнієкс

«ТЕМА КРИМУ ПОВИННА СТОЯТИ НА ПОРЯДКУ ДЕННОМУ КРАЇНИ...»

— Ви стежите за станом кримських ЗМІ?

— Так, звісно. Зараз це дуже легко, бо їх лишилося зовсім трохи. На цей час переважна більшість ЗМІ у Криму — це засоби масової пропаганди. Як журналіст, чесно кажучи, я зараз отримую більше фактажної інформації з російських ЗМІ, бо в уряді РФ досі заведено публікувати рішення, які він приймає, називати якісь суми, цифри, чітко, з посиланнями на джерела цих прибутків або з посиланнями на статті, за якими вони розподіляються. Принаймні ця офіційна інформація в Москві є, а в Криму цього всього дуже давно вже нема. І мені як журналістові-розслідувачеві важко зрозуміти, звідки беруться ті чи інші цифри, які заявляються кримськими посадовцями. Звідки, скажімо, взялися 77 мільярдів рублів прибутку в курортній галузі за літо, коли, як ми всі знаємо, пляжі були порожніми?

— Звідси, з материка, становище у Криму малозрозуміле. Наскільки воно погіршилося чи покращилося?

— Розумієте, в подяку за «кримську весну» самоназвані керівники Криму дістали «ярлик на ханство у Криму», і вони фактично невідконтрольні нікому. Тобто я розумію, що вони підконтрольні тим людям у погонах, які сидять у Москві і з огляду на свої обов'язки зараз контролюють ситуацію на півострові. Але що стосується ситуації з економікою, свободою слова, громадським контролем, — усього цього просто нема. В нас вже з'явилася примовка: Севастополь — казарма, Крим — полігон. Як ми її прогнозували ще у квітні-травні, Крим перетворився на величезну військову базу, а на військовій базі про жодну свободу слова мови бути не може. ЗМІ можуть бути лише дуже контрольовані, а інформація, яка з'являється для громадян, проходить такі фільтри, про які більшість журналістів України навіть не знають, оскільки вони не жили в таких умовах.

— Наскільки повноцінно, з вашої точки зору, українські ЗМІ висвітлюють ситуацію в окупованому Криму?

— Можна оцінити ситуацію за тим, як розлітаються новини з Криму. Якщо у Криму все погано, — новина матиме максимальне цитування, неймовірну популярність і безліч перепостів. Точно так само новина про те, що в Криму все добре, є дуже популярною в Москві. Це — жахливе викривлення. Ніхто не вникає у суть справи.

— Але доки відбувалася анексія, представники українських ЗМІ багато писали про події у Криму, самі їздили туди. І ви подякували їм у своїй промові, згадавши, наприклад, «Громадське ТБ».

— Мушу сказати, що українські та закордонні журналісти виконували, по суті, роль блакитних касок ООН у Криму. Вони стояли між беззбройними українськими вояками та озброєними російськими

вояками, «зеленими чоловічками», які на ту мить ще не були визнані ніким і потім виявилися звичайними спецпризначеннями Російської Федерації. Дуже складно висловити те, що тоді там відбувалося. Напевно, це схоже на ті моменти, які пережили багато наших колег під час Майдану, коли не минуло ані дня, ані ночі, і сляво багать заміняло сонце.

— Ви були на Майдані?

— Звісно, я приїздила і на перший, і на другий Майдан. Який журналіст не мусив побачити це на власні очі? Але гадаю, що ті перші ночі у Криму, наприкінці лютого та на початку березня, — це щось порівнюване з тим, що відбувалося тут, у Києві. Ми перейшли на режим марафону і постійно вмикали військові частини, звідки нам телефонували командири або їхні заступники і просили прислати журналістів, бо планувався штурм частин за цим відомим путінським сценарієм, коли попереду — жінки, діти і буцімто місцеві мешканці, а позаду них — військові. І ми, звісно, обдзвонювали й іноземних журналістів, і українських, просили їх їхати туди. І журналісти стояли як живий щит між солдатами двох країн. Рятуючи цим, по суті, життя людей.

— Українські вояки точно були беззбройні?

— Так, і тепер ми вже документально можемо це підтвердити: керівництво Міноборони України дало наказ про здачу всього озброєння, і не просто до збройних кімнат, а на арсклади. Тож наші вояки стояли з автоматами, але без ріжків. А проти них стояли військові з автоматами та кулеметами, заправленими і відкритими для огляду та фотографування, що називається. Тоді постраждало багато журналістів, били їх сильно, особливо в Севастополі, ми знаємо, що під удар потрапили й російські журналісти. Ви, мабуть, пам'ятаєте ролик, де б'ють журналіста «Російської планети» Павла Нікуліна? Він кричить цим буцімто самооборонцям, що він — громадянин Росії, а його за це знімання додатково поб'или. Це показово, як на мене.

Постраждало також дуже багато українських журналістів, і для України ганьба, що прокуратура та слідчі органи МВС досі не порушили кримінальних справ за фактами побиття, пограбування, незаконного позбавлення волі активістів і журналістів у Криму. Серед цих справ повинні бути і вбивства кримськотатарських активістів. І те, що всіх цих справ досі нема, я вважаю, доводить, що наша держава зайвого разу капітулює. Коли мене запитують, як можна розслідувати ці справи, я відповідаю: «Та ви хоча б відкрийте, ви ж за законом зобов'язані відкрити кримінальне провадження. А як їх розслідувати — час покаже».

— Чим ви зараз займаєтеся на материковій частині України?

— По-перше, я залишаюся кореспондентом «Дзеркала тижня» в Ав-

тономній Республіці Крим. По-друге, ми поновили роботу Центру журналістських розслідувань. Ще до анексії Криму ми зареєструвалися в Мін'юсти України як інформаційна агенція. Частина співробітників після цих подій була змушена залишити півострів, частина продовжує працювати — до кінця року діє українське законодавство щодо діяльності ЗМІ. Далі прийматимемо рішення, виходячи з реалій. Нарешті, зараз, цими днями, ми поновлюємо мовлення Чорноморської телерадіокомпанії — на супутнику та онлайн. Звісно, це потребує значних витрат для власників телеканалу, проте вони з тих людей, які вірять і знають, що Крим повернеться до України. Тому перед нами стоїть така мета: ми розуміємо, що зараз потрібно робити ту роботу, якої не робить держава. Але, як на мене, останні півроку для журналістів, активістів і просто активних і свідомих громадян країни це — норма і навіть, можна сказати, стиль життя. Ми справою показуємо державі та тим, хто нею керує, що можливе все. І коли сьогодні кажуть, що неможливо перемогти у війні, неможливо повернути Крим, я повторюю своє правило: в житті дуже часто неможливим здається те, чого ніхто ще не робив. Але це просто потрібно зробити! І ми будемо це робити.

— Для якої аудиторії зараз працюватиме телерадіокомпанія?

— Я знаю точно, що на «Чорноморку» і наші програми дуже чекають у Криму. До анексії Криму в Чорноморської телерадіокомпанії разова аудиторія становила мільйон телеглядачів, зараз кримчани живуть по всій Україні, багато хто мешкає у Причорномор'ї, Херсоні, Миколаєві, Очакові, Одесі, де зараз базується український флот і перебуває штаб Військово-Морських Сил України. Багато родин розірвано: частина переїхала на материкову Україну, частина залишилася в Криму. І всім цим людям зараз потрібен двосторонній зв'язок, комунікація і просто інформація. У Криму повинні розуміти, що відбувається в Україні. Ще з часів Майдану Крим почав інформаційно ізолюватися, і це дало дуже добрий ґрунт для реалізації інформаційної частини гібридної війни, яку веде Росія. Україна, на відміну від ЄС, не впровадила санкцій і фактично не вживає жодних заходів, щоб виникла, як мінімум, транспортна блокада Криму. Зате держава демонструє, як можна блокувати інформацію з України, яка надходить на півострів. Це — дурість і злочин.

— Як особисто ви пережили анексію Криму?

— Найбільша моя емоція була пов'язана саме з нерозумінням того, для кого і для чого ми пішемо. Всі загрози — і можливі, і явні, всі кримські сценарії, аж до приїзду пана Суркова та зустрічі з Константиновим, — були описані ще в

листопаді минулого — лютому цього року. Як могли всі розвідки країни цим злегковажити? Чому тимчасове нове керівництво України переклало відповідальність за все, що відбувається в країні, на західних партнерів і «висікло на руках» тих людей у Криму, які хотіли вчинити бодай якийсь спротив? Усе було настільки очевидним, настільки картонним, настільки робленим, що не розуміти, що відбувається в Криму, було просто злочином. Давайте зараз просто перегорнемо цю сторінку. Хоча я вважаю, що всі імена і всі вчинки повинні бути названі, злочини мусять бути покарані, в тому числі злочини державних осіб, які не виконали належного їм за Конституцією.

— Ви бачили заяви Навального та Ходорковського про те, що Крим не повернеться до України?

— Чого я не люблю в журналістиці, то це перемелювання коментарів: що сказав дядько Василь, а що відповів на це дядько Петро... Я — журналіст-розслідувач, я займаюся фактажною журналістикою, і мене не цікавить, хто що гадає. Сьогодні політик сказав одне, завтра він сказав інше — залежно від політичної кон'юнктури, від своїх шкурних інтересів і т.д. і т.ін. Чому ми на це звертаємо увагу? Я вам інше скажу: і дякувати Богові, що вони це сказали. Погляньте, яка дискусія розгорнулася в самому російському суспільстві! Я із задоволенням читаю зараз блоги на «Ехо Москви», статті в «Новій газеті» і бачу, що є інша Росія, бачу цвіт її інтелігенції, яка глибоко аналізує ситуацію, на відміну від українських політиків, які продовжують промовляти гасла замість того, щоб думати, як чинити далі. Тому я дуже вдячна панам Навальному та Ходорковському за те, що вони заявили те, що хоче сьогодні чути їхній виборець (а саме так я це пояснюю), оскільки після їхніх заяв у самій Росії розгорнулася дуже добра дискусія на тему Криму. Шкода, що її нема в Україні. І тому одне з завдань, які я собі ставлю (і наша команда працює над цим), — тема Криму повинна стояти на порядку денному країни. Не треба відкладати її на коліс і розповідати нісенітничі про те, що коли Україна розквітне, кримчани повернуться самі. Хіба ж вони постукають вранці у двері і скажуть: «Мамо, я повернувся»? Щось для цього треба робити, не можна ж поводитися так пасивно!

— Як ви оцінюєте вибори, що відбулись у Криму?

— Я вважаю, що ці так звані вибори до парламенту Криму були дуже вдалими для Української держави. Ми опублікували у «Дзеркалі тижня» наші підрахунки, розповіли, як були приписані сто тисяч голосів, які з'явилися за останні 45 хвилин до закриття виборчих дільниць, і лише таким чином було натягнуто яку більшу ніж 50% виборців. Ми можемо зі впевненістю говорити, що більшість мешканців Криму проігнорували ці вибори. Скільки там докинули, домалювали — це вже інше питання. По суті, це було дуже добре соціопитування, і його результати налаштовують мене на оптимістичний лад.

«Телекритика»

9 Листопада — День української писемності та мови

Коли я була малою... Зрештою, мої юні читачі, я не знаю, чи ви любите, коли дорослі так починають свою мову. А от я в дитинстві дуже любила, коли так говорила мама, бо далі вона розповідала, які казки та історичні легенди чула від своєї мами, в які ігри вона гралася зі своїми подружками.

Так-от, коли я була малою, я дуже рано почала замислюватися над словами, їхнім звучанням і значенням. Наприклад: чому «стіл» називається «стіл», а не якось інакше? Я думала, думала, нічого не могла придумати і бігла до людини, яка мені тоді здавалася наймудрішою і всезнаючою, — до своєї мами.

— Мамо, — питала я, — а чому стіл називається «стіл»?

— Тому, що він стоїть, — відповідала мама.

— А чому ліжко називається «ліжко»?

— Тому, що на ньому лежать.

Я на мить заспокоювалася. Але тільки на мить. Бо потім починала міркувати: стіл — це стіл, бо має чотири ніжки і стоїть, усе правильно. Але ж ліжко теж має чотири ніжки і стоїть. Якщо на ліжку лежать, то на столі їдять. Чому ж тоді він не називається... ну, наприклад, «їдальнею» чи «їдальником», чи ще щось подібне?

— Бо на столі не лише їдять, а й пишуть, шиють, малюють і виконують іншу роботу, — пояснювала мама.

Я заспокоювалася, а потім знову починала розглядатися довкола і розмірковувати над усім, що бачила.

— А чому «підлога»? — питала я.

— Тому, що вона підложена під ноги.

— А чому стеля?

— Тому, що вона настелена над стінами.

Але чому стіна називається «стіна», мама вже ніяк не могла пояснити мені. Зрештою, ще коли «стіну» можна було вивести від слова «стояти», то від якого слова вивести «двері» або «вікно»? І як на те, чому «стояти» називається саме так, а «сидіти» — інакше?

Приходить з двору моя дворічна сестричка і каже: — А тато дрова сокиря!

Ну, подумайте самі, хіба вона неправильно говорить? Адже тато з допомогою сокири перетворює шматки дерева на окремі поліна. То чому б не говорити «сокиря»? Звідки взялося оте незрозуміле «рубасе»? Або чого мама наказує мені: «Добре жуй їжу!» — а не «Добре зубай їжу»? Адже я роблю це зубами, а не якоюсь жуйкою чи жвачкою (хоча такі слова в мові є, але вони означають щось зовсім інше, а не оті два ряди маленьких кісточок, які є в кожного з нас у роті).

Далі я почала звертати увагу, що коли ми вживаємо слова в мові, то вони дещо змінюються. Наприклад, визначаючи розмір предмета, ми говоримо «великий». Але чи завжди тільки так? Ні, бо ми говоримо: великий м'яч, велика ріка, велике вікно.

— Чому? — знову допитувалася я в мами.

— Тому, що слово «м'яч» чоловічого роду, слово «ріка» жіночого роду, а слово «вікно» середнього роду, — пояснювала мама.

Цього я вже ніяк не могла зрозуміти. Ну, курка — жіночого роду, а півень — чоловічого. Гуска — жіночого роду, а гусак — чоловічого, хоч зовні між ними й немає такої різниці, як між куркою і півнем, але гуска несе яйця, а гусак ні.

Але чому річка — жіночого роду, а озеро (теж вода) — середнього? А чому штучно зроблене озеро вже називається ставком і стає чоловічого роду?

А от коли йдеться про кілька м'ячів, річок чи вікон, то слово велике не змінюється: великі м'ячі, великі ріки, великі вікна, і вже немає значення,

вживати одні й ті самі слова для зовсім різних понять. Наприклад, я запитала тебе: — Ти маму любиш? — Люблю, — без хвилини вагання скажеш ти. — А синій колір любиш? — Люблю. — А мандаринки?

любимо купувати черствий хліб, а в Чехії «черствим» називають свіжий хліб.

Як же з'явилося так багато мов? Певно, коли люди придумували мови, думала я, то їх ще на земній кулі було мало, різні народи жили один від одного далеко, от і створив кожен народ свою мову. Смачні червоні ягоди українці на-

звали «вишнями», а англійці — «чері» (схоже на наші черешні, правда?). Росіяни стали казати: «Я пішу», а німці: «Іх шрайбе».

А якби люди тоді більше спілкувалися, то придумали б одну мову, й було б дуже зручно жити: куди не поїдеш — скрізь говорять однаково. І ти все розумієш, і тебе всі розуміють. І не треба зазубрювати: «дасgefте — зошит», «ді бух — книжка», «дер фатер — батько». Але коли я почала вчити інші мови, то з'ясувалося, що не лише слова в різних мовах різні, а й граматика. Наприклад, ми вже з вами говорили про те, що в українській мові слова, які позначають якісь предмети, тобто іменники, можуть бути різних родів, причому ніяк не можна пояснити, чому той чи той іменник саме такого роду. В німецькій мові іменники теж бувають трьох родів, але вони часто не збігаються з українською. Наприклад, українською мовою слово «готель» — чоловічого роду, німецькою воно звучить так само — «готель», — але вже чомусь середнього роду. Навпаки, «яблуко» в українській мові середнього роду, а в німецькій «апель» — вже чоловічого. При тому в українській мові часто-густо за самою формою слова неможливо визначити, якого воно роду. Треба просто знати та й годі. Наприклад, іменники жіночого роду найчастіше закінчуються звуком «а», але «сирота» може бути і хлопчик, і дівчинка, а «сусіда» — це вже тільки чоловік, жінка буде «сусідка». А в німецькій мові дуже легко визначити, якого роду іменник, бо перед ним обов'язково стоїть маленьке слово — артикль. Так-от, іменники чоловічого роду мають артикль «дер», жіночого — «ді», середнього — «дас». От тільки... тільки, де який артикль ставиться, це таки треба зазубрити.

Я вважала, що англійці були значно розумніші за інші народи, коли «виду-

почала знайомитися з іншими мовами: я думала, що в українській мові є всі звуки людської мови і всі інші мови теж складаються з цих звуків. Ви теж так думаете? Отож ні! Практично в кожній мові є свої звуки, притаманні лише їй, та й інші звуки вимовляються хоч трішечки інакше. Наприклад, звук «ч» ми вимовляємо і твердо («тиссяча»), і м'яко («чітко»), а росіяни тільки м'яко. Якоюсь у компанії, де були й українки, й польки, в мене за спиною одна дівчина покликала другу, і я, не озирраючись, зрозуміла, що це була полька, хоч вона сказала лише одне слово «Валля». Зрозуміла одразу, бо поляки вимовляють «ль» трохи інакше, ніж українці.

А в фінів, наприклад, у мові нема звука «ж», і вони не можуть вимовити такі наші слова, як «запорожець» або «жужелиця». Ні, звичайно, якщо вони вчитимуть українську мову, то навчатися, але відразу їм буде важко і незвично. Так

Галина ГОРДАСЕВИЧ

ЧОМУ «ВІКНО» СЕРЕДНЬОГО РОДУ?

якого вони роду й навіть скільки їх.

Цікаво, правда? І ніхто не міг мені пояснити, чому це так.

А ось ще отака загадка. Сидимо ми всією сім'єю за столом і обідаємо. Ну, що обідаємо, це зрозуміло: їмо обід. Але чому, коли б мене запитала мама: «Що ти робиш?», я б сказала: «Обідаю». А тато обідає. А ми всі разом взагалі обідаємо. Чому одну й ту саму дію ми називаємо ніби й одним словом, але те слово треба трішки міняти залежно від того, хто ту дію виконує.

Або ось таке: сидять мої тато й мама і кожен читає книжку. Вибігла я надвір, сестричка мене питає: — Що робить мама?

— Читає книжку, — відповідаю я.

— А тато?

— Тато також читає книжку.

Кажу зовсім однаково і про тата і про маму. Але ось вони поклали свої книжки і взялися до якоїсь іншої роботи. І тепер на запитання: «Мама ще читає книжку?» — я б уже відповіла: «Ні, мама покляла книжку». А на запитання: «Чи тато ще читає книжку?» — я б відповіла: «Ні, тато також покляв книжку». Тепер чомусь починає мати значення, що тато — чоловік, а мама — жінка. Чому коли вони роблять щось у ту мить, коли ти про це говориш, то немає значення, хто якого роду, а коли йдеться про дії, що вже минули, то це стає важливим?

Потім я почала думати: а що таке взагалі мова? Ну, мова — це всі-всі слова, які є на світі. А що таке слово? Ну, слово — це кілька звуків, які позначають яку-небудь річ (яблуко, олівець, телевизор), її особливості (велика, маленька, червона, зелена) або дію (стою, сиджу, читаю, пишу). Слова потрібні, щоб можна було розповісти про все, що є на світі. І все-таки, певно, їх замало, бо іноді доводиться

— Ого, ще й як люблю! — А що ти більше любиш: маму чи мандаринки?

— Та хіба це можна порівняти? — здивується співрозмовник.

Так, любов до мами й любов до мандаринки — це зовсім різні почуття. Не можна спитати: «Що ти більше любиш: синій колір чи мандаринки?». Бо це теж різні почуття, і навряд чи комусь коли-небудь доведеться робити вибір між синім кольором і мандаринками, можна одночасно любити і те, й те.

Часто чуємо: «іде дощ», «іде людина», «іде годинник», «іде час». Але хіба дощ іде так, як час, або годинник так, як людина? Просто в нашій мові немає спеціальних слів для кожного з цих випадків. Чому немає? Я не знаю. І ніхто не знає.

Дуже цікавили мене і звуки, бо кожне слово складається зі звуків. (Тільки не сплутуй звуків з літерами.)

Але чи всі звуки, які може видати людина, вживаються в мові? Ні, далеко не всі. Бо коли хтось сміється, плаче, кашляє, чає, свище, плямає губами, цокає язиком (можна ще довго перерахувати), то чути звуки, але це зовсім не звуки мови.

Ще зовсім маленькою я знала, що є різні мови, бо поряд з нами жили українці й поляки, білоруси і євреї, цигани й росіяни. Але я довго вважала, що в усіх мовах слова подібні. Наприклад, українською мовою говориться «яблуко», російською — «яблоко», польською — «ябло». Потім збагнула, що є речі, які називаються різними словами. Наприклад, польською кажуть «помаранча», по-російськи — «апельсин», а українською можна сказати і так, і так, хоч перше слово запозичене з італійської мови, а друге — з німецької.

А чи знаєте ви, що одне й те саме слово в різних мовах може означати різні речі? Наприклад, ми не

звали «вишнями», а англійці — «чері» (схоже на наші черешні, правда?). Росіяни стали казати: «Я пішу», а німці: «Іх шрайбе».

А якби люди тоді більше спілкувалися, то придумали б одну мову, й було б дуже зручно жити: куди не поїдеш — скрізь говорять однаково. І ти все розумієш, і тебе всі розуміють. І не треба зазубрювати: «дасgefте — зошит», «ді бух — книжка», «дер фатер — батько». Але коли я почала вчити інші мови, то з'ясувалося, що не лише слова в різних мовах різні, а й граматика. Наприклад, ми вже з вами говорили про те, що в українській мові слова, які позначають якісь предмети, тобто іменники, можуть бути різних родів, причому ніяк не можна пояснити, чому той чи той іменник саме такого роду. В німецькій мові іменники теж бувають трьох родів, але вони часто не збігаються з українською. Наприклад, українською мовою слово «готель» — чоловічого роду, німецькою воно звучить так само — «готель», — але вже чомусь середнього роду. Навпаки, «яблуко» в українській мові середнього роду, а в німецькій «апель» — вже чоловічого. При тому в українській мові часто-густо за самою формою слова неможливо визначити, якого воно роду. Треба просто знати та й годі. Наприклад, іменники жіночого роду найчастіше закінчуються звуком «а», але «сирота» може бути і хлопчик, і дівчинка, а «сусіда» — це вже тільки чоловік, жінка буде «сусідка». А в німецькій мові дуже легко визначити, якого роду іменник, бо перед ним обов'язково стоїть маленьке слово — артикль. Так-от, іменники чоловічого роду мають артикль «дер», жіночого — «ді», середнього — «дас». От тільки... тільки, де який артикль ставиться, це таки треба зазубрити.

Я вважала, що англійці були значно розумніші за інші народи, коли «виду-

Галина Гордасевич

лову в українській мові. Зате знаєте, скільки там дієслівних часів? Три теперішніх часи, три майбутніх, а минулих навіть чотири (один з них називається «минулий у майбутньому»). А ще дієслова мають так звані «інгові форми». Так що не така вона й легка — англійська мова.

А найбільша морока з тим, що в ній слова читаються не завжди так, як пишуться. Навіть самі англійці жартома кажуть, що в них пишеться «Манчестер», а треба читати «Ліверпуль».

А ви помітили, що коли я згадувала англійські артикли, то не писала їх? Не писала тому, що в українській мові немає таких звуків, а отже, і відповідних літер. Можна, зрештою, написати означений артикль як «зе», але це буде лише приблизно. А неозначений артикль передається звуком, який трохи схожий на українське «а», а трохи на «е».

Оце було моїм найбільшим здивуванням, коли я

само, як нам важко вимовляти деякі звуки мов народів Кавказу, такі гортанні і з придиханням. У нас і літер для цих звуків немає, ми їх передаємо через «тх», «дх», але це лише приблизно.

А тепер я знову хотіла б повернутися до англійської мови й розказати вам такий жарт.

— Ти знаєш, що Петренки взяли на виховання англійське немовля? — каже чоловік жінці.

— Справді? — дивується жінка. — Але чому англійське?

— Ну, як ти не розумієш? Коли дитина почне розмовляти, то в них буде нагода вивчити англійську мову.

Ви зрозуміли, в чому сіль цього жарту? Так, звичайно, коли дитина почне розмовляти, то вона заговорить не мовою нації, до якої належить від народження, а тією, яку чує навколо себе.

(Продовження на 9-й стор.)

Звичайно, я помилялася, коли думала, що різні мови виникли тому, що люди з самого початку не домовились, яким словом що називати. Я ж тоді була ще зовсім малою. Але багато дорослих серйозних людей, учених, які все життя займалися вивченням мов, вважали, що людина однаково засвоює будь-яку мову, незалежно від того, якої вона національності. І лише недавно вчені встановили, що це — помилка. Якщо батьки дитини — англійці, то вона вже від народження налаштована на те, щоб говорити англійською мовою. А коли батьки — японці, то вона має кращі дані, щоб засвоїти японську. Ну, а ми з вами — українці, то для нас найбільш притаманно говорити українською мовою.

Більше того, за свідченням японських учених, люди, які з дитинства не розмовляли рідною мовою, частіше хворіють, легше піддаються стресам, їхні здібності розвиваються менше, ніж у тих, хто постійно розмовляє рідною мовою. Отже, національність — це не просто запис у документах, мовляв, ким хочу, тим і запишусь. І мова — це не просто зумисне дібрані звуки, укладені в слова.

Нічого подібного, ніхто мову навмисне не складав, вона сама складалася, і в різних націй різні мови тому, що саме ця мова з її звуками, словами, граматику найбільше відповідає характерові цієї нації. Наприклад, німці — люди спокійні, врівноважені, люблять неквапливість і порядок, от і мова в них некваплива, слова довгі. Італійці — люди палкі й співучі, от і мова в них мелодійна, в ній майже немає шиплячих звуків, зате в багатьох словах є дзвінкі й плавні звуки «н», «л», «м», і немає великих збігів приголосних, а багато голосних: «мамма» (гадаю, це слово перекладати не треба), «іль летто» — «ліжко», «ля наве» — «корабель» (звідси слово «навігація»).

А що ж притаманне нашій українській мові?

О, коли почати перераховувати, то треба написати ще стільки, скільки я вже написала, і ще сто разів по стільки — і то, мабуть, буде мало. Тому я тільки скажу вам, що українська мова вважається однією з наймилословніших мов у світі. На одній міжнародній конференції було названо три мови, які найкраще надаються для співу: італійська, українська і грузинська. Не випадково саме в цих народів так багато пісень і славних співаків. Практично кожен італієць, грузин, українець уже від народження гарно співає.

А я хочу тільки звернути увагу на дві особливості української мови.

По-перше, я не знаю іншої мови, в якій було б стільки пестливих форм слів, як в українській. Наприклад, слово «рука» англійською мовою звучить «генд». А якщо треба сказати, що маленька рука, то говориться «літл генд». А коли дуже маленька рука, то «вері літл генд». А як в українській мові? Звичайно, теж можна сказати «маленька рука», «дуже маленька рука». Але природніше — «ручка», «ручечка», «рученька», «ручиця», «рученья», «рученько». А які

ніжні форми є для слова «мама» або «неня»: «матінка», «матусенька», «матуся», «матусечка», «матуся», «матіночка», «ненечка», «ненька», «мамусенька». Яке б ми ще слово взяли? Ну, наприклад, «крило» — можна сказати «крильце», «крилонько», «крилятко».

Про що говорить ця особливість нашої мови? Мабуть, про те, що українці — дуже м'який, лагідний і не злобивий народ. Може, іноді аж занадто м'який. Бо у французькому державному гімні співається: «Вперед, вперед, хай ворожа кров обагриє нашу зброю!». А в нас співається: «Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці!». Навіть про ворогів ніжно — «воріженьки», і ніби згинуть вони самі по собі, просто випаруються, як роса на сонці.

А звертали ви увагу на віршовану мову?

Віршована мова відрізняється від звичайної, якою ми завжди говоримо, тим, що у ній є ритм і рими. Ритм — це коли між наголошеними складами стоїть однакова кількість ненаголошених. Наприклад, «Шла весна по місту в погожий день осінній». А рима — це коли звучання слів ніби збігається: дно — все одно, хата — волохата, сонечко — віконечко.

У більшості європейських мов слова або зовсім не змінюють свою форму, або змінюють її дуже мало. І коли якісь слова не римуються, то їх уже ніяк не заримуєш. Крім того, в багатьох мовах так званий фіксований наголос. Наприклад, у чеській мові наголос завжди на першому складі слова, в польській — на передостанньому, у французькій — на останньому. В таких мовах важко дібрати й поставити слова так, щоб наголошені й ненаголошені склади чергувалися рівномірно. Через те поети тими мовами часто пишуть верлібром.

Звичайно, можна писати вірші верлібром і в українській мові, але писати тільки верлібром немає жодної потреби, бо можливості української мови невичерпні. Бо можна взяти слова, які між собою зовсім не римуються, і все-таки їх заримувати. Наприклад, слово «король», «село», «журавель», «малий» — зовсім не римуються. А ми можемо надати їм такої форми: «королі», «у селі», «журавлі», «малі» — і виходить рима. Або візьмемо такі дві пари слів: «малий — гарний», «рука — око» — жодної рими немає. А я колись склала своєму синові таку коліскову:

Спи, мій сину
малесенький...
Спи, мій сину
гарнесенький...

Склади свої рученята,
Заплющ свої оченята,
Спи...

Думаю, нашу розмову вже час закінчувати. Якщо мені вдалося зацікавити вас, ви ще багато прочитаете про мову, може навіть виберете своєю професією науку про мову. І тоді знайдете відповіді на ті запитання, які я так і не змогла з'ясувати. Наприклад, чому «вікно» середнього роду?

А може, тому, що як дитя дивиться на цей світ широко розплющеними очима, так і дім дивиться чистими блискучими вікнами.

А ви як гадаєте?
«Дивослово»,
№ 5, 1998 р.

КИЯНИН ПО ПУНКТАХ ПОЯСНИВ, ЧОМУ І ЯК ВАРТО ПЕРЕХОДИТИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Українці в Україні повинні говорити такою українською. Чому це важливо, написав у мережі Facebook користувач, відомий у столичних субкультурних колах як Зен.

Колись він і сам послуговувався російською. Свої теперішні судження про мовне питання він виклав у профілі під іменем Zen Antipor. Пояснює, чому це питання важливе, а також — як легше наважитись і почати говорити українською.

Звісно ж, слід володіти якомога більшою кількістю різних мов. Це зручно й корисно. Але вкрай важливо не тільки знати, але й активно та щоденно послуговуватися мовою своєї країни. Спробую коротко об'ясувати цю тезу.

ЧОМУ ВАРТО СПІЛКУВАТИСЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ?

1. По-перше, це красиво! Українська є не лише однією з найдавніших, але й чи не наймелодійнішою мовою світу.

2. Це додає вам шарму. Бо російською навіть останній лугандонець може, і друг степей калмик. А от гарною українською...

3. Це стильно й концептуально: жити в окремій країні та спілкуватися окремо від усіх мовою, а не мовою сусідньої держави, наприклад.

4. Це добре для економіки. Що більше людей спілкуються виключно українською, то більша потреба в іноземних компаніях адаптувати свої продукти під нашу мову. А це не лише створює додаткові перепони для конкурентів наших фірм (а отже, певним чином захищає наш ринок, що в епоху глобалізації є вкрай важливим), але й також надає можливість заробити нашим людям і компаніям, зокрема, надаючи послуги з тієї адаптації.

5. Це захищає наш інформаційний простір не лише від проникнення в нього недружньої пропаганди, але й ускладнює збір даних з боку ворожої розвідки. Особливо це стосується чутливих сфер, як то радіоперемовини військових тощо. Але й відкритих джерел це стосується не менше.

6. Це забезпечує зв'язок поколінь і безперервність культурного й історичного спадку народу України. Навіть якщо ваші батьки є російськомовними, то їхні батьки, швидше за все, були україномовними, так само, як і всі попередні покоління вашої родини. Навіть пращури представників інших національностей, які споконвічно жили на нашій землі, поряд зі своєю національною мовою говорили ще й українською. Зокрема, це стосується євреїв. Та й навіть якщо ваша родина — етнічні росіяни й усі ваші пращури володіли лише ро-

сійською, то зараз саме час особисто вам започаткувати нову родинну традицію. Чому ні? Адже ваша родина й нащадки будуть жити тут, тож інтереси України — це й їхні інтереси також!

7. Якщо ми самі, живучи в себе вдома, не шануємо власну історію, культуру й мову, як нас будуть поважати інші народи? Не треба буде пояснювати іноземцям (зокрема, й росіянам), чому ти — українець з України розмовляєш лише російською. Також це змушуватиме іноземців, що приїждять в Україну вчитися, працювати або жити, вивчати саме українську, а не російську.

8. Як показують останні події, занадто багато говорити російською небезпечно — вас можуть на цій підставі прийняти «визволити» зелені чоловічки путлера, навіть якщо ви цього насправді не бажаєте. Крим, а особливо Донбас, вже догралися — не повторюйте цих помилок!

А зараз кілька порад щодо того, ЯК ПОЛЕГШИТИ СОБІ ПЕРЕХІД НА УКРАЇНСЬКУ:

1. Не соромтеся того, що ви наразі не надто досконали вмієте говорити українською. Якщо ви не робитимете це регулярно, то ваше вміння НІКОЛИ не вдосконалиться. Єдиний спосіб оволодіти мовою — це регулярно її застосовувати. Що більше ви говорите українською, то легше й краще вам це вдаватиметься.

2. Більше читайте українською. Купуйте українські книжки, газети та журнали, дивіться українські передачі, слухайте україномовне радіо. Дивіться фільми українською. Або такі, що дубльовані українською (тим паче, що професійний український дубляж часто є кращим за російський). В кінотеатрі йдіть на україномовний сеанс. Коли завантажуєте кіно з Інтернету, шукайте копію з українським дубляжем. До речі, її дуже легко знайти. Майже всі фільми, наприклад, на ex.ua мають копію, де є кілька звукових доріжок, серед яких дуже часто є українська. Під час перегляду обирайте саме її.

3. Якщо вам психологічно важко перейти на тотальне спілкування українсь-

кою, робіть це частково та/або поступово. Наприклад, почніть спілкуватися українською у себе в родині або серед найближчих друзів. Або коли потрапляєте у нове коло спілкування, — спілкуйтесь одразу українською. Якщо вас не знали раніше, ні в кого не виникне здивування та зайвих запитань на кшталт, «чого это ты вдруг по-українски заговорил?». Або спілкуйтесь виключно українською з незнайомими людьми — у транспорті, на вулиці, в магазині чи в ресторані, під час спілкування з операторами «гарячих ліній», з міліцією та іншими держслужбовцями тощо. Це не лише полегшить вам психологічний перехід на мову, але й сприятиме відновленню україномовного навколишнього середовища. Бо досі, зокрема в Києві, панує феномен, що навіть коли людина вдома та з друзями спілкується природньо українською, то у громадських місцях та/або на роботі все одно переходить на російську (бо «так заведено»). Маємо змогу створити протилежний тренд.

4. Якщо не можете українізуватися самі, українізуйте своїх (майбутніх) дітей. Купуйте їм українські книжки, покажіть україномовні мультики тощо. Віддайте їх до українського садочку, школи, класу. Всіляко плекайте їхню любов та повагу до української мови, історії, традицій, культури.

5. Коли ви за кордоном, розмовляйте лише українською. Тоді вас не переплутають з росіянами, яких у світі зараз люблять ще менше, ніж раніше. Не будьте схожим на «русо-туристо»!

6. Почніть писати виключно українською. Наприклад, ділові листи або у Твіттері.

7. Крім того, українізуйте речі навколо себе:

— змініть інтерфейс телефону, інших гаджетів, комп'ютера, веб-сайтів і соцмереж на українську. Наприклад, усі девайси від Apple завжди підтримували українську мову «з коробки» й не потребують додаткового її встановлення — просто поміняйте мову інтерфейсу в налаштуваннях усіх девайсів. Facebook, Twitter і навіть «ВК» й «Однокласники» мають українську локалізацію (хоча останніми двома не

рекомендує користуватися навіть СБУ);

— в банкоматі, таксофоні та скрізь, де є можливість, обирайте українську. Де нема, — запитуйте у власників, чому, й вимагайте, щоб було;

— коли шукаєте щось у Гуглі чи деінде, шукайте спочатку українською. Не хвилюйтеся, Гугл розумний і навіть російськомовні результати ви не пропустите, якщо вони будуть релевантні вашому запиту. Коли юзаєте Вікіпедію, заходьте спершу на українську версію, а на іншомовну лише, якщо такої статті в українській нема або ж інформації в ній недостатньо. Як альтернативу одразу раджу не російську, а англійську версію — вона зазвичай повніша й об'єктивніша, особливо зі спірних питань. Оці запити та фактичні переходи на україномовні сайти або їхні версії є вкрай важливими для підвищення статусу української у кіберпросторі, бо статистика все це враховує;

— коли пишете оголошення чи таблицю, пишіть українською. Навіть якщо це напис на вашому гаражі або оголошення у вашому під'їзді.

Гадаю, ви зрозуміли ідею. Можна ще багато чого тут вигадати. І все це легко перетворити на веселу гру й навіть змагання. Хоча б і на змагання із самим собою. А головне, якщо ми самі почнемо усе це робити, жодних зусиль держави у цьому потрібному напрямку не знадобиться. Ми ж із вами вже переконалися, що суспільство діє значно швидше й дієвіше за державу. До того ж у державі зараз є завдання важливіші. Люстрація, наприклад.

І ще. Якщо ви бажаєте любити Україну виключно або здебільшого російською (чи будь-якою іншою мовою), — це ваше право, я на нього не зазіхав. Робіть, як вважаєте за потрібне. Але перед тим все ж перечитайте ще раз перші 8 пунктів цього допису й пообіцяйте мені подумати про викладені там думки, гаразд?

P. S. І дуже прошу, МАКСИМАЛЬНО РОЗПОВСЮДЖИТЕ цей текст і ці ідеї! Можна навіть без посилання на мене. Головне — результат! А він неодмінно буде!

Слава Україні!

<http://gazeta.ua>

ВЕРЕСЕНЬ
 Веслує день
 по крутохвиллю гір.
 Ліново хмари
 за Сиваш валкують.
 І, обгнувши зеленаві туї,
 Петляє шлях,
 де жебонить Салгір.
 В безмежжі степу утопає зір,
 Гурти тополь обіч села
 прощувають.
 І вітер, розгнуздавши
 тиші зброю,
 Летить, мов кінь,
 у яблуневий вир.
 Вже виноградник
 бурштином кипить
 І розсипає вересень багранці.
 О, будь блаженна ти,
 щедротна мить,
 Народжена для радості у праці.
 Благословенна журавлів пора
 І барв гарячих веселкова гра.

КРАСО ПЕРВІСНА!
 Золотить осінь
 куполи дерев,
 Пливе за обрій
 журавлина пісня.
 В траві пожухлій
 посеред узлісся
 Спинився клен жовтавий,
 ніби лев.
 Прозоро так. Шипшина
 догора,
 У виярку струмок
 сріблом дзвінкоче,
 На глоді майорить
 гніздо сороче,
 І тиша тиш. І серце завмира.
 Красо первісна!
 Світоньку ясний!
 Земля і небо, луки і озера,
 І пізні квіти, мов павині пера,
 І понад битим шляхом
 ясени.
 Це все моє. Віднині і довіку.
 Побережи ж його
 жорстокий віку!

ЗОЛОТА ПЕЧАЛЬ САДІВ
 Вже дні стоять прозорі,
 як вода,
 Вже картоплі копають
 світло-русі,
 І листя никне,
 і гелгочуть гуси,
 І сонця миска
 котиться бліда.
 Ще врунеться отава молода,
 Та вже калина
 червоніє в лузі,
 І глибша просинь
 на небеснім пружі,
 А в серце сум стооко загляда.
 О, золота печаль німих садів,
 І ватра айстр,
 і дивний запах глею.
 Як час летить!
 Вже скоро над землею
 Зима розвіша полотно снігів.
 Та осінь буде піснею моею
 До благовісту
 молодих громів.

ОСЕНІ ТИХА ГОДИНА
 І
 День осінній на павутині
 Понад ріллями проліта.
 Небеса, ніби айстри сині,
 А тополенька – золота.
 А тополя, неначе б свічка,
 У промінні стоїть тремка.
 Лезом точеним біля річки
 Передзвонює осока.
 Опадає горіх волоський,
 Пахне яблуками з долин.
 Відлітає в турне заморське
 Журавлів традиційний клин.

II
 Неужто когданабудь можна
 Все це забуть навсеред?
 А. Жигулин
 О, ця осінь золота,
 Сніговійниці колиска.
 Відлітає, відліта
 Журавлів тоненька низка.
 Понад лугом проплива,
 Аж скриплять з натуги
 крила.
 Як струна, бринить трава,
 Де коса недокосила.
 Де хлоп'я біля гусей
 Цілий день,
 немов припнута...
 Та невже ж мені усе
 Це колись навик забути?!
 Цю дорогу і ріку,
 Синій ліс на косогорі,
 І осичину тремку,
 І джерел глибіню прозору.
 І оселю, де я ріс,
 Де була моя колиска.

І під вечір між беріз
 Довгу тінь від обеліска?!
 О, ця осінь золота,
 Сніговійниці колиска...
 Відлітає. Відліта
 Журавлів тоненька низка.
III
 Сріберна гілка маслини.
 Річечка сонна в яру.
 В небі схвильоване «кру» –
 Пізня пора журавлина.
 Яблук рум'яні плоди.
 Глечики груш, повні меду.
 Важко пливе попереду
 Хмара руда череди.
 Тонко бринять комиші,
 Гілка об гілочку треться.
 Серце шалено так б'ється
 І – наоکیل ні душі.
 Квітку голубить рука,
 Колеться в пальці
 шипшина.

Данило КОНОНЕНКО
**«ОСЕНІ ТИХА ГОДИНА
 ДУШУ МОЮ ОГОРТА...»**
 Біла летить павутина –
 Скроню легенько торка.
 Земле моя золота!
 Рідна довіку, єдина...
 Осені тиха година
 Душу мою огорта.
IV
 Піду собі один на лови
 Вітрів гортанних на зорі,
 Де шелестять сумні діброви
 Пожовклим листям на горі.
 Де річки зблискуює підкова
 Так урочисто і святково,
 Немов веселка угорі.
 Піду собі в сумні діброви,
 Розшиті пурпуром зорі.
V
 Туман над полем,
 Туман над лісом.
 Берізка гола
 І клен безлистий.
 Гарячі барви,
 Холодні роси.
 Принишкли парки,
 Вітри голосять.
 А понад містом
 Уранці-рано
 Так урочисто
 Звелися крани.
 Стоять, рокоцуть
 І тягнуть шії,
 Немовби хочуть
 Летіти у вирій.
 * * *

Бенкетує осінь по садах.
 Бенкетує осінь по долинах.
 На моїй чудесній Україні
 Бенкетує осінь по садах.
 Яблуками пахне жога днина
 І свайбами пахне по хатах...
 Бенкетує осінь по садах,
 Бенкетує осінь по долинах.
 * * *

Листя падає, листя падає
 На холодні долоні площ.
 Дивне золото листопадове
 Багряцевої осені дощ.
 Вітер гониться, де околиця
 Листом кленовим шелестить.
 І об гілочку просинь
 колеться,
 Айстра зіркою племениць.
 Ах ти радосте листопадова,
 Ах ти осені дивна мить!
 Листя падає, листя падає
 Через серце моє летить.
 * * *

(За Сергієм Смирновим)
 Є просто храм –
 Є храм науки.
 А є ще природи храм –
 З лісами, що простерли руки
 Назустріч сонцю і вітрам.
 Святий він
 в будь-яку годину.
 Але він твій: заходь, гуляй...
 Та пам'ятай, що ти –
 людина,
 Його святинь –
 не оскверняй!
 * * *

І сам листочком
 тихо осідаю
 На взгірку в коло
 кленів і беріз.
 Мій добрий лісе,
 рудуватий лис!
 Як ти живеш тут,
 біля міста, скраю?
 Як дишетесь тобі? –
 Хіба ж не знаю...
 І перейду понад
 струмком униз.
 Мій друже-лісе,
 серцем зголоднів
 Я за твоїм
 собором золотавим!
 Але чого так
 витоптано трави?
 Чому не видно
 в листячку грибов?
 Чому в берези
 сік сочить із ран,

І падалиця-хвоє перерита?
 Розкидано паліччя...
 Пляшка бита...
 Мов щойно тут
 пронісся ураган.
 Чому в ліщин
 заламані гілки,
 Чом попелище,
 як лишай, чорніє
 І паперове шмаття
 скрізь рябіє?..
 Зітхає ліс:
 – ходили грибники...
 * * *

То спокій, то тривога,
 То радість, то печаль.
 Прошннена дорога
 І сизувата даль.
 А я такий тривожний
 Поміж людей іду.
 І деревинці кожній
 Вклоняюсь на ходу.
 Як матері, вклоняюсь
 За ласку і любов.
 Повітрям причашаюсь
 Розкрилених дібров.
 А з автостради хижо
 Повзе до річки дим.
 І сонце сірим крижнем
 На дзеркалі води.
 * * *

(За Максимом Танком)
 Скажи, куди це
 він подівся, ліс?
 До нього ж тут було
 подати рукою,
 Я міг з ним привітатись,
 як з сусідом,
 Й потиснути його
 зелену руку.
 Послухать співи
 й щибети птахів.
 Тепер доводиться
 стрічатися із ним
 На дачному далекім
 кілометрі,
 Дорогою минаючи аптеку,
 Пекарню, ринок,
 арку стадіону
 І димову завісу автопарку.
 Біжу я крізь сузір'я ліхтарів,
 Дорожніх знаків
 і щитів рекламних,
 Аби побачитися знов
 із давнім другом...
 * * *

Багряніють сади,
 Зарум'янився схід.
 Я до лісу ходив,
 Де шипшина і глід.
 Де птахів голоси
 Поміж лагідних віт.
 Де у краплях роси
 Віддзеркалює світ.
 Там повітря, як мед,
 Там беріз коровги.
 Я ступав без штиблет,
 Щоб не м'яти трави.
 Щоб не боляче їй,
 Щоб ні зойку, ні сліз.
 Щоб красуні малій
 Був домівкою ліс.
 Щоб потічок в ярку
 Розсипав срібен сміх.
 Щоб ліщину струнку

Не згубить за горіх.
 Між дерев я ходив
 По стежині і без.
 І, зазначу, сюди
 Теж доходить прогрес:
 Там – дорога від шин,
 Тут – іржа від мастил.
 Ну куди від машин
 Утекти стачить сил?
 Де схватись від них,
 Наодинці побути,
 Чебреців запашних
 Натшесерце вдихнуть?
 Я не проти машин,
 Я – за повний прогрес.
 Тільки квітам від шин
 Дуже боляче все ж...
 Тільки в очі лісам
 Лізе полозом смог.
 І марні краса,
 Пропадає, не дай Бог.
 Бережімо її,
 Цю пречисту красу –
 Світлі ранки свої,
 Дня нового ясу.

Бережімо завжди,
 Бережімо, як слід...
 ...Я до лісу ходив,
 Де шипшина і глід...
ДУБИ
 Неначе усмішка зорі –
 У вибалках калина.
 Дуби – старезні кобзарі –
 Ідуть по Україні.
 Ідуть у вічність з давнини,
 Забувши сон і спокій.
 О, скільки бачили вони,
 Спитайсь, живі ще доки.
 Послухай мову верховіть,
 Спинися в листошумі.
 То – не дуби.
 То – гук століть,
 Живі народні думи.
 Вони повідають тобі
 Про битви і походи.
 Про тих, хто в лютий
 боротьбі
 Виковував свободу.
 Про те, як корчилися в огні
 Заброди-лихоманці.
 Як у сімнадцятім панів
 Тут вішали повстанці.

Як в сорок третьому від ран
 Зі смертю наодинці
 Упав тут юний партизан
 З загону ковпаківців.
 Дуби мої! Святі дуби,
 Мандрівці предковичні!
 Посланці древньої доби
 І свідки днів космічних.
 Шуміть в епохи на крилі,
 Розкрийтеся зелено,
 Органи рідної землі,
 Історії знамена!

**І МИ УДВОХ,
 РОЗМОВОЮ ЗІГРІТІ**
 Ці вечори, ці тихі вечори,
 Коли сади плодами
 вщерть наліті,
 Тоді я найщасливіший у світі.
 Облиш усе. Присядь.
 Заговори.
 Тремтять тополь зелені
 прапори,
 Блищать зірки, мов вишні
 переміті,
 І ми удвох, розмовою зігріті,
 У сяєві, що шідиться згори.
 Рука в руці. І синій вир очей.
 І ця земля,
 що нам повік належить,
 Й твое засмагле на вітрах
 плече
 Мене хвилює, радує,
 бентежить.

А вечір в ніч нечутно так тече
 І небеса-супутники мережать.
 * * *

Україно рідна!
 Світе мій широкий!
 Хіба ж без тебе
 зміг би я прожити?!
 Твої простори
 в серці не вмістять,
 Україно рідна,
 світе мій широкий!
 Поля безкраї
 і моря глибокі,
 І рідна пісня
 душу веселить...

Україно рідна,
 світе мій широкий,
 Хіба ж без тебе
 зміг би я прожити?!
БАРВИ ОСІННІХ ДІБРОВ
 Опадає каштановий лист,
 опадає п'ятипалій і жовтий.
 Наче день опада.
 Наче літо у осінь впада...
 Ми з тобою йдемо,
 крізь розсипаний
 золотом жовтень,
 На обіччі блищить,
 як сльоза, прохолодна вода.
 Я на тебе дивлюсь.
 Я дивлюсь в твої очі
 блакитні,
 Твою руку тремку
 зігріваю в гарячій руці.
 Ти уся розцвіла,
 наче пролісок перший
 у квітні,
 Грає сонячний зайчик
 на твоєму смаглявім лиці.
 Сміх твій,
 мова твоя,

Гудуть джмелі,
 неначе на басолі.
 Вже літо йде
 через село поволі
 В садки, городи
 і на баштани.
 Поміж картоплі –
 синій цвіт квасолі,
 Вилазить гарбузиння
 на тини.
 А соняхи, мов хлопці
 ясночолі,
 Тож мати часто кличе їх:
 «Сини».
 Одна в садку,
 одна і на городі.
 Давно сама, а діти у містах.
 І часто їх запрошує в листах:
 «Прийдіть на городину
 та й годі...»
 А тих від справ
 нічим не відірвати.
 Минає літо. Осені мати.
II
 Під стріхою – віночки
 із цибулі,

ніби пісня бринить
 наді мною,
 В спраглу душу мою
 спрагло дивляться очі твої...
 Висне неба вгорі
 біла шаль з голубою
 каймою
 І на плечах твоїх
 відображення дивне її.
 Ах, ця осінь сумна,
 ах, ця осінь
 на диво щаслива,
 Бідне серце моє
 так шалено стукоче ізнов.
 І надія у нім,
 мов трава піднялась
 після зливи,
 І вирують у нім
 барви тихих осінніх дібров.
**У СЯЄВІ КАШТАНІВ
 ЗОЛОТИХ**
 Крізь арку з віття
 золотих каштанів,
 Неначе крізь Ворота Золоті
 (Належить порівняння це
 тобі!),
 Ми парком йшли в осінньому
 тумані.
 Хмарини в небі бігли,
 вітром гнані,
 Краплинки зрідка
 сіючи густі,
 А я ловив слова твої прості
 Про Київ славний,
 про його майдани.
 Додолу листя тихо опадало,
 Так веселково
 кольорами грало,
 Горнулося і ластилось до ніг.
 А ми йшли алями пустими,
 Де довго ще
 у тишині цвістиме,
 Мов сон-трава,
 твій неповторний сміх.

МАТИ
 І
 Дзюрчить струмок.
 Стрекоцуть цвіркуни.

В стручках квасоля
 на погрібнику
 І кропу сніп на вишні у садку
 Та гарбузи в городі,
 мов послулі.
 Відлітували голосні зозулі,
 І ночі довшають,
 і справу клопітку
 Знаходить мати
 в пору отаку,
 Хоч стан її уже роки зігнули.
 Спочить сіда, де соняхів ряди
 Свої кашкети жовті
 познімали.
 Поп'є на призьбі
 з кухлика води
 І скаже: вчора журавлі
 кричали...
 А потім тихо попрямує
 в хату
 Листа онукам в місто
 написати...
 * * *

За Тясмином синіє далина,
 За Тясмином –
 поля до неокраю.
 Красо моя! Я іншої не знаю,
 В моєму серці ти навек одна.
 Земля моя!
 Світанна сторона,
 І шум садів
 у буйному розмаї.
 Куди б не йшов,
 до тебе завертаю
 Твоїх щедрот
 напитися сповна.
 Любов моя!
 Наснаги джерело,
 Життя мого початок
 невтолимий,
 Запружене турботами
 село –
 Краплинка крові
 в серці України.
 Там я увесь.
 Там батько мій і дід.
 Живе там чесний
 хліборобський рід.

Д. Кононенко з онукою Надійкою

ТВОРЧИСТЬ НАШИХ ЧИТАЧІВ

ЗНОВУ ОСІНЬ

Царює осінь за вікном,
Лишає ніжну позолоту,
Довкіль ще дихає теплом,
Гаям дарує жовту вроду.
Панує осінь за вікном,
За вітром лине павутиння,
І срібно зблискує разком
В промінні сонячне
сплетіння.

Чарівна осінь за вікном
Придбала золоті шати,
Тумани, оповиті сном,
стежиною спішать до хати.

І знову осінь за вікном
Малює барвами пейзажі,
Багрянєць сонячним крилом
Летить, здається, в сині далі.

ОСІННЯ МИТЬ

Пахне опалим листям,
Осінно пахне в саду,
І калиновим намистом
Красуються грона в яру.

Впали срібні роси
На трави поживкли в лугах,
Вітер розчісує коси
Вербам, берізкам в гаях.
Збираються зграйками
птиці —

Летіти у вирій пора,
Задивились у небо криниці,
Щоб вибрати собі журавля.

Злітає багрянеє листя,
Жовте, руде, золоте,
Кружляє собі, веселиться —
Осінь стрічає тебе.

Листяний грає дощик,
Осінь на вітрі шумить —
Це ніжний осінній дотик,
Неповторна чаруюча мить.

ОСІНЬ З НАМИ

Розшумівся під ногами
Різнобарвний климок.
— Осінь з нами!

Осінь з нами! —
З вітром бавився листок.

— Осінь з нами!
Осінь з нами! —

Прокричали журавлі, —
Ми відчужені за морями
Радість рідної землі.

Звеселився край веселий,
Щедристь людям дарував:
Стиглим яблуком рожевим,
Сонцем-хлібом пригощав.

— Осінь з нами!
Осінь з нами! —

Золоті вся земля, —
Я багатими дарами
Ощасливила всіх сповна!

ОСІНЬ

Вишив хто сорочку клену?
Хто невидимий блукав?
Нитку вів руду, зелену,
Золотою гаптував!

Добирив вогнисто-жовту,
Навіть сіру тонко клав,
Павутинку безтурботну
В коси осені вплівав.

На гілках шипшини, глоду
Намистинки нанизав.
Жовтокошу світлу вроду
Всім берізкам дарував.

Це — художник?
Це — майстриня?
Дуже просто — осінь мила.
В неї є чарівна скриня
Повна витівок і дива.

Валентина КОСТЕНЬОВА,
учителька
м. Сімферополь

БАЛАДА ПРО ДВОХ ПОВСТАНЦІВ

Не в бою,
а в зрадницькій світлиці
Вороги схопили
двох сміливців.

Першого — з країв
Залізничкових,
Другого — з країв
Кармалюкових.

Їхній рій до Львова
повертався,
І майор вусатий привітався:
«Слава Йсу

і честь святий Покрові!
Жалко вас, бо ж ми —
брати по крові.

Щоб не голосили ваші рідні,
Скажете, де схрон —
і ви свободні.

Безневинність вашу
забезпечу.
Я організую вашу втечу —
Втечете й сховаєтесь

в соборі».
Та мовчали месники суворі.
«Раз ви так,
пошльопаємо вранці...»

Та мовчали молоді повстанці.
І тоді Гарматюка і Тура
Повели на муки,

на тортурі...
Їм під очі голкою штрикали,
Їм на грудях тризуб

випікали.
Біль ламав незнаний,
несказаний...
Та мовчали мужні

партизани.
І сказав той нелюдо
рябуватий:
«Все одно вас хочу

врятувати.
Щоб черва у ямі вас
не жерла,
Заспівайте «Вже Україна

вмерла...».
Та палала відповідь
незмінна:
«Вічно буде жити Україна!»

«Вічно? Смерть!
До муру пошагали!»
Змученим і рук не ізв'язали.
Вибухали матюки в тумані,
Реготали конвоїри п'яні.

Раптом почала завія вिति,
Сталося —
це важко й уявити!
Тур — «Прощай!» —

промовив побратиму,
— «Утікай...» —
прошепотів Максиму.
Видер автомат

в енкаведиста,
Трьох скошив
і впав в п'їтму вогнисту.
А Максим поніс жагучу мрію:
«Житиму твоім ім'ям,
Андрію!»

* * *

Сестра в Тавриді,
брат в Донецьку —
За них моя душа болить.

Лиш в окупацію німецьку
Так міг загарбник розділити.
Закуті у броню бандити
Лютіші від фашистських

зграй...
Хто ж нам pomoже боронити
В боях нерівних рідний край?
Росія наче не воює.

То звідки ж міни,
грим гармат?
Росія наче не руйнує,
То звідки ж вогнемети

й «Град»?
Росія рветься до реваншу,
Несе загрозу всій Землі...
Невже прорвуться

до Ла-Маншу
В кривавих танках москалі?
**ДОНБАС —
НЕЗБОРИМИЙ**

*Донбас ніхто не ставив
на колени
І нікому поставити не дано.*
Павел Беспощадний

Дзвінкий поет
Василь Голобородько
Видобуває пісню-антрацит.
І рветься Бородай

міцну обротьку
Надїть на нього й наказати:
«Цить!»

Сепаратисти,
люті супостати,
Щоби імперський
зберегти режим,
Хотіли б мій Донбас

Кремлю віддати,
Як віддали
їх однодумці Крим.

Ревуть гармати,
міномети, «Смерчі».
Зенітки найновіші прибули.
Модерні танки рушили

з-під Керчі,
У небі бомбовози загули.
Та не здолає нас Москва

ніколи:
Синів благословляють
матері,
Солдати йдуть зі Львова,

з Сум, зі Шполи,
Дають Росії відсіч шахтарі.
Донбас ніколи не віддасть

Україна,
Відступлять москвиті
все одно.
Донбас ніхто не ставить

на коліна
Й поставити нікому не дано!

ЧУЖА БРОНЯ ВИГРИМУЄ

Гудуть мости ажурні,
Бредуть брати зажурені
І сповнені тривоги:
Хай порятує Бог

Від людодо Пугіна,
Яким Таврида спутана.
Не зна він засторог,
Але Господь каратиме —

Посидить кат й за ґратами,
за друга.

Степан ЛИТВИН

«ВІЧНО БУДЕ ЖИТИ УКРАЇНА!»

Надію Бог дає.
Творець усюди є —
У космосі, в білинощі...
Зозуля на калиноньці

Сто літ нам накає.
Чужа броня вигримує,
Та людство нас підтримує,
Нам поміч подає.

ІЛОВАЙСЬК

Від цього слова кров холодне,
Опалюють печаль і гнів:
У бій послали батальйони
Сяк-так озброєних бійців.

Чи ж готувалися до бою?
Підкріплення не прибуло,
Уже кінчаються набой,
Снарядів же і не було.

Бійцям наказано стояти,
Якби навкруг
шугала смерть...
А в москалів —

важкі гармати,
І міномети, й «Град»,
і «Смерч»...
Занадто пізно відступили,

Стікали кров'ю на полях...
Все ж танк ворожий
захопили
Й на ньому пробивали шлях.

Та засідки нові зустріли,
А в чорнім небі — літаки...
Замовкли наші скоростріли...
Та є ще, браття,

в нас штики...
Потужне військо
знов напало
На молодих бійців АТО...
І скільки їх, героїв, впало,
Не повідомить вже ніхто.

О наші діти, наші внуки,
Нехай долине і до вас
Гірчуча правда — для науки —
Про наш трагічний

Лвовайськ!
**ЗА НИМ
ЗАЖУРИЛИСЯ КВІТИ**
Пам'яті Олександра Зуба

Не міг він, люди,
вирушити в мандри,
Але шодня з мандрівки
повертався.

Читачу, як стрічав я
Олександра,

З останніми новинами
вітавсь.
Любив Сашко літати
в Інтернеті,

Про те, про все
дизнатися старавсь.
Вивчав життя художників,
поетів,

В політиці достоту
розбиравсь.
Сашко в сім'ї взірцевий
народився,

А от його сім'я не розцвіла.
У павутинні світу
наробився,

А от буденна праця не пішла.
Але ж трудивсь успішно
в міністерстві,
У Міністерстві

закордонних справ.
Коли ж смак новизни
у буднях стерся,
Сашко ходить на службу

перестав.
Одержуючи допомогу вбогу,
Він міг оддати
останнього гроша.

По-українськи
він молився Богу,
І мучилась за Крим
його душа.

За хвору матір, за сестру,
за друга.

Пенсію мають високу
не тільки ті, хто вгорі.
Лавра й Софія разом
в єдиній помісній церкві,
Всюди у пошанівку
і синагога, й мечеть.

Про корупційні схеми
та хабарі забули,
Дім Правосуддя хвалим
за справедливість і честь.

Зможемо, хоч не скоро,
браття, цього добитись,
Бо за Дніпро хвилювались
Вісла, Рейн, Потомак.

З нами єдність і воля,
з нами Господь і правда.
І хоч це лиш видіння,
віримо: буде так!

МАЛИНА ІЗ ЛИПОВЦЯ
Олені Козулі

Цвіт малини із Липовця —
наче липовий цвіт.
До малини бджолиний
робочий політ.

Бджоленята летять і летять
на нектар.
Бджолки вдячні тобі
за малиновий дар.

Ти й сама — наче бджілка,
ти завжди в труді.
Ти борись, не корись
лихоліттю-біді!

Цвіт духмяний, пахучий —
пахучий такий,
Як малинківа, як поцілунок
палкий

Скромний цвіт. А малина
зелена буя.
Пісня з Липовця лине,
Олено, твоя.

І, здається, вона
аж до нас долина
І від пісні дзвенить,
зацвіта далина.

Як ти любиш цей світ!
Як ти любиш життя!
Забгато лиш чорного
в нім вишиття...

Забгато лиш зла
на путі сироти...
Ти ж вогонь зберегла —
то вогонь доброти.

Твориш людям добро,
як Христос заповів,
Щиросердо, без шуму
й патетики слів.

Твориш людям добро,
Тане день, тане вік...
Твориш людям добро,
та не день, та не рік,
Бо твориш Козулі добро
цілий вік.

І носили ім'я,
що кризь грози сія.
Добра Дімна Козуля —
бабуся моя.

Відпливла мати мамина
в ліпші краї,
Не судилось онуку
побачити її.

Погибали Козулі
за правду в борні,
Та кують там зозулі:
рідній жить стороні!

Сироти в сиротинцях,
вдови долають біду.
Люди повеселіли,
ціни на все помірні.

Черги в кінотеатрах —
довго їх не було.
Їдеш в метро з Троєшини
аж на Червоний Хутір...

Воїнам, вченим, медсестрам
зводим дешеве житло.
Флот український гордо
базується в Балаклаві,

Ракетноосці й модерні
есмінці плывуть...
В Ялті, Джанкої, Керчі,
в Бахчисарі, Саках

В злагоді кримські татари
й слов'яни живуть,
В злагоді всі регіони
України живуть.

Склались дніпропетровці —
Шухевичу пам'ятник с'є,
Бюст Бандери в Одесі —
правди нашої стяг.

Вулиця Коновальця —
в Харкові та Донецьку,
Площа Героїв Небесної Сотні
— в кількох містах.

В київські виші їдуть
з Праги, Відня, Парижа,
Вчаться в медиків наших
з Німеччини лікарі.

Вже хлібороб з Поділля
відпочиває в Майямі,

Хоч кують проти нас
і ракети, й штики,
Ми — козацького роду,
ми — теж козаки,

Ми — народу великого
долька мала.
А малина цвіте.
Щоб і доля цвіла!

А бджола до малини
летить, поспіша.
Цвіт малини із Липовця —
мов Олені душа.

АБЕТКА АНАЛІТИЧНА
*(переважно для Криму
й Донбасу)*

А Анексія й аншлюс*,
два слова —

Політики Кремля основа.
Б Закуті у броню бандити
Ідуть палити, вшатають, бити...

В Велика в нас сусідка,
владна,
В глибинці ж — вбога,
безпорадна.

Г У Горлівку ввійшли
герої —

З Майдану, з гвардії нової.
Д Дніпру Таврида дорікає:
Далеко дужий протікає...

Е Епоха в нас економічна?
Епоха в нас екологічна?
Є В Єнакієвім є вкраїнці,
Хоч є і зрадники, й чужинці.

Ж Журився Жорж,
як женихався,
Женитись все життя
жахався.

З Є загадка в земному зорі:
Землі зеленій задрять зорі?
И Ікар, Іуда та Іона —
З води морської, з ембріона.

І В ідальні діти знов не їли:
Їдоу ввора отруїли.
Й Йому і йогурт готували,
Й імення Оспі йотували.

К Клим, кат й каратель
у Донбасі,
В Ростові грав на контрабасі.

Л Ландскнехти** б'ються
у Луганську —
Ламаймо силу їх поганську!
М Москва майбутнього

не має,
Мораль мисливської
хай міняє.

Н На шахти путінці
не ласі:
Найприбутковіші —
в Кузбасі.

О Мов обри, зникнуть
окупанти...
Ми — орії, сини Оранти!

П Пора послухати
пророків —
Немало, люди,
в нас пороків.

Р Росія до реваншу
рветься —
Знов на терени розживиться?
С Сепаратист спішить

стріляти:
За смерть — і премії, й доплати.
Т З Трубчевська тихого
туристи?

Тернами терті терористи!
У Успішний уряд України —
Грядуще славне у країні!

Ф Фатально у Криму
фінанси,
Гай-гай, співатимуть
романси.

Х Харцизи луганчан
хватали,
І Харків, і Харцизк хитали.

Ц І церкву з Криму
виживають,
Й цинічно мову
не вживають.

Ч Чому чеченці не тікають?
На них суди в Чечні чекають.
Ш На морі — штиль.
Шторми ще будуть.

Іше в Криму
повстануть люди.
Щ Ще щитомордники
не шезли.

З щурами, кримська владо,
шезни!
Ю Не будуть юні жить
в юдолі —

Вони доб'ються шастя-доли!
Я На яхті в Ялті яничари,
Й десь Янукович
яничарить...

* Аншлюс (нім.) —
загарбання чужих теренів

** Ландскнехти —
вояки-найманці

Мых-Степняк Н. Дорогами Великого Кобзаря: Документальна повість / Николай Мых-Степняк. — Тула: Антара, 2014. — 160 с.

З цікавістю прочитав книжку історика-краєзнавця з Тули Миколи Олександровича Мых-Степняка «Дорогами великого Кобзаря», яка вийшла в рідному місті автора 2014 року під гаслом «К 200-летию со дня рождения Тараса Григорьевича Шевченко» [Мых-Степняк 2014; далі при посиланні на це видання в тексті вказується сторінка].

Хочеться насамперед відзначити легкий невимушений літературний стиль, характерний для книжки. Можна навіть сказати, що це якоюсь мірою ліричний стиль, оскільки в ньому вчувається глибока зацікавленість автора долею свого головного персонажа, а відтак прагнення без зайвого пафосу й занудства (таких поширених у різноманітних інтерпретаціях Шевченкової творчості) донести до читача свої враження й спостереження стосовно тих чи інших, на думку М. Мых-Степняка, прикметних рис життєвого й творчого шляху Т. Шевченка. Автор не прагне в черговий раз переповісти загальновідомі факти й аксіоми, детальніше зупиняється на окремих ключових моментах, які допомагають читачеві в аспекті більш конкретному й людяному сприйняти хрестоматійний образ. При тому наратор часто зводить до мінімуму власні коментарі й подає доволі просторі, але в контексті його оповіді цілком доречно цитати, здебільшого з мало-відомих широкому читачеві документів. Характерне з цього погляду посилання на «журнал следователей от 17 апреля 1847 г.» (себто дня, коли арештованого ще 5 квітня на березі Дніпра поета було зрештою доставлено в петербурзьку Петропавлівську фортецю): «В 3 часа пополудни доставлен в III отделение из Киева художник Шевченко со всеми его бумагами, и к разбору оных тотчас было преступлено. Бумаг у него не оказалось таких, которые бы прямо относились к Славянскому обществу и пояснили бы дело, равно нет и писем особенно важных, но стихотворения заключают в себе самые наглые дерзости, устремленные против государя императора и вообще русских, возгласы о мнимом угнетении малороссии и возмутительные мысли о прежней свободе их родины. Рассказывая о Славянском обществе и участии в оном, Шевченко показал упорное несознание, отзываясь, что ему не было известно ни о каких замыслах друзей его» [с. 13].

Доволі детально М. Мых-Степняк оповідає про вкрай тяжкий період перебування Т. Шевченка на засланні, наголошуючи і на глибоко драматичних, навіть трагічних відчуттях незламного поета, і на окремих просвітленнях в його долі й світосприймання.

Не раз і в листах, і в творах Т. Шевченка (згадаймо, зокрема, «Юродивого») постає «Київ наш великий», увінчаний дивовижними храмами, які відкриваються очам того, хто дивиться на древнє місто з лівого берега Дніпра. На сприйняття Шевченком цього запівітного краєвиду перед арештом 5 квітня звертає увагу автор: «...Пыль Шевченко на пароме через широко разлившийся Днепр. «Я из Броварского леса вышел... И утром погожим вижу Киев наш великий... В вышине сияют храмы», — писал поэт, вспоминая. — Когда паром приблизился к берегу, он заметил на причале жандармов» [с. 12]. А при прибутті поета 9 червня 1847 року до Оренбурга звертається увага на його сприйняття в дещо подібному контрастному ключі аналогічного пейзажу: «...Солнце только что закатилось, когда я переправился через Самару, и первое, что я увидел вдаль, это было еще розового цвета огромное здание с мечетью и прекраснейшим минаретом...» [с. 15].

Про перебування поета на засланні йдеться в центральних розділах книжки — «В физио-

номии Оренбурга есть что-то антипатическое...» (це, власне, ще підрозділ попереднього ширшого розділу «Как все начиналось»), «Орская крепость», «В неисхоженные киргизские степи», «Оренбургская зима», «Считаю в ссылке дни и ночи». Тут знову ж таки насамперед на основі документальних матеріалів зримо постають перед читачем митарства, душевні потерпання, рідкісні дорожні моменти втіхи в часи вимушених дальніх мандрів поета. Наголошується, що певною віддушиною в непривабливому солдатському бутті була участь Шевченка в експедиції «молодого географа і моряка» Олексія Бутакова на Аральське море, розпочатий навесні 1848 року. Ця експедиція принесла Шевченкові багато незабутніх вражень, на якийсь час фактично скасовувала заборону писати й малювати. За наслідками експедиції капітан О. Бутаков був на початку 1849 року

татарської слободі Каргала, де, вероятнее всего, проживала его зазноба Забарджад... «Неизменной подругой Тарасовой была татарка Забарджад, замечательной красоты», — вспоминал дружеские вечера-встречи Федор Матвеевич Лазаревский... Дело в том, что Забарджад нравилась и прапорщику Исаеву, который и написал донос на явного и опасного соперника» [с. 39-40].

Жодна з наведених версій не має цілковитого підтвердження. Та слід зауважити, що перша не дуже в'яжеться з реальним образом високошляхетного романтичного поета. Звичайно, в житті всяке трапляється, та все ж більше хочеться вірити в другу версію.

Досить ґрунтовно розроблена науковцями тема «Шевченко й театр». Ведучи мову про те, що якимось скрашувало поетові перебування на засланні, М. Мых-Степняк наводить відомий, але рідко згадуваний факт захоп-

що йому поклонялися місцеві мешканці. Відтак народилися акварельний малюнок «Джангисагач» (з датою 26 травня 1848 року) та поетична легенда «У Бога за дверима лежала сокира». Цілком слушно М. Мых-Степняк наголошує на багатогранній та водночас промовистій символіці цього Шевченкового вірша [с. 26-27]. Цілком доречно було б доповнити ці спостереження аналітичними міркуваннями Григорія Ключека, який детально розглядає поезію «У Бога за дверима лежала сокира» в одній із своїх останніх монографій [Ключек, 2013, с. 150-178]. Г. Ключек у підрозділі «Пророчість поета-візюнера» підкреслює: «Про екологічну катастрофу, що спіткала Аральське море, зараз відомо багато. Від колишніх берегів, які змальовував Шевченко як учасник експедиції Бутакова, це море відійшло вже на десятки, а в окремих місцях й на сотні кілометрів... По-

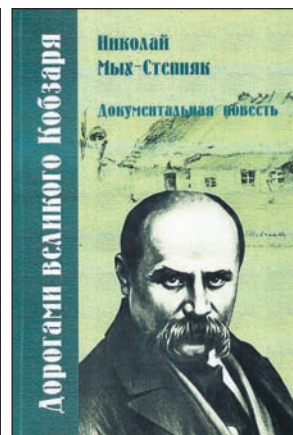
НАБЛИЖЕННЯ ДО ШЕВЧЕНКА

обраний дійсним членом Російського географічного товариства, а 1853 року за рекомендацією Олександра Гумбольдта — почесним членом Берлінського географічного товариства, згодом ще й удостоєний медалі лондонського Королівського географічного товариства. Ясна річ, в цих досягненнях була неабияка заслуга й Т. Шевченка, якому й далі судилося потерпати в неволі.

Під час експедиції Т. Шевченко дружився з Карлом Івановичем Герном. К. І. Герн — «відомий інженер і картограф Оренбурзького краю. Автор військово-статистичних праць, будівничий укріплень. У 1860-х роках пішов у відставку в чині генерал-майора» [Яковина, 2012, с. 63]. Після прибуття з експедиції поет мешкав не в казармі, а на квартирі свого приятеля, вів більш-менш вільний спосіб життя, мав можливість творити. Та несподівано становище його знову стало вкрай скрутним.

Ось як розповідається про причину цієї нової скрути в книзі відомого літературознавця Павла Зайцева «Життя Тараса Шевченка»: «До Гернової жінки почав залицятися молоденький прапорщик Мик. Гр. Исаев, що з його брата Шевченко змалював портрет. Шевченка обурювали інтимні зустрічі закоханої пари. Повний влчності Гернові за його братерське ставлення до себе, Шевченко не міг байдуже ставитися до кривди, що діється приятелеві... У Страсну П'ятницю 25 квітня Шевченко підстеріг закохану пару і привів додому Герна. Ганебно випровадження з хати Шевченком і Герном, Исаев не викликав Герна на дуель, але на другий день з'явився з рапортом у Обручева й подав йому на письмі донос про те, що Шевченко ходить у цивільному одязі, неважаючи на царську заборону, пише вірші та займається малярством. Обручев [губернатор, який начебто прихильно ставився до Шевченка] остовпів. Не дати ходу справі він не міг...» [Зайцев, 1994, с. 256-257].

М. Мых-Степняк іншої думки про те, що ж саме привело поета до гауптвахти. Тепер тут, в Оренбурзі, як зазначає він, Музей-гауптвахта Шевченка, та підкреслює, що працівники цього музею схилиються до іншої версії. Ось що пише М. Мых-Степняк з цього приводу: «Пребывая в Оренбурге в осенне-зимне-весенние месяцы 1849-1850 годов, Шевченко мог даже выезжать за пределы города. Скажем, он был в укреплении «Илецкая Защита», расположенном в шестидесяти пяти верстах от Оренбурга. (Нынешний г. Соль-Илецк). И еще ближе — в

дібних сюжетів чимало можна зустріти і в наших українських реаліях [Ключек, 2013, с. 176-177]. Автор рецензованої книжки не раз доречно порівнює літературні й живописні роботи Т. Шевченка, відзначає мальовничість його поетичної мови й поетичність живопису та графіки. Тут би йому дуже в пригоді стала ґрунтовна монографія Лесі Генералюк, присвячена означеній проблемі [Генералюк, 2008].

І все ж не вказані недогляди й недоліки визначають загальний характер книжки. Ця праця — вагомий плід справді вдумливого й водночас широзадушеного ставлення автора до феномена Великого Кобзаря, прагнення зняти з нього хрестоматійний глянець та наблизити його до якомога ширшого кола читачів.

Насамкінець кілька слів про шлях автора до цієї книжки. Як тульський краєзнавець, він захопився постатями пов'язаних з Тулою видатних письменників — Льва Толстого, Олександра Солженіцина, зрештою й Пантелеймона Куліша. Видав про них книжки. Тісно пов'язаний з Шевченком П. Куліш мимоволі привів автора до написання нової книжки.

Віктор ГУМЕНЮК,
доктор філологічних наук, професор
м. Сімферополь

ПОСИЛАННЯ:

Генералюк Л. *Універсалізм Шевченка: Взаємодія літератури і мистецтва / Леся Генералюк.* — К.: Наукова думка, 2008. — 544 с.

Дзюба І. *Тарас Шевченко: Життя і творчість.* — К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 720 с.

Зайцев П. *Життя Тараса Шевченка / Павло Зайцев.* — К.: Обереги, 1994. — 456 с.

Жур П. *Труды и дни Кобзаря / Петр Жур.* — Люберцы: Люберецкая книга, 1996. — 568 с.

Ключек Г. *Поэтика визуальности Тараса Шевченка: Монография / Григорий Ключек.* — К.: Академвидав, 2013. — 256 с.

Нахлік Е. *Доля — Los — Судба: Шевченко і польські та російські романтики / Євген Нахлік / НАН України, Львівське відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка.* — Львів, 2003. — 568 с.

Смілянська В. *Шевченкознавчі роздуми: Збірник наукових праць / Валерія Смілянська / НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка.* — К., 2005. — 491 с.

Яковина О. *Герн Карл Іванович / Оксана Яковина // Шевченківська енциклопедія: в 6 т. / НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка.* — Т. 2. — К., 2012. — С. 65-66.

КОВТОК ДЖЕРЕЛЬНОЇ ВОДИ

Є. І. Шекі (крайня ліворуч) і В. С. Роїк

Євдокія Іванівна Шекі — людина відома в Криму, особливо по лінії профспілкової роботи. Тут вона проживає з 1969 року. Працюючи заступником директора обласного Будинку народної творчості, познайомилася з моєю мамою — Вірою Сергіївною Роїк. Пізніше це знайомство переросло в дружбу, а потім і в співпрацю. Віра Сергіївна навчала Євдокію Іванівну вишивати. Вчителькою вона була, за спогадами Є. Шекі, дуже суворою, однак справедливою. І вишивка стала для неї улюбленим заняттям.

Минув час, і мама запропонувала Євдокії Іванівні брати участь в її персональних виставках. Нині Віри Сергіївни вже немає серед нас, але я підтримую стосунки з батьками її ученицями і, зви-

чайно, з Євдокією Іванівною. Її вишиті виробі демонструються в числі експонатів мандрівної виставки «Віра Роїк та її учні».

У 2013 році Євдокія Шекі написала про свою непросту долю і видала книгу «Джерельна вода», презентація якої відбулася в Будинку офіцерів Сімферополя. В цій автобіографічній книзі, виданій українською мовою невеликим тиражем, вона згадує подробиці свого дитинства у важкі воєнні роки та юності, про батьків, родичів, про людей, з якими зустрічалася і співпрацювала на життєвому шляху.

І от зовсім недавно Євдокія Іванівна зателефонувала мені і запросила на свою фотовиставку. Виявляється, експозицію фотографій вона обладнала у власній квартирі в пам'ять про батька — Івана Денисовича Смійчика, розстріляного німцями в 1941

році в Ковелі на Волині.

От як вона пише про цей епізод у своїй біографії в книзі «Джерельна вода»: «Однак найстрашніше на нас чекало вдома. Ми приїхали до свого району в другій половині дня. Зупинилися в лісі кілометрів за шість від села. Вирішили спочатку дізнатися, що тут діється. Зголосилися піти в розвідку наймолодші члени нашої групи — два бригадирі. Ми чекали їхнього повернення і ночі, щоб непомітно зайти в село. Але замість нас оточила німецька поліція. Нас просто хтось видав. Усіх чоловіків одразу арештували. Сім'ям наказали їхати додому. Ми тоді востаннє бачили нашого батька. Він так і не повернувся додому. Німецькі поліція відвезли їх усіх у районну поліцію. Потім батька і дядька відправили в Ковельську тюрму, де катували так, що поперебивали всі ребра. Батька там же

під тюрмою і розстріляли 30 серпня 1941 року, але на той час ми про це не знали. На нашу сім'ю чекало ще багато важких випробувань і під час німецької окупації, і в повоєнний період».

Звичайно, я поїхав до Євдокії Іванівни, оглянув її невелику, але дуже зворушливу виставку фотознімків від юності до нинішніх днів. На запрошення господині їх подивилися багато її друзів і знайомих людей. А з якою любов'ю і задумованістю розповідала вона про кожну фотографію! Є серед цих фотодокументів епохи і знімок Євдокії Іванівни зі своєю строгою вчителькою і давньою подругою — моєю мамою.

Спасибі вам, Євдокіє Іванівно, за пам'ять про свого батька, близьких вам людей, друзів і, звичайно, про строго вчительку!

Вадим РОІК

Якщо говоримо про тезу «час читати», то найчастіше саме у контексті Львівського форуму видавців. Справді, завдяки участі у Форумі шороку відкриваємо нові письменницькі імена, і, звісно, зустрічаємося з відомими письменниками. Утім, літературна Львівщина — то особливий світ. Світ, населений книголюбам, відданими шанувальниками та юними читачами. І особливо приємний момент, який тішить письменницьку душу: переважна більшість дітлахів справді читає!

З любов'ю до юних читачів

Під час проведення Форуму видавців можна спостерігати таку картину: діти просять залишити письменницький автограф у блокнотику або на звичайному аркушику. Досвідчені літератори вже звикли до цієї місцевої «родзинки», а от новачки трохи губляться. Що це? Чому саме у блокнотику? Чи не ліпше, аби автограф письменник залишив на книжці? Утім, дітлахи мають свою версію: у блокнотиках вони зберігатимуть пам'ять про людину, творчість якої припала їм до душі. І коли вихованці Львівської середньої спеціалізованої школи № 5 попросили залишити не лише автограф, а ще й написати слова побажання, я не здивувалася. Адже пригадала власне дитинство і свій незмінний шкільний зошиток, до якого занотувала свої враження.

«А коли ви почали писати?» — запитують шестикласники. Гадаю, що поштовхом для творчості стає яскрава подія, яка неодмінно стає у житті будь-якої дитини. Адже, як ми переконуємося, у нашій пам'яті лишається те, що вражає. Вразили мене екскурсії-мандрівки Україною. Вразили величні споруди Пітера, царські палаци, собори. Тоді дитяча душа всотувала побачене, а уява малювала дивовижні картини. Лише нині розуміємо, наскільки обкраденими були ми у своєму розумінні власної історії. І надто мало знали про Петербург, побудований на козацьких кістках. Тодішнім школярикам про це нічого не говорили. Ми бачили лише красу, незбагнений витвір людських рук. І не мали ані зеленого поняття про те, хто творив і примножував імперську славу. Свою історію потрібно вивчати якомога раніше, щоб не бути ошуканими у дорослому житті. І усіяло вітати бажання дитини пізнавати себе у навколишньому світі.

«Зошит журналістки 2-Б класу», — так називався мій шкільний зошиток, якому довіряла свої безцінні нотатки. Львівські школярики просять його продемонструвати. «Наступного разу», — обіцяю дітлахам. І, напевно, обіцяю сама собі, бо туди, де на тебе чекають (і читають), варто повертатися. До того ж зустріч з юними читачами — то завжди очікування дива.

Наша зустріч зі старшокласниками і шестикласниками відбулася у Львівській середній спеціалізованій школі № 5 імені Івannya та Іллі Кокорудзів. Відчувається, що педагоги працюють з вихованцями не формально. Власне, сама історія навчального закладу спонукає до того, аби діти зростали гармонійними особистостями, залюбленими у рідне слово. Вихованці Тетяни Мартини, класного керівника 6-Б класу, — то суцільні знаменитості. Уроку не вистачає, аби поговорити про книжки, послухати юних артистів та декламаторів. Кожна дитина — то маленька зірочка. Стати телеведучою та письменницею мріє Іринка Козловська, активна та допитлива дівчинка. Разом з своїми однокласниками прочитала мою фантастичну повість «Ваш вихід, Дарино Романівно!» і розмірковує над вчинками героїв. Чому звичайна школярка назвала себе дорослим іменем — Дариною Романів-

чи з 1992 року, перші класи перейшли на українську мову навчання, а згодом школа одержала статус української.

Завдяки ініціативній групі «Відродження рідної школи» школі було надано ім'я фундаторів гімназії Іллі та Івannya Кокорудзів. Адже імена цих українських галицьких педагогів є справжнім золотим скарбом нашої освіти. Ілля Кокорудз (1 серпня 1857, Яворів — 1933, Львів) був основоположником розвитку української школи, одним із засновників товариства «Учительська громада». Як учасник товариства «Руської бесіди» брав активну участь у театральному житті краю, морально і матеріально підтримуючи театральні колективи. Благодійники Кокорудзи не мали своїх дітей, тож справою їхнього життя стало товариство «Рідна школа». У своєму заповіті Ілля

дожньої літератури», — погоджується пані Люба Хомчак. Утім, наділена дієвою натурою, не збирається опускати руки. Бо переконана: є талановиті автори, які пишуть талановиті книжки. І є вдячні читачі, які скупчили за рідним словом. А коли є попит, має бути пропозиція. Тож завітало до «Книжкового дворику» і ми. Тим більше, що завдяки пані Любі маємо унікальну нагоду поспілкуватися з допитливими читачами. Ведучою цієї зустрічі стала Галина Фесюк. Ім'я пані Галини широко відоме та знане не лише на рідній Львівщині. Українська поетеса, краєзнавець, президент Благодійної організації «Розточани». Працює головним спеціалістом відділу культури і туризму Жовківської райдержадміністрації. Надзвичайно інформативним та пізнавальним є її

книги, повагу до самого авторства», — переконана пані Галина. Нам справді необхідно говорити про повернення втрачених духовних цінностей, і недаремно на державному рівні йдеться нині про національно-патріотичне виховання молоді, а цього словосполучення останнім часом можновладці боялися, як вогню. І недаремно боялися, бо духовно міцна особистість — то скарб нації. Тому маємо на державному рівні говорити про наших українських героїв, повертати з небуття їхні імена.

Разом з читачами мандруємо сторінками мого роману «Осінь. До запитання...». На долю головного героя, поета Назара Ластівки, випали складні випробування: вигнання з медичного інституту «за антирадянську діяльність», «хрещення» Афганістаном. Та недаремно коріння

Мала рачію Любов Хомчак, коли говорила, що тут збирається добірне товариство. Цікавляться історією створення літературних творів, звертають увагу на присутність історичних персонажів (радіоп'єси «Доктор Липа», «Соломея», сюжетна лінія пов'язана з композитором Володимиром Івасюком у романі «Осінь. До запитання...»). Люба Хомчак розповідає, що до Миколаєва охоче приїздять як знані письменники, так і новачки. Тут не роблять виняток ні для кого, не розподіляють літераторів за «табелем про ранги». Головне — цікава проза, талановита поезія, що здатна торкнутися найпотаємніших струн людської душі. А ще цінують уміння спілкуватися з людьми.

«Завжди хочеться, щоб читач був задоволений. Цікавлюся у читачів, чи сподобалася їм куплена книга, що саме їх вразило. Головне — не продати книгу. Хочу, щоб після прочитаного залишалося найліпше враження. Книга повинна приносити радість», — розмірковує Любов Миколаївна. Вона переконана, що робота теж має приносити людям тільки радість і задоволення (теорія Сквороди про «сродно працю»). У книжкових крамницях, якими вона керує, мають працювати залюблені у свою справу продавці. Своєрідна інструкція від Любові Хомчак (або товариська порада): «Щоб порекомендувати книгу, її треба прочитати. І знати смаки та уподобання своїх постійних читачів. Тоді спілкування принесе радість. І так само принесе радість робота».

Єдине, що засмучує пані Любу, так це нав'язлива реклама, здатна «розкрутити» посередню книжку. Справді, сучасний літературний процес демонструє одіозні поєднання, які стали відомими лише завдяки піар-акціям. І водночас у затінку їхньої слави залишається талановита молодь, яку вже нині можна назвати еталоном українського письменства. Не маючи ані дзвінкої монети, ані потрібних зв'язків, вони змушені обмежуватися мізерними тиражами книг, не мають коштів для реклами. І лише під час літературних зустрічей читачі мають змогу відкрити для себе отой глибинний материк, без існування якого сучасна українська література втратила б своєї яскраві барви.

Тож Любов Миколаївна Хомчак є тим першовідкривачем досі не знаних імен, які наділені даром зцілювати словом. І даром творити справжню талановиту літературу. Любов Миколаївна плекає юні таланти, наче ніжні квіти, що милують око у її садку. Книжки, квіти, життя, насичене барвами, — хіба це не щастя? Утім, і книги, і квіти потребують нашого повсякчасного захисту. І про це ми говоримо з Галиною Фесюк під час зустрічі з миколаївцями. Аби книга, українська преса почувалися в українській господі господарями, маємо на законодавчому рівні захистити від чужоземного впливу наш інформаційний простір, і над цим маємо працювати усі разом. А ще, спілкуючись з героїнями мого нариса, розумію, що неодмінно хочу повернутися сюди знову. Адже спілкування з особистостями, які не лише творять літературне тло Львівщини, а й духовну ауру України, — то справді безцінний дар.

Наталія ОСИПЧУК,
письменниця, член НСПУ

ДЕ ЧИТАЮТЬ І ЧЕКАЮТЬ...

в особі дорослого читача знаходимо цікавого співрозмовника, однодумця, то дітлахи здатні подарувати дивовижну радість спілкування.

Традиції «Рідної школи»

Аби глибше пізнати і зрозуміти, чим живе спеціалізована школа № 5 з поглибленим вивченням англійської мови нині, варто здійснити історичний екскурс. Історія її створення невід'ємно пов'язана з боротьбою української громади Галичини за найбільш основні права українського народу — права на українську школу на українських засадах. На чолі цієї боротьби стояло Українське педагогічне товариство, засноване у 1884 році, а у 1926 році перейменоване на «Рідну школу». Саме з ініціативи Українського педагогічного товариства у 1923 році було організовано Дівочі приватні гімназійні курси «Рідної школи», які згодом було перетворено на Приватну дівочу гімназію «Рідної школи». І хоча протягом перших десяти років гімназія розташовувалася у не пристосованих до навчання приміщеннях, навчальний процес не переривався. І саме завдяки активним та енергійним організаторам — першим директорам Володимир Андріановичу, Омеляну Терлецькому та Іллі Кокорудзу. У 1934 році на кошти Івannya та Іллі Кокорудзів на вулиці Меджеєвській, 12 було збудоване нове приміщення, яке вони передали у дар «Рідній школі». І вересня 1934 року молодий директор Іван Винар перевів гімназію до нового приміщення, а вже 8 вересня 1934 року рішенням львівського воєводи гімназії було надане ім'я Іллі та Івannya Кокорудзів. Протягом 1939-1940 рр. гімназія стала українською середньою школою № 5 Червоноармійського району Львова.

Шкільну організацію ОУН очолювала Наталія Винників (учасниця організованого НКВС політичного «Процесу 59-ти» і була засуджена до розстрілу). Багато вчителів та учнів перейшли до інших навчальних закладів, а у школі з'явилися вчителі та учні зі східних областей України. Під час німецької окупації в будинку гімназії був військовий шпиталь. Учениці продовжували навчання в інших гімназіях Львова. Протягом 1944-1946 років у будинку гімназії було відновлене навчання учнів української середньої школи № 5. А вже у 1966 році школа стала російськомовною десятирічкою. І лише починаю-

Наталія Осипчук з юними читачами

Кокорудз, зокрема, відписав свій двоповерховий будинок на вул. 29 Листопада (Коновальця), 40 з місячним прибутком у 966 злотих на користь стипендіального фонду імені Іллі та Івannya Кокорудзів для студентів вищих шкіл під наглядом НТШ. Виконавцем заповіту була призначена Іванна Кокорудз — вірна помічниця свого чоловіка. Виключно стараннями пані Івannya були зведені будівлі школи у Львові і с. Дора у передгір'ях Карпат. На честь покійного фундатора було побудовано церкву Св. Іллі в гуцульському стилі. Завдяки заохоченню Іллі Кокорудзів разом з дружиною заклали «Фундацію Іллі й Івannya Кокорудзів», на кошти якої було куплено земельну ділянку (на якій згодом збудовано приміщення для Дівочих приватних гімназійних курсів «Рідної школи»). Просвітянський діяч Степан Шах назвав Іллю Кокорудзу «останнім традиційним галицьким патріотом XIX століття, який заохочував, щоб віддати гріш свій вбогий суспільності».

Прагнути високого

На щастя, меценатські традиції на Галичині збереглися і нині. Як добре, що живуть серед нас люди, які дарують світло своєї душі знайомим та незнайомим людям. Серед когорти подвижників — Люба Хомчак, залюблена в рідне слово. Минуло не так багато часу, як книгарня «Книжковий дворик» стала улюбленим місцем зустрічі письменників, видавців, митців. Запитую у пані Люби, як вдалося так швидко привабити книголюбів (адже книгарня відчинилася лише у січні). «За останні роки втрачено культуру читання ху-

Интернет-видання «Моя Жовківщина». А ще Галина Фесюк виявила свої організаторські здібності, заснувавши літературний конкурс імені Леся Мартовича. Пані Галина є авторкою популярних краєзнавчих видань, зокрема, «Богдан Хмельницький і Жовківщина», «Історія. Культура. Туризм», «Свічадо Жовківського краю» (інформаційно-нарисове видання про визначних особистостей Жовківщини). А ще Галина пише прекрасні поезії, і іноді навіть не знаєш, чого більше хочеться почути від неї: чи то полум'яного слова (коли йдеться про політичну ситуацію в Україні); а чи просто зануритися у чарівний світ слова. Бо вона і справді наділена багатьма талантами, адже завжди прагне високого. Наша розмова у «Книжковому дворіку» справді виявилася відвертою, адже ми не оминули багатьох питань, що хвилюють авторів та видавців. На щастя, маємо таких відданих ентузіастів, як пані Люба Хомчак, котра опікується письменниками та залучає нових читачів. Утім, подібний приклад є, швидше за все, виятком з правил. Адже із читачем потрібно працювати системно, на державницькому рівні. Пані Галина переконана, що написати та видати книгу — то лише часточка тієї великої праці, яка має цікавити не лише авторів-ентузіастів. «Не можна кидати автора напризволяще, — висловила свою думку пані Галина. — Потрібно усіляко допомагати йому у розповідженні його видання, як це роблять наші сусіди, працівники культури у Польщі. Вони таким чином не лише виховують читачий смак, а й прищеплюють любов до

його родоводу були міцними (дід був у лавах УПА), тож боротьба була справою честі нащадків цього славного роду. Саме дід Степан прищепив онукові любов до слова і водночас застерігав не легковажити ним: «Слово — не забава. Будь обережним з ним, адже ніхто ще до кінця не розгадав його таїни. Якщо неправильно підмітив: птахи прилітають, приносять на крилах добру звістку. Але ж вони можуть полетіти геть, якщо їх наполохати... Так що думай, Ластівко. І впевнено ставай на крило».

Справді, слово — це не єдина субстанція, у поводженні з якою треба бути особливо обережним. Тут, як ніде, доречним буде лікарське правило: «Не нашкодь». Бо воно, слово, може як піднести людину, так і підрізати її творчі крила. Про це ми розмірковуємо разом з пані Галею Фесюк та Любою Хомчак. У духовному просторі України Любов Миколаївна посідає особливе місце. Адже їй вдалося створити навколо себе товариство книжників, отих невинуватих романтиків, які змінюють наш світ на краще. Завдяки пані Любі у Миколаєві та Стрию відбувається «Книжкові толоки». Як же виникла ідея організувати «Книжкові толоки» у маленьких містечках? Відповідає просто: «Хотіла запропонувати до спілкування авторів, познайомити з місцевими читачами. Адже у наших містечках живуть люди, спрагли як до читання, так і до спілкування». І от, завдяки Любові Миколаївній, маю щасливі хвилини спілкування з незмінними учасниками «Літературної вітальні» у Стрию.

ЗНАЙОМИЙ «ПОЧЕРК» НКВС

У підконтрольному ЛНР селі на Луганщині терористи під виглядом українських військових розстріляли двох активістів сепаратистського референдуму. Про це повідомляє сайт голови Луганської ОДА Геннадія Москаля.

За кілька днів до парламентських виборів бойовики так званого «Всеукраїнського війська донського» здійснили криваву провокацію в с. Сокольники, що належить до Кримської сільради в Новоайдарському районі Луганської області. Одягнуті в камуфляж терористи на позашляховиках заїхали в Сокольники, почепили жовто-сині прапори на хатах двох місцевих мешканців — 58-річної жінки та 47-річного чоловіка — і розстріляли цих людей із пістолетів. Після чого виїхали з села.

Розстріляні селяни були активістами сепаратистського референдуму 11 травня, і їхнє вбивство, яке набуло великого суспільного резонансу, ЛНР використала для дискредитації українських військових та української влади під час виборів. На місцевому телебаченні ЛНР роздувається істерія про «криваву Київську хунту», при цьому замовчується той факт, що Сокольники з самого початку бойових дій перебувають під контролем ЛНР, туди ніколи не заходили українські силовики.

«Крайній блокпост військовослужбовців Збройних Сил України перебуває на околиці с. Кримське, яке тільки 18 жовтня було звільнене від так званого «Всеукраїнського війська донського». Далі — тільки територія, що контролюється ЛНР. Це провокація чистої води, і українська влада докладе всіх зусиль, щоб ініціатори та виконавці кривавих злочинів у Сокольниках були знайдені й притягнуті до кримінальної відповідальності», — сказав Геннадій Москаль.

За даними розвідки, в день виборів бойовики готували у зоні АТО збройні провокації під виглядом бійців батальйонів спецпризначення МВС. Про це йдеться на сайті Міністерства внутрішніх справ.

«У Новоазовську помічені кілька КАМАЗів з розпізнавальними знаками АТО. На цих автомобілях пересуваються люди, одягнені у камуфляжну форму з відзнаками батальйонів «Азов» і «Айдар», — йдеться у повідомленні.

За інформацією командира полку Нацгвардії «Азов» Андрія Білецького, в Новоазовську немає і не може бути українських бійців. Андрій Білецький допускає, що бойовики, можливо, готували збройні провокації в сусідніх населених пунктах під виглядом бійців українських спецбатальйонів у день виборів, щоб залякати людей, викликати паніку і зірвати виборчий процес.

Напередодні псевдовиборів, які терористи планували провести на території ЛНР та ДНР 2 листопада, бойовики і окупанти Донбасу готували провокації на дільницях та в місцях скупчення людей для того, щоб потім покласти відповідальність за це на українську владу, — заявили в Службі безпеки України.

«Спостерігається зростання активності бойовиків та російських підрозділів... На техніку наносяться написи та маркування Нацгвардії та Збройних Сил України. Бойовики переважно йдуть у форму українських військових. Бандформування замовили пошиття та вже отримали більше 5 тисяч одиниць однострув бійців Нацгвардії. На Донбас прибувають російські журналісти», — заявили в СБУ.

«Хочемо попередити — самі вибори нелегітимні, а участь у них небезпечна для життя. Ці псевдовибори не матимуть нічого спільного з вільним волевиявленням громадян. Сфальшовані результати вже пороховано, а ви для організаторів є лише статистами і масовкою», — додали у відомстві.

(Продовження. Поч. у № 42-44)

Наприкінці квітня 1946 року, темної ночі, неподалік від сільради, де мешкав невеликий військовий гарнізон, після того, як погасла освітлювальна ракета, почулися окремі постріли. Потім спалахнула хата.

Лейтенант (начальник військового гарнізону) взяв із собою чотирьох солдатів і поспішив на місце пострілів і пожежі. Через дві години вони разом з лейтенантом Ребровим повернулися в сільраду. Він розповів, що загорілася хата, а хазяїн з жінкою встиг вискочити через вікно. Згоріли також корова, свиня і птиця.

Прошло декілька днів. Вибравши слушну годину, Ребров розповів мені подробиці цієї пожежі. Неподалік від сільради, на узліссі, окремо від усіх будинків, була розташована хата селянина, який нещодавно повернувся з Радянської Армії. Фронтвик жив з молодшою жінкою, мав невелике господарство. Його будинок був розташований у дуже вигідному для бандитів місці. З лісу можна було непомітно зайти в село і вийти з нього за будь-якої потреби, а тим більше в час небезпеки для них. Ребров неодноразово пропонував фронтвику погодитись на те, щоб він у разі появи

Селяни запитували мене: «То що це означає? Це й нас чекає таке майбутнє, як на сході України? То вони при своїй біді йдуть до нас! А ми куди поїдемо? Хто нам допоможе?»

Перед новим 1947 роком я їздив у відпустку до батька в місто Рівне і став свідком того, як на платформах і дахах товарних, а також пасажирських вагонів їхали люди з мішками, повними продуктів, які їм подарували брати-українці західних областей України. Багато з них не доїхали додому, тому що дорожні бандити безперешкодно забирали їхні мішки, а їхніх власників скидали з вагонів.

...Весняним вечором 1947 року лейтенант Заградський повідомив мене про те, що цієї ночі бандити УПА повинні здійснити розгром сільради. Він запропонував мені взяти участь у засідці. Я погодився.

Коли зовсім стемніло, Заградський з двома солдатами засів біля польової дороги навпроти сільради, а мені порадили з двома солдатами засісти по інший бік сільради біля річки.

Десь опівночі ми побачили спалахи ракет і почули довгі черги автоматних пострілів. Скоро все стихло. Я з двома солдатами прибіг до місця, де повинна була бути засідка лейтенанта. Ми їх знайшли біля стіжка сіна. Заградський роз-

шов у дворі сиділи чотири солдати, а на пеньку біля хмизу — Заградський. Біля його ніг стояла друкарська машинка, а на землі лежали розкидані листівки. Поряд з купою хмизу лежав спеціально виготовлений ящик, який хитро закривав вхід і підземний бункер.

Спершись на хатню стінку, стояла дівчина. Вигляд її говорив про те, що вона відійшла від цього світу, який для неї вже не мав жодного значення. Безмежні страждання були на її обличчі. Видно, чекіст, який сидів на пеньку біля хмизу, відпочивав після важкої роботи. Трохи відпочивши, не звертаючи увагу на мою присутність, Заградський повільним кроком наблизився до своєї жертви і без попередження і зайвих слів, засукавши рукава гімнастерки, почав бити дівчину. Ударі сипалися нижче грудей, щоб не залишались сліди від побоїв, якщо дівчина залишиться живою і звернеться до лікаря за довідкою про побої.

З кожним ударом лице дівчини бліло, а потім стало темнішим. Жодного слова дівчина не промовила, лише непомітно для чекіста важко дихала.

Я не міг далі спостерігати цю нічим не виправдану жорстокість й знущання, і, стиснувши зуби, пішов з двору. Я дав собі слово, що

ного активу другий секретар обкому партії ознайомив присутніх з постановою обкому:

«За систематичне зловживання службовим становищем першому секретарю райкому партії оголошено догану з занесенням в особову справу, а також про зняття із займаної посади».

Як потім нам стало відомо, після цього Левченко був призначений ЦК КПУ на посаду першого секретаря Харківського міського партії. У кінці літнього спекотного дня 1948 року я зайшов у міську чайну втамувати спрагу. Взяв кухоль пива і сів за окремий столик. На порозі з'явилася знайома постать начальника райвідділу МДБ майора Сиромятникова. Побачивши мене, він сів поруч. На столі раптово з'явилася пляшка «Московської», кухоль пива, закуска і дві склянки. Майор налив горілку і задоволено сказав:

— Мене сьогодні повезло. Ты проводишь меня домой. — І додав — Ну, давай укріпим наше знакомство... твою мати! А то ми зустрічаємося з тобою часто в деловой обстановке, а вот... твою мати, постандарту за кружкой пива — возможности такой не было.

Сиромятников залпом опорожнив свою склянку. Я лише пригубив і поставив гранчак на стіл. Офіціант поставив нову пляшку горілки. Майор зразу налив повну склянку. Довго не роздумуючи, він опорожнив її, запив пивом і лише тоді приступив до закуски.

Я вже знав, чим закінчуться для начальника його відвідування кафе. Коли майор напивався до безтями, а для цього потрібно було залити в нього 2-3 пляшки горілки, тоді офіціант телефонував у його установу, приходили його співробітники і забирали додому.

Сиромятников усе «прибрав» на столі і сказав:

— Прощу тебе... твою мати, помоць мене добратись до моего дома. Сама судьба... твою мати, послала тебя...

Вибравшись із приміщення, ми пішли по тротуару. Спершись на мене, він ледве переставляв ноги. До будинку, де працював і проживав майор, було близько кілометра. Коли ми порівняли з будинком, він сказав:

— Хочеш увидеть бандитского пособника? Пойдешь сейчас со мной! Здесь недалеко.

Не знімаючи з мене своєї руки, він потягнув мене за собою. Через декілька хвилин ми підійшли до гарного будиночка, який стояв остронь від дороги. Майор з моєю допомогою піднявся на ганок і без попередження зайшов до кімнати. Хазяїн одразу впізнав непрошеного гостя. Він дав знак своїй жінці і дочці, вони заметушилися на кухні.

Гість безцеремонно присів біля столу в кімнаті і дав знак, щоб і я слідував його прикладу.

На столі швидко з'явилися велика пляшка горілки, домашня ковбаса, сало, часник, яйця. Без слів Сиромятников налив самогону собі, мені і хазяїну. Він подивився із задоволенням на добру закуску і сказав, звертаючись до хазяїна:

— За твое здоровье, хозяин. За то... твою мати, чтобы ты долго жил в этом доме со своей семьей!

Хазяїн поставив недопитий стакан і чекав, що скаже далі його страшний гість.

Майор вирішив, що настав час сказати про мету його відвідування. Запивши самогоном останній шматок ковбаси, він звернувся до хазяїна:

— Ты хочешь остаться со своей семьей до конца своей жизни в своем доме... твою мати?

Хазяїн сторожко слухав грізного чекіста, не знаючи, що йому відповідати. Далі він почув:

— Ты подлежишь выселению за активное участие и сотрудничество с бандитами ОУН-УПА. Если ты не хочешь, засранец, чтобы тебя выселили вместе с семьей... твою мати, — чекіст зробив невелику паузу і додав, — ты должен отдать свою дочь на одну ночь для беседы со мной. Утром она вернется домой. Это я тебе обещаю!

(Продовження буде)

Степан ХМАРНИЙ

ПРАВДА ПРО ОУН-УПА (не вся...)

бандитів біля його хати повідомив йому з допомогою спеціального сигналу (маяка), який буде встановлений у зручному для хазяїна місці. Фронтвик категорично відмовив йому, і тоді лейтенант вирішив його «провчити».

Темної ночі Ребров узяв із собою трьох солдатів з гарнізону і попрямував до фронтвика. Одного з солдатів він послав до хати, щоб той зайшов з боку лісу і зробив дватри постріли з автомата, імітуючи втечу від хати бандитів лише після випущеної лейтенантом освітлювальної ракети. Це буде сигналом для початку операції. Все було добре продумано. Після освітлювальної ракети солдат зробив декілька автоматних пострілів. Ребров зі своїми двома солдатами почав обстрілювати будинок запальними кулями, які потрапляли під стріху. Хата швидко запалала разом з прибудовою, де розміщувалась худоба. Фронтвик зі своєю дружиною встиг вискочити через вікно. Худоба згоріла.

Ребров висловив мені своє задоволення тим, що йому вдалося «отомстити бандеровцю за его неговорчивость и отказ помочь нашим органам в борьбе с ОУН-УПА».

А на закінчення лейтенант військ МВС Ребров сказав: «Я скоро возвращусь в Москву и расскажу отцу о своих действиях против украинских националистов. Уверен, он будет гордиться мной!».

Пізньої осені, в холодні дошові дні 1946 року, коли добрий хазяїн собаку з двору не вижене, на сільських дорогах району (як і в усіх західних областях України) з'явилися незнайомі люди. Вони були вкрай виснажені. Мокрий одяг звисав з їхніх похилих постатей.

Серед місцевого населення ширилися різні страшні чутки, вони підтвердилися після того, як стало відомо, що в східних областях України почався голод.

Це був другий голодомор, організований московським і українським компартійним керівництвом, який відбувся в 1946-1947 роках.

Населення східних областей України змушене було шукати порятунку у своїх братів-українців на заході, де ще не було колгоспів. У селян залишалися після здачі державі податків різноманітні сільськогосподарські продукти і худоба.

Селяни уважно слухали пришельців зі східних областей і допомагали їм, чим могли. Єдине, що турбувало селян, це їхнє майбутнє, про яке їм постійно нагадували керівники району. Вони постійно говорили їм про те, що в новому році в районі буде проведена суцільна колективізація.

Агентурно-бойова група з полковником МДБ В. Захаровим

повів: після півночі вони почули чийсь обережні кроки на польовій дорозі. Заградський скомандував: «Стій! Руки догори!» — і випустив освітлювальну ракету. Незнайомі (їх було двоє) кинулися з дороги в поле. При світлі ракети солдати і лейтенант відкрили автоматний вогонь. Вони побачили, як один з вояків неначе спіткнувся, а другий швидко віддалявся від засідки. Коли спалахнула друга ракета, лейтенант і солдати пішли до того місця, де спіткнувся втікач, але нікого там не знайшли. Заградський з солдатами повернулися до стіжка і вирішили відпочити.

Після швидкого бігу я також присів зі своїми солдатами біля стіжка сіна. Все стихло, настала повна тиша. Кожен віддався своїм роздумам. Раптом ми почули брязкіт рушничного затвора. Знову настала зловісна тиша. А тоді хтось вигукнув «Слава Україні!» — і пролунав одинокий постріл.

Ми поспішили до того місця, звідки пролунав постріл. Мертвого вояка ми знайшли в глибокій польовій виямці, він був поранений у ноги і, щоб не потрапити в полон, життя покінчив пострілом у скроню. Тіло вояка солдати перетягли до стіжка, а вранці прив'язали до брами біля сільради. Місцеві жителі, проходячи повз вояка, повідомили чекісту прізвище загиблого.

Влітку 1948 року я відвідував селян з метою організації червоної валки на районний пункт заготзерна. Біля дороги стояв окремий будинок, на який ніхто не звертав уваги. Купа хмизу на подвір'ї говорила про те, що в будинку давно ніхто не живе.

Цього разу, проходячи повз невелику хатину, я звернув увагу на те,

настане час, який дасть мені можливість правдиво розповісти людям про умови, в яких доводилось проводити свою діяльність ОУН-УПА щодо створення самостійної, незалежної, соборної України, їхню віру і готовність витримати найстрашніші випробування заради поставленої мети.

На початку 1947 року перший секретар Богородчанського райкому партії вибув у республіканську партійну школу до Києва. На його місце заступив Левченко.

На роботу Левченко з'явився у військовій формі в званні майора. На чоботах видзенькували шпори. Левченко почав з того, що ввів у районі військовий порядок. Район перетворився на військовий гарнізон. Був уведений розпорядок на цілий день: підйом, фіззарядка, туалет, сніданок, робочий час, обід, відпочинок і година, робочий час, вечеря, відбій. Виділявся окремий час і день на політінформацію і політнавчання. Коли про нововведення Левченка стало відомо обкому партії, він відмінив його.

За день до проведення грошової реформи Левченко викликав завідувачку ошадкаси і змусив її прийняти велику суму грошей, щоб після оголошення грошової реформи він поміняв свій вклад 1 до 1, а не 1 до 10, коли ошадбанк міняє гроші готівкою.

У жовтні 1947 року була здійснена депортація сімей за активну участь у формуваннях ОУН-УПА. Їхнє майно було конфісковане. Левченко привласнив великого кабана і домашні речі, які йому сподобались.

Всі ці факти стали відомі обкому партії. На районних зборах партій-

ДО ДНЯ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ

ГОЛОДОМОРІВ

Президент України Петро Порошенко доручив Кабміну утворити організаційний комітет з підготовки та проведення заходів у зв'язку з Днем пам'яті жертв голодоморів, який відзначатиметься 22 листопада. Відповідний указ розміщено на сайті Глави держави.

«З метою забезпечення належної організації та проведення заходів до Дня пам'яті жертв голодоморів (22 листопада 2014 року), гідного вшанування пам'яті жертв геноциду Українського народу 1932-1933 років, голодоморів 1921-1922, 1946-1947 років в Україні постановляю: Кабінету Міністрів України утворити у десятиденний строк організаційний комітет з підготовки та проведення у 2014 році заходів у зв'язку з Днем пам'яті жертв голодоморів, включивши до його складу, зокрема, представників Громадського комітету із вшанування пам'яті жертв Голодомору — геноциду 1932-1933 років в Україні», — йдеться у документі.

Згідно з указом, Кабмін має розробити і забезпечити виконання плану заходів на 2014 рік у зв'язку з Днем пам'яті жертв голодоморів, передбачивши у ньому: проведення за участі представників держорганів, органів місцевого самоврядування, громадськості, духовенства, молоді, дипломатичного корпусу іноземних держав, народних депутатів, науковців жалобних заходів у місті Києві, в тому числі на території Національного музею «Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні»; організацію тематичних виставок, презентацій, відкритих лекцій, інших публічних заходів, демонстрацій фільмів, художніх творів, відео-, фото- та інших документів, записів свідчень очевидців тощо; проведення методичної, наукової, інформаційно-просвітницької роботи з метою донесення до широкої аудиторії, передусім молоді та студентів, об'єктивної інформації про трагічні події української історії.

П. Порошенко доручив також ужити необхідних заходів щодо своєчасного завершення спорудження у місті Вашингтоні (США) пам'ятника жертвам Голодомору 1932-1933 років та його урочистого відкриття.

Президент зобов'язав оголосити 22 листопада о 16.00 для вшанування пам'яті жертв голодоморів загальнонаціональну хвилину мовчання. У цей день в Україні також мають приспустити Державний Прапор, обмежити проведення розважальних заходів, внести відповідні зміни до програм радіо та телебачення. Релігійні організації 22 листопада проведуть панahiди за жертвами голодоморів.

Глава держави також доручив Київській та обласним ОДА забезпечити проведення у регіонах відповідних заходів, зокрема, покладати траурних вінків і композицій із житніх та пшеничних колосків до пам'ятних знаків, місць поховань жертв голодоморів, запалення свічок тощо. МЗС, у свою чергу, має забезпечити проведення закордонними дипломатичними установами України заходів у зв'язку з Днем пам'яті жертв голодоморів.

Державному комітету телебачення і радіомовлення П. Порошенка доручив сприяти широкому висвітленню у ЗМІ усіх заходів з нагоди такого дня.

ЛИСТОПАД 7

1708 р. — український гетьман Іван Мазепа з частиною свого війська з'єднався з військами шведського короля Карла XII біля села Гірки.

1917 р. — Центральна Рада УНР видала III Універсал, який проголосив Українську Народну Республіку (УНР), формально не пориваючи федеративних зв'язків з Росією, і демократичні принципи: свободу слова, друку, вільовизнання, зборів, союзів, страйків, недоторканисть особи й помешкання; оголосив національну автономію для меншин (росіян, поляків, євреїв), скасував смертну кару, як також право приватної власності на землю й визнав її власністю всього народу без викупу, установив 8-годинний робочий день, оголосив реформу місцевого самоврядування, визначив 9 січня 1918 року днем виборів до Українських установчих зборів, які мали бути скликані 22 січня 1918 року.

1918 р. — початок третього наступу більшовиків на Україну.

1922 р. — у Харкові засновано Український драматичний театр імені Тараса Шевченка.

1940 р. — у Канаді створено Комітет українців Канади — КУК, нині — Конгрес українців Канади. Це громадська представницька рада, яка об'єднує 33 українських всесекундарських організацій та їхніх філій, центр знаходиться у Вінніпегу. Конгрес українців Канади нараховує шість провінційних рад (Онтаріо, Манітоба, Саскачеван, Альберта, Британська Колумбія і Квебек); 34 відділи у містах всієї Канади (від Монреалю до Ванкувера); і ряд окремих комітетів.

1951 р. — у Києві почав роботу перший в Україні телевізійний центр.

Народилися:

1744 р. — Нестор Амбодик-Максимович, український учений-енциклопедист, один із засновників наукового акушерства, фітотерапії, ботаніки.

1855 р. — Дмитро Яворницький, український історик, археолог, етнограф, фольклорист, письменник, академік АН УРСР.

1857 р. — Дмитро Багалій, український історик, громадський діяч, організатор системи вищої освіти в Україні. Член-засновник Української академії наук, з 1919 року голова Історико-філологічного відділу УАН.

1936 р. — Микола Вінграновський, український письменник-«шістдесятник», режисер, актор, сценарист і поет.

1968 р. — Олег Тягнибок, український політик.

8

1867 р. — оперою Олексія Верстовського «Аскольдова могила» розпочав свій перший сезон постійний оперний театр у Києві.

1909 р. — відбулись установчі збори членів Київського товариства повітроплавання.

1918 р. — у Пряшіві закарпатські українці створили Руську народну раду.

1927 р. — закладено Дніпровську гідроелектростанцію потужністю 650 тис. кінських сил.

Народилися:

1758 р. — Мелетій Модест (світське ім'я — Михайло) Гриневський, український церковний діяч, історик, джерелознавець, педагог, краєзнавець і колекціонер.

1866 р. — Євген Тимченко, український мовознавець.

1883 р. — Остап Луцький, український громадсько-політичний діяч, публіцист, поет, член «Молодої музи», автор збірок поезій «3 моїх днів» (1905), «В такі хвили» (1906).

Співредактор часопису «Буковина» (1907-1914). Протягом цих років фактично редагував часопис, що дуже позитивно позначилося на якості газети. У ці роки якісно змінилося публіцистичне та літературне наповнення газети. Завдяки активній публікації на сторінках «Буковини» творів «молодомузівців», багато з них швидко стали популярними у тогочасному літературному процесі. Літературний псевдонім «О.

Остап Луцький

1961 р. — місто Сталіно дістало назву Донецьк.

1962 р. — місто Станіслав перейменоване на Івано-Франківськ.

1976 р. — створена Українська Гельсінська група (Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод), об'єднання діячів українського правозахисного руху.

Членами-засновниками УГГ були: Руденко Микола Данилович (керівник групи), Бердник Олександр Павлович, Григоренко Петро Григорович, Кандиба Іван Олександрович, Лук'яненко Левко Григорович, Мешко Оксана Іванівна, Маринюк Микола Миколайович, Строката Ніна Антонівна, Тихий Олександр Іванович.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

Люднатик», «Немирич», О. Лий, О-п Л-ий, Л. Потужний літературний критик.

Написав низку літературно-критичних статей, присвячених літературному процесові кінця XIX — початку XX століття, у яких проповідував модерністські шляхи розвитку літератури, стверджував про необхідність збагачення та уріноманітнення естетичних та художніх принципів в українській літературі.

1887 р. — Дмитро Вітовський, головнокомандувач УГА, Військовий міністр ЗУНР.

1900 р. — Михайло Теліга, кубанський бандурист, учасник Визвольної боротьби.

Померли:

1985 р. — Яків Гніздзький, український художник, графік, кераміст, мистецтвознавець. Малював олійними фарбами й темперою, різними твердими фарбами, гравірував на дерев'яних і металевих дошках, іноді займався скульптурою малих форм. Його спадщина складає сотні картин та більш ніж 300 гравюр (ксилографії, офорти та ліногравюри).

2002 р. — Іван Кандиба, член-засновник Української робітничо-селянської спілки (1960) та УГГ (1976), голова ДСУ, голова Проводу ОУН в Україні.

9

День української писемності і мови.

За православним календарем — це день вшанування пам'яті Преподобного Нестора-Літописця.

Міжнародний день боротьби проти фашизму, расизму та антисемітизму.

1882 р. — у Єлисаветграді з п'єсою «Наталка Полтавка» дебютував український театр Марка Кропивницького.

1938 р. — у Хусті з метою військового вишколу учасників українського національного руху і для організації оборони Карпатської України утворена напіввійськова організація «Карпатська Січ».

1956 р. — Президія Верховної Ради УРСР ухвалила указ «Про заборону колишнім очільникам й активним учасникам українського націоналістичного підпілля, які були засуджені й відбували покарання, повертатися в західні області УРСР».

Підставою для утворення УГГ були постанови про права людини Заключного акта Ради у справах безпеки й співпраці в Європі у Гельсінках 1975 року. Згідно з основоположною декларацією УГГ її метою є сприяти виконанню в Україні постанов Заключного акта:

збирати докази порушення тих постанов та скарги постраждалих;

доводити факти порушення прав людини та націй в Україні до відома ширших кіл української та міжнародної громадськості, до урядів держав, які підписали Заключний акт.

Народився:

1872 р. — Богдан Лепкий, український поет, прозаїк, літературознавець, критик, перекладач, історик літератури, видавець, публіцист, громадсько-культурний діяч, художник.

Померли:

1114 р. — чернець Києво-Печерського монастиря Нестор-літописець (народ. 1056), найбільший історик Середньовіччя, автор 1-ї редакції «Повісті врем'яних літ», житій князів Бориса і Гліба, Феодосія Печерського.

1794 р. — Григорій Сковорода.

Григорій Сковорода

10 Всесвітній день науки. Всесвітній день молоді.

1709 р. — за наказом Петра I каральні дії московських військ із захоплення і знищення столиці гетьмана Мазепи Батурина і його мешканців, що були проведені 2 листопада 1708 року. В ході цих дій були вирізані всі мешканці міста, незалежно від віку і статі. За різними оцінками, загинуло від 11 до 15 тисяч батуринців. В історію України ці події увійшли під назвою «Різанина в Батурині». Саме місто було пограбоване, в тому числі і православні храми, а потім, за наказом Меншикова, було спалене, а церкви знищені.

Тогочасні газети так описували події у Батурині — «Страшна різанина», «Вся Україна в крові», «Жінки і діти на вістрях шабель». З такими назвами виходили провідні газети Франції — «Gazette de France», «Paris

Народилися:

1808 р. — Осип Бодянский, український і російський філолог-славист, історик, фольклорист, перекладач, видавець, письменник, член-кореспондент Петербурзької академії наук (1854).

1936 р. — Микола Сингаївський, український поет, письменник, перекладач.

Померли:

1803 р. — Петро Калнишевський, останній кошовий отаман Запорозької Січі у 1762 та 1765-1775 роках. Після ліквідації Запорозької Січі 4 червня 1775 року разом із старшиною Калнишевського було заарештовано і на пропозицію Потьомкіна довічно заслано до Соловецького монастиря, куди доправлено наприкінці липня 1776 року.

Православний святий (вшановується як Петро Батогостраждальний).

1941 р. — Кость Левицький, український публіцист, адвокат, голова уряду Західно-Української Республіки у 1918-1919 рр.

12

1896 р. — Віктор Косенко, український композитор і піаніст.

1871 р. — в Одесі дебютує як актор-професіонал Марко Кропивницький (у виставі за п'єсою Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці»).

1918 р. — гетьман України Павло Скоропадський узаконив автокефалію Української православної церкви (УАПЦ).

1967 р. — у Нью-Йорку відбувся Перший світовий конгрес вільних українців.

1992 р. — в Україні введено в обіг український карбованець як купон Національного банку України. Вихід України з рубльового простору.

Хоча купони багаторазового використання планувалося ввести для використання лише на 4-6 місяців, вони проіснували до 1996 року, взявши на себе весь інфляційний удар.

Народилися:

1803 р. — Осип Бодянский, український і російський філолог-славист, історик, фольклорист, перекладач, видавець, письменник, член-кореспондент Петербурзької академії наук (1854).

1936 р. — Микола Сингаївський, український поет, письменник, перекладач.

Померли:

1803 р. — Петро Калнишевський, останній кошовий отаман Запорозької Січі у 1762 та 1765-1775 роках. Після ліквідації Запорозької Січі 4 червня 1775 року разом із старшиною Калнишевського було заарештовано і на пропозицію Потьомкіна довічно заслано до Соловецького монастиря, куди доправлено наприкінці липня 1776 року.

Православний святий (вшановується як Петро Батогостраждальний).

1941 р. — Кость Левицький, український публіцист, адвокат, голова уряду Західно-Української Республіки у 1918-1919 рр.

13

1918 р. — розпочалося таємне засідання Української національної спілки, на якому створено Директорію — найвищий орган державної влади УНР.

1918 р. — у Львові Українська національна рада ухвалила тимчасовий основний закон, яким проголошено Західноукраїнську Народну Республіку.

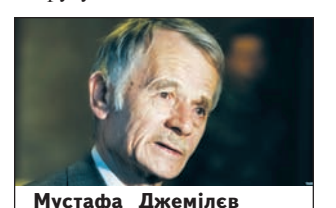
Народилися:

1889 р. — Остап Вишня (Павло Губенко), український письменник, новеліст, класик сатиричної прози ХХ ст. Начальник медично-санітарного управління Міністерства залізниць УНР. В'язень сталінських концтаборів.

1905 р. — Ніл Хасевич, художник, учасник Визвольної боротьби у лавах УПА.

1913 р. — Герман Жуковський, український композитор, педагог, народний артист УРСР. Автор 9 опер («Від щирого серця», «Перша весна»); балетів («Лісова пісня», «Дівчина і Смерть»).

1943 р. — Мустафа Джемілев, український політик, один із провідників кримськотатарського національного руху.

Мустафа Джемілев

Помер:

1923 р. — Іван Липа, український громадський діяч, письменник, лікар. Батько Юрія Липи. Один із засновників Братства Тарасівців.

ПОЧУТТЯ ЗЛИВАЮТЬСЯ ЗІ СВІТОМ ПРИРОДИ...

Ідеш весною по полю і бачиш, як розцвітає навкруги кожна травинка. Милуєшся. А складе цвіт хтось у букет чи кольоровими цятками пензель вкряпав на полотні, і малесенька квіточка стає суб'єктом великої культурної місії природи для наших очей, душі. І ми зачаровуємося непримітною на перший погляд красою невеличкого куточка землі, що загубився десь на окраїні міста чи села, в горах чи степу.

Витончена культура маленької польової квіточки на камерних акварелях художника Олександра Кропка, що демонструються цими осінніми днями на ювілейній персональній виставці в Будинку художника Сімферополя, вражає глядача не менше, ніж його граціозні паркові червоні троянди, ірис, хризантеми.

— Ненав'язливість мозаїки художника створила справжні перлини, — сказав на відкритті виставки голова Співки художників Криму Микола Моргун. — Кожен мазок з ідеальною чистотою кладеться на форму, створюючи ансамбль дрібно-великого формату.

Невеликі за розміром роботи виконані настільки технічно грамотно і м'яко, що видно навіть, як акварель плавно перетікає з одного тону в інший. Автор передає такий широкий спектр яскравої колористичної палітри, що пейзажі немов освітлені сонцем, яке завжди залишається за кадром. Відчуваєш лише його лагідність і теплоту на деревах, будинках, обриси гір.

Колеги-живописці ставлять Кропка-аквареліста врівень з кращими кримськими майстрами цього виду живописного письма Миколою Дудченком, Володимиром Проценком. Комуś із присутніх ця виставка нагадала художні етюди в дитинстві в рідному для автора Генічеську на Херсонщині. Інший згадав першу невеличку експозицію автора в НДІпроекті в Сімферополі.

говорить він про картину «Осінній сон», за якою названа вся виставка. — А взимку, коли природи для аквареліста немає, я вигадую різні образи, навіть літературними творами, легендами, міфами.

Так з'явилася його серія мініатюр-портретів: танцівниці на фоні персидського килима, дівчини на жовтому тлі, чоловіка в східному костюмі, Беатріче, амазонки та інших, в яких людські почуття зливаються зі світом природи.

У манері Кропка-живописця і рисувальника творчо переломилися декоративність, кольорове розмаїття, а загострена експресія немов застигла в музиці архітектури Криму, що зникає, своїм корінням проникає вглиб віків. Різкі ламані штрихи співставляють кілька планів у зображенні предметів, розчленовують об'єм на безліч взаємопов'язаних граней і площин, які перетинаються. А широкий мозаїчний мазок ліпить і ліпить пластичними засобами вираження і сприйняття світу форму, уподібнену з вітражем.

Будиночки, вулички і дворики в Ялті, Бахчисарай, Соколиному, Нагірному, Салачику, шухни в Балаклаві, парк «Парадіз» у Форосі — це вираження великого особистого світу художника і водночас символи епохи з її прозою, приземленою користю, раціоналізмом життя. І є глибока правда в цій прекрасній простоті, можливо, іноді й занадто плоскій, але перетвореній майстерним пензлем художника в хвилюючу картину.

— Немов душа живе в ній, — зазначив М. Моргун. — Це характерна авторська позиція і чудова акварель. Роботи Олександра Кропка — гордість Кримської республіканської організації художників, і ми будемо рекомендувати їх для персональних виставок у столичних галереях Києва і Москви.

Валентина НАСТІНА

АНОНС! Презентація короткометражного документального фільму «Крим усередині» відбудеться 8 листопада о 18:00 в культурному центрі «Майстер-клас» у Києві. Сюжет фільму — це розповідь про долю кримськотатарського художника, якому довелося залишити дім після подій у березні 2014 року. Про це «Крим.Реаліті» повідомили в організації «КримSOS».

«У фільмі використовується оригінальний саундтрек, який був спеціально записаний українськими музикантами Фімою Чупахіним, Ельвірою Сарихалілом та одеською групою «Зіра». Кримська весна, присмак моря, звуки кримськотатарської кераміки — фільм вчить мистецтву відчувати Крим», — розповіли в організації.

У програмі — показ і обговорення фільму, презентація саундтрека за участі музикантів Фіми Чупахіна та Ельвіри Сарихаліла, а також міні-виставка кераміки кримськотатарського майстра Рустема Скібіна.

ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ І КУЛЬТУРА. УРОК АКТОРА ПОРЕЧЕНКОВА

Напередодні Хелловіну знаний російський актор Михайло Пореченков вирішив подивувати своїх шанувальників — у супроводі так званих «деенерівців», у шоломі з написом «Преса», обстріляв із крупнокаліберного кулемета українських воїнів у Донецькому аеропорту. Це викликало бурхливу реакцію. Буча здійнялася в мас-медіа, соціальних мережах. Питання лише — як надовго? І чи буде результат?

Взагалі ситуація з Пореченковим не є екстраординарною. Подібне вже було. І не раз. 9 травня цього року ще одна російська зірка Микита Джигурда (до речі, наш землячок) приїхав у Донецьк підтримати проросійський мітинг. Ще один землячок, Йосиф Кобзон, теж недавно прибув до «Новоросії» потішити сепаратистів.

Чи здійснюються ці візити за «велінням серця», чи заради примітивного піару, або чи є одним із виявів російської «культурної політики» — не так важливо. Адже в кінцевому рахунку такі дії працюють на російський агітпроп.

Згадані візити показують, що популярні діячі російської культури підтримують політику Путіна і є прихильниками «Новоросії». Це важливо не лише для російської політичної еліти, яка розв'язала війну з Україною і яка захищена в зомбуванні свого населення, але й для «новоросіян», яких вистачає і на Донбасі, і в деяких інших куточках України. Зрештою, такі дії російських культурних діячів деморалізують частину українського населення, яка не симпатизує сепаратистам. Адже чимало українців позитивно сприймають Кобзона й Пореченкова. І якщо ці «кумири» на боці ворогів України, то, можливо, варто задуматися, чи правильно Україна чинить, коли веде війну з «Новоросією».

Правда, стрілянина Пореченкова в Донецькому аеропорту виявилася занадто символічною. Ні Кобзон, ні екстравагантний Джигурда зброю в руки не брали. Пореченков уз'яв. І це викликало чималий резонанс.

Ця стрілянина знову підняла проблему, на яку в нас воліють особливо не звертати увагу, — залежність нашого культурного, в т.ч. інформаційного простору, від російського. Ця залежність стосується не лише популярних культурних форм, а й «високої» культури. Мається на увазі не лише панування в нас російських та проросійських мас-медіа, різноманітної російської культурної продукції (музики, кіно, літератури, образотворчого мистецтва), а й те, що наша наука продовжує залишатися в тіні науки російської. Зверніть увагу, скільки російських наукових видань поширюється в Україні. Наші науковці часто дивляться на різні проблеми з «російської дзвіниці». Особливо це стосується гуманітарних дисциплін. Наприклад, наша історія подається у проросійському дусі. Те саме стосується філософії, літературознавства, культурології. Навіть термінологічно ми прив'язані до російської культури. Зараз це все й дає про себе знати. Є в нас частина людей, яка готова йти «під Росію». Що, власне, й служить основою для проросійського сепаратизму.

Багато наших науковців, культурних діячів чимось нагадують українських військових та силовиків. Останні донедавна не могли собі уявити, що основним ворогом України є Росія, і що саме з Росією доведеться воювати. Так само наші науковці й культурні діячі не розуміють, що треба дистанціюватися від російської культури.

Наша залежність від російської культури визначена зовсім не тим, що російська культура «краща». Ця культура донедавна була культурою імперською, яка панувала на наших теренах. У неї вкладалися великі ресурси. Звідси її «могутність».

Розумію, з імперською культурою не так просто розпрощатися. Її «чари» дають про

себе знати протягом тривалого часу. Цим, до речі, непогано користуються імперські політики. Сучасна ситуація в Україні — яскравий приклад цього. Адже бачимо, що російській воєнній експансії передувала російська культурна експансія з використанням набутих імперської культури.

Чи розуміла українська еліта, зокрема інтелектуальна, що загрозу? Радше ні, аніж так.

Спочатку звернемо увагу на наших інтелектуалів. Чи запропонували вони, наприклад, неросійське бачення історії України? Адже наші підручники з історії й далі прославляють Богдана Хмельницького, який привів українців до «возз'єднання» з Росією. Ми здебільшого уникаємо вживання таких термінів, як російська чи радянська окупація, а події Другої світової війни на теренах України іменуємо Великою Вітчизняною війною. Те саме стосується й інших сфер гуманітарного знання. Навіть у нинішніх умовах, коли здійснюється відверта агресія Росії щодо України, у нас намагаються не називати речі своїми іменами: агресію — агресією, війну — війною, окупацію — окупацією. А звідси наша безпорадність перед лицем ворога.

Хоча було б помилкою перекладати всю вину на плечі інтелектуалів. Так, вони (якщо брати загалом, а не окремих осіб) не змогли передбачити загрозу, а відповідно й не змогли попередити про ці загрози українське суспільство. Однак набагато більша вина лежить на політичній еліті, яка, здебільшого, водночас є й елітою економічною. Власне, це «господарі життя», в руках яких перебувають великі матеріальні ресурси. Чи були використані ці ресурси, щоб створити свій український інформаційний та культурний простір? Не буду заперечувати: щось робилося. Але це

Горе-герой М. Пореченков

щось, насправді, було мізерією. Чи вкладалися серйозні кошти в українське кіно, музику, літературу, образотворче мистецтво? На жаль, українська культура переважно як була, так і залишилася справою ентузіастів, котрі самотужки намагаються виживати. Зате чималі гроші українська політична й бізнесова еліта витратила на розбудову мас-медіа, які рекламували й транслювали російську культурну продукцію, на промоцію й концерти в Україні російських поп-зірок, на потреби духовенства Московського патріархату тощо. Оце марнотратство нашої еліти на російську культуру й розбудову «русского мира» на кілька порядків перевищувало те, що витрачалося нею на потреби культури української. І чи не є це однією з причин того, що зараз ми маємо окуповані Крим, частину Донбасу, де йде справжня війна і кожен день гинуть наші воїни? А якась російська кінозірка розважається тим, що стріляє з кулемета по наших хлопцях у Донецькому аеропорту.

І на завершення. Один мій добрий знайомий якийсь сказав: «Якщо не витратити гроші на культуру, то доведеться їх витратити на бронезилети». Щось у цьому є.

Петро КРАПЮК,
проректор Острозької академії

ПРЕДСТАВНИК ОБСЄ з питань свободи слова Дуня Міятовіч назвала неприйнятним і небезпечним використання розпізнавальних знаків преси російським актором Михайлом Пореченковим, який стріляв у Донецьку по позиціях українських сил у касці з написом «Преса».

ГОЛОВА Співки журналістів Москви Павло Гусев різко засудив дії російського актора Михайла Пореченкова. «Якщо завтра або післязавтра, не дай Бог, буде вбито або поранено наших журналістів, нехай Пореченков знає, що їхня кров — на його руках, і що він не мав права брати в свої руки зброю», — заявив П. Гусев.

У ЗВ'ЯЗКУ з діями М. Пореченкова СБУ і МВС України відкрили щодо нього кримінальні провадження за статтею ч. 3 ст. 258 Кримінального кодексу України за участь у терористичній діяльності «ДНР», а також за ч. 4 ст. 260 за участь у діяльності незаконних збройних формувань. **ДЕРЖАВНЕ** агентство України з питань кіно 1 листопада скасувало державну реєстрацію 69 фільмів і телесеріалів з участю М. Пореченкова. **ДЕРЖКОМТЕЛЕРАДІО** закликала керівників вітчизняних телерадіокомпаній утриматися від демонстрації контенту з російськими діячами культури Йосифом Кобзоном, Іваном Охлобистініним, Михайлом Задорновим, Михайлом Пореченковим, повідомляє прес-служба Кабміну.

В УКРАЇНІ заборонений показ трьох фільмів за участі російського актора Михайла Пореченкова. Про це в ефірі каналу «ICTV» повідомив міністр культури України Євген Нищуц, передає ТСН. «Три фільми за участі Пореченкова — це «Іван Піддубний», «Біла гардія», «Спецназ» ми заборонили, тобто не дали ліцензію для прокатів і показів», — сказав він.

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральні-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.:** (044) 498-23-64; **e-mail:** nvu.kultura.porhun@gmail.com